

ŽILINSKÝ
samosprávny kraj
zriaďovateľ

**Krajská knižnica
v Žiline**

Milan Ferko

a jeho miesto v slovenskej literatúre

**zborník z odborného
seminára pri príležitosti 80. výročia narodenia**

Zostavila Nataša Lajdová, Mgr.Božena Sobolová

2009

Realizované s finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky

Milan Ferko a jeho miesto v slovenskej literatúre : zborník z odborného seminára pri príležitosti 80. výročia

Vydala: Krajská knižnica v Žiline v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja

Zostavili a graficky upravili: Nataša Lajdová, Mgr. Božena Sobolová

Návrh obálky: Juraj Zbýňovec

Zodpovedná redaktorka: Mgr. Katarína Šušoliaková, riaditeľka Krajskej knižnice v Žiline

Tlač: EDIS – vydavateľstvo Žilinskej univerzity v Žiline

Rozsah: 175 s.

Vydanie: prvé

Náklad: 350 výtlačkov

ISBN 978-80-85148-57-2

Obsah

Slovo na úvod.....	4
Život a dielo	4- 5
Ilustrácia literárneho diela Milana Ferka	6-22
Autor: Doc.PhDr. Michal Tokár, PhD	
Literatúra Milana Ferka pre deti a mládež	
z 50. – 60. rokov 20. storočia	23-34
Autorka: PhDr. Lucia Winklerová, PhD	
Autorská rozprávka Milana Ferka	
v kontexte slovenskej literatúry pre deti	34-41
Autorka: Prof. PhDr. Zuzana Stanislavová, CSc	
Milan Ferko ako autor historických románov a povestí	41-48
Autor: Mgr. Peter Cabaďaj	
V znamení životného jubilea alebo nad vybranou	
tvorbou Milana Ferka pre deti a mládež	48-55
Autor: Mgr. Ján Gallik	
Pozvanie do dobrodružstiev sa neodmieta.....	56-69
Autorka: Prof. PhDr. Jana Nemcová, CSc	
Bibliografická časť	
Výberová personálna bibliografia	
Tvorba pre dospelých.....	71
Poézia.....	71-73
Próza.....	73-74
Historická próza.....	74-78
Cestopisy.....	78
Ostatné diela.....	78-82
Pôvodná dramatická tvorba.....	82-83
Rozhlasová tvorba.....	83-89
Televízne a filmové scenáre.....	89-90
Prekladateľská tvorba Milana Ferka diel z cudzích jazykov.....	90-95
Preklady diel Milana Ferka do cudzích jazykov.....	95-100
Tvorba pre deti a mládež.....	101
Poézia.....	101-103
Próza.....	103-107
Článková bibliografia.....	108
Publicistické články.....	108-118
Články o Milanovi Ferkovi.....	118-131
Recenzie.....	131-149
Rozhovory.....	149-155
Tvorba a preklady M. Ferka v periodikách a zborníkoch.....	155-170
Fotografická príloha	171-173

Slovo na úvod

Krajská knižnica v Žiline v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja v rámci svojej edičnej činnosti a za finančnej podpory Ministerstva kultúry Slovenskej republiky predkladá odbornej i širokej verejnosti zborník z odborného seminára Milan Ferko a jeho miesto v slovenskej literatúre, ktorý sa konal dňa 10.12.2009.

V záverečnej časti zborníka sa nachádza výberová personálna bibliografia autora. Zborník vyšiel pri príležitosti 80. výročia narodenia spisovateľa Milana Ferka. Nech je tento zborník prejavom vďaky a uznania za jeho rozsiahly prínos pre slovenskú literatúru.

Mgr. Katarína Šušoliaková
Riaditeľka Krajskej knižnice v Žiline

Život a dielo

Milan Ferko (nar. 14.12. 1929 vo Veľkom Rovnom), básnik, prozaik a dramatik, autor literatúry pre deti a mládež. V roku 1953 absolvoval Právnickú fakultu UK v Bratislave, súčasne pracoval ako redaktor denníka Smena, v roku 1955-56 v týždenníku Kultúrny život, v roku 1956 založil a do roku 1960 viedol mesačník Mladá tvorba, v roku 1960-69 a 1993-94 bol šéfredaktorom Slovenských pohľadov, od roku 1975 do roku 1993 slobodný umelec, v roku 1994-98 sekčný šéf na Ministerstve kultúry SR, potom opäť na voľnej nohe.

Debutoval dobovo angažovanými veršami. V zbierkach **Odkaz** (1960), **Svet na dlani** (1961) a **Rovnováha** (1963) sa prepracoval k civilnejšiemu výrazu. V básniach pre deti **Na Mars a späť** (1960), **Tajomstvo hračiek** (1963), **Robí robot robotu** (1964), **Džimbala-bala-bala** (1971) a v prózach pre deti **Dobrodružstvá s kolieskom** (1963), **Kam vtáci na noc odkladajú srdce** (1978) a **Šalabingo** (1997) rozvíja hravosť, humor a fantáziu. V knihách pre mládež z prostredia Indiánov **Tvoji bratia, Winetou** (1967), pirátov a zbojníkov **Pirátski králi a kráľovskí piráti** (1968), **Pirátske dobrodružstvá** (1970), **Rinaldo Rinaldini** (1971) a **Bohatier v býčej koži** (1981) zobrazil slávnych rojkov a dobrodruhov. Zvlášť úspešná bola jeho rázusovsko-ondrejovská diológia **Keby som mal pušku** (1969) a **Keby som mal dievča** (1974), obe v roku 1972 resp. 1976 sfilmované v réžii Š. Uhra. Premeny Slovenska stvárnil v spoločenských románoch **Svadba bez nevesty**

(1979), **Svadba bez ženicha** (1982) a **Otváranie studničiek** (1988). Historické témy spracoval v románe **Krádež svätoštefanskej koruny** (1970), v trojzväzkovom diele **Svätopluk** (1975), v románoch **Jánošík** (1978), **Medzi ženou a Rímom – Markus Aurélius** (1980), **Matúš Čák Trenčiansky** (1999), v dvojdielnej televíznej inscenácii **Solúnsky bratia** (1989 v réžii P. Haspra) a v rozhlasových hrách. Tento sled dopĺňajú **Staré povesti slovenské** (1990), **Nové povesti slovenské** (1994), historická dráma **Pravda Svätoplukova** (r. 1985 v SND ju inscenoval P. Haspra). Širokú škálu autorovho diela dotvárajú rozhlasové hry pre deti, texty piesní a operetné libreto **Plná poľná lásky** (1954, hudba M. Novák, premiéra na bratislavskej NS v réžii F.K. Veselého). Tematickú priebojnosť uplatnil v knižnej publicistike **Pariž a my** (1966), **Prežil som Sibír** (1969), **Veľkomoravské záhady** (1990), **Človek a včely** (2001) a **V zápase o zvrchovanosť** (2004). Zostavil **Deklaráciu zvrchovanosti Slovenskej republiky** (február 1991) a **Jazykový zákon** (1995).

Ferkove knihy vyšli preložené do češtiny, maďarčiny, ruštiny, ukrajinčiny, srbčiny, slovinčiny a nemčiny. Vyznamenania: bulharský rad Cyrila a Metoda (1969), cena Fraňa Kráľa (1960 a 1963), cena ZPB a Slovenského filmu (1971), ceny Mladých liet, Svetového kongresu Slovákov (2000), Trojruža Bibiany (2000) a iné.

zostavovateľky

Ilustrácia literárneho diela Milana Ferka.

Poznámky k ilustráciám kníh pre deti a mládež

Autor: Doc. PhDr. Michal Tokár, PhD

Úvahu na tému *Ilustrácie literárneho diela Milana Ferka* so zameraním na ilustrácie kníh pre deti a mládež možno koncipovať rôzne. Každý prístup k žánrovo pestrému ilustrovanému knižnému literárnemu dielu Milana Ferka môže byť prínosom, pretože podobné príspevky sú v našej odbornej spisbe veľmi zriedkavé.

I keď znenie témy vyjadruje široké zameranie, napokon sme – aj s ohľadom na našu profesijnú orientáciu – úvahu zúžili a obmedzili sa len na oblasť ilustrovaných knižných titulov Milana Ferka určených deťom a mládeži. Pravda aj tu, vzhľadom na časové obmedzenie príspevku, sme museli selektovať; a to s vedomím, že príklad interpretačno-hodnotiaceho aspektu diela konkrétneho literárneho žánru má všeobecnejšiu platnosť.

Pre knižnú ilustráciu ako žáner výtvarného umenia úžitkového charakteru je z hľadiska detského čitateľa dôležitý jej vzťah ako metatextu k primárnemu inšpiratívne zdroju – literárnemu textu. Ten určuje komunikatívnu formovo-obsahovú, a teda aj estetickú stránku ilustrácie, nezávisle od rôznorodosti výtvarného štýlu a tvorivej „filozofie“ výtvarného umelca.

Knihy Milana Ferka ilustrovali významní slovenskí umelci: Vincent Hložník, Albín Brunovský, Jozef Baláž, Ivan Schurmann, Teodor Schnitzer, Viera Gergeľová, Mirosláv Cipár, Jozef Cesnak, Martin Kellenberger, Ľubomír Ferko. Okrem nich knihy pre mládež ilustrovali aj českí výtvarníci – ilustrátori: Jan Brychta, František Šesták, Oswald Klapper a ďalší. Toto široké autorské zastúpenie ilustrátorov reprezentuje rôznorodé výtvarné koncepcie, preto je tu prirodzená heterogénnosť výrazov a ilustračných prístupov k literárnemu textu.

Milan Ferko (1929) sa v slovenskej literatúre uviedol ako básnik, neskôr vstúpil do povedomia ako autor historickej prózy. Súbežne písal aj pre deti a mládež. I tu sa prejavil ako dvojdomý autor. Všetky básnické knižky Milana Ferka vyšli prevažne v 60. rokoch. Potom boli vydané dva výbery z jeho detskej poézie, jedna ešte na konci 60. rokov – *Ďaleká plavba* (1969) a druhá po viac ako troch desaťročiach s názvom *Krásna hra* (2004).

Odvahu experimentovať Milan Ferko prejavil zvlášť v humorne ladených básnických zbierkach *Na Mars a späť* (1960), *Čarovné bubliny* (1960), *Tajomstvo hračiek* (1963), *Robot robí robotu* (1964), *Džimbala-bala-bala*

(1971) a v ďalších. Žiada sa pripomenúť, že poézia, v porovnaní so žánrami epiky, najprírodzenejšie vstupuje do synkrécie s ostatnými druhmi umenia. Možnosti poézie a literatúry vôbec, na rozdiel od výtvarného umenia, sú svojím spôsobom neobmedzené, lebo časovo a priestorovo je neobmedzená slovesná obraznosť. Slovo má syntetickú povahu, „...je i zvukom, i obrazom, i určite jasne vyslovenou podstatou. Preto poézia v sebe obsahuje všetky prvky iných umení,...“¹ Ale s textom v printovom médiu sa najorganickejšie spája výtvarné dielo – ilustrácia.

Pre deti, ktoré začínajú čítať, je recepcne najprimeranejšia poézia spevavá, rytmická. Práve pre tento okruh adresátov tvoril Milan Ferko. Bolo to na začiatku jeho literárnej dráhy. Úsmevné verše, konštatujú znalci, majú pochopenie pre detský svet. Upriamuje sa na imperatív rytmu, spojeného s naivným poetizmom.²

V roku 1969 zostavila Lýdia Kyseľová (edícia Klub mladých čitateľov, Mladé letá) výber z dovtedajšej Ferkovej poézie pod názvom *Ďaleká plavba*. Ilustroval ju český výtvarník Jan Brychta (1928), ktorý po roku 1968 pôsobí v emigrácii (Londýn). Nebudeme interpretovať tento ilustračný cyklus, iba sa „zištne“ dotkneme prvých dvoch celostranových farebných ilustrácií. Prvá je inšpirovaná veršovaným textom Bola raz jedna rovná čiara a druhá textom A bola ešte jedna čiara. Oba obrázky výtvarne vizualizujú hrové verše.

Motívom prvej básne je hra dvoch rovných čiar, ktoré sú raz stanom, televíznou anténou, potom rovnou cestou od stanu, dvoma stĺpmi, bičom. Uvedené reálie sú zároveň kompozičnými prvkami zmysluplnej krajiny oživej personifikovaným slnkom. Motívom druhej básne sú hry jednej čiary s kolieskom (kruhom). Raz je to koliesko na koberci, potom klobúk, misa a napokon lízanka.

Zaujímavé je porovnanie týchto dvoch ilustrácií k tým istým textovým kreáciám vo vizuálne pozoruhodnej knižke pre deti (*Kalam)búrske oriešky* s podtitulom *Princíp hry v tvorbe pre deti* (2003),³ ktorú zostavili Š. Moravčík a D. Dragulová-Farkašová. Knihu ilustroval Martin Kellenberger. Jednotlivé verše Ferkových básní so spoločným názvom Hra sú tu sprevádzané „ilustrovanými“ grafickými prvkami –

1 Citované podľa V. Ždana, *Úvod do estetiky filmu*. Praha : Československý filmový ústav, 1976, s. 55.

2 Porovnaj A. Urbíliková, Pohl'ad na slovenskú ilustráciu poézie pre deti. In *Zborník Slovenskej národnej galérie 5. Bienále ilustrácií Bratislava '75*. Bratislava : Tatran, 1979, s. 56-59.

3 Knižku vydala Matica slovenská v Martine a graficky ju upravil Igor Štrbík.

typografickými čiarami, ktoré utvárajú znaky predmetov (ikonické znaky). V prvom prípade je slovo stan vizuálne evokované (znázornené) tromi čiarami. Dvoma čiarami je evokovaná televízna anténa, atď. Vo všetkých prípadoch sú zjavné spoločné znaky s Brychtovými ilustráciami. Rovnako v druhej básni je „zužitkovaná“ čiara a kruhová podoba písmena O (v slove kOliesko), najprv ako znak kolesa cirkusového bicykla a následne pod ďalšími veršami ako znak hodín, fúrika, obruče, filmového pásu.

Názorným zapájaním geometrizovaných grafických znakov do narácie veršov je prejavom snáh o hrovú vizualizáciu detských básní, ktorá je pozvaním detí do hry prostredníctvom básní, a to prostriedkami, aké vymysleli naši básnici a spisovatelia, „milovníci hry a nezmyslu“. Autori4 týmito vizualizáciami motivujú pozornosť mladého čitateľa, ktorý v prvom pláne vníma text ako vizuálny celok, píše N. Siegllová,5 následne zapája ďalší zmyslový orgán a začne čítať, prijímať a prežívať báseň s jej netextovými položkami. Sú však aj kritické výhrady k tomuto experimentu, tieto obrazce sú údajne pre dieťa ťažko pochopiteľné, prekombinované; J. Kapál nie si je istý, či sa „takouto jednoduchou realitou (motivickou) vymedzenosťou stimuluje herná fantázia a rozmyšľavosť“.6

Poslednou Ferkovej knižkou poézie pre deti je *Džimbala-bala-bala* (1971). V nej sa v intenciách jazykovo hravej poézie básnik, podľa Z. Stanislavovej, vypoľ k pozoruhodnému výkonu. Zbierky sa dotknem prostredníctvom ilustrácií Ondreja Zimku (1937). Ilustrátor v tom čase vošiel do knižno-kultúrneho povedomia cyklami ilustrácií ku knižkám J.

4 Predmetné dve básne sú zo zbierky *Tajomstvo hračiek* (1963). Keďže zbierka nám nebola do termínu odovzdania tohto príspevku k dispozícii, nie je nám známy autor interpretovaných grafických vizuálií. Pravdepodobne ich vytvoril k pôvodnému vydaniu zbierky *Tajomstvo hračiek* básnik a J. Brychta sa týmito znakmi vo svojich ilustráciách k *Dalekej plavbe* inšpiroval.

5 Siegllová, N., Básnický priestor. In Urbanová, S. a kol. *Sedm kľíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. Století*. Olomouc : Votobia, 2004, s. 51-58.

6 Kapál, J., Hra fantázia, humor a poznanie v umení pre deti (Poetologické poznámky o detskej poézii Milana Ferka). In *Život a dielo Milana Ferka*. Nitra : Vysoká škola pedagogická, Fakulta humanitných vied v Nitre, 1995, s. 34. Podľa L. Winklerovej, Literatúra Milana Ferka pre deti a mládež z 50. – 60. rokov 20. storočia. Príspevok prednesený na odbornom seminári *Jubilant Milan Ferko a jeho miesto v slovenskej literatúre* dňa 10. 12. 2009, Krajská knižnica v Žiline. Pozri v tomto zborníku.

C. Hronského *Budkáčik a Dubkáčik* (1967) a L. Feldeka *Zelené jelene* (1969). V ilustráciách Ferkových veršovaných poeticko-naratívnych textov v *Džimbala-bala-bala* vychádza jeho zo svojej obrazotvornosti a posúva svoje vizuálne predstavy na hranicu detského videnia. Nesnaží sa o dekoratívne pôsobenie ilustračných metatextov, naopak, už samotná skladba farieb je pre Zimkovu ilustračnú tvorbu charakteristická – karmínovo-modrá a jedovato zelená. Okrem celostranových ilustrácií zaplňajú vysádzané strany aj drobné ilustračné maľby. Ilustrátor využíva hrové prvky Ferkových veršov, aby sa pohral s predstavami hradov, veží, zámkov. Hre je imanentný sklon k voľnej kompozícii obrazových plôch. pôsob výtvarného využitia hry s rytmom slov dokladá A. Urbíliková príkladom celostranovej ilustrácie k básni Rytiersky román. Podľa nej, mohlo by sa zdať, že Zimka rytmizuje spolu s Ferkom v slohe:

*„Rytier Matúš Čák!
Nabi hradný prak!
Moju milú Lakomtesu do otroctva Turci nesú
Vyprášiš im frak,
Však,
Rytier Matúš Čák?“*

Na ilustrácii neeviduujeme takúto prísnu rytmizáciu, je oveľa voľnejšia: sledujeme ju v striedaní erbov – znakov, „v zuboch“ renesančného cimburia, lietajúcich šípov medzi postavou Lakomtesy a zachmúrenou tvárou fúzatého Turka.

Na hre so slovami je založená aj báseň Kat? Tak! Jej poetika spočíva na rýmoch, ktoré vyplývajú z obrátených znení slov a výrazov („protislov“) a v neočakávanom kontraste ich významov. Dokumentuje to už samotný názov básne, ale také sú všetky verše, napríklad: *A hen – neha// horí piroh// kone i vienok*, atď. Túto hru so slovami ilustrátor umne implementoval do vizuálno-výtvarného jazyka v podobe zrkadlového protipostavenia neidentifikovateľného „dvojzvieratka“ (má štyri nohy a dve hlavy), symetricky, teda v protipostavení „zrasteného“ tak, ako sú v protipostavení písmená slov vo veršoch. V tejto ilustrácii, a v ilustráciách vôbec, nejde o tautológiu (vzájomné prekrývanie slovesnej a výtvarnej stránky), pretože jazyk slovesný a jazyk výtvarný sú rozdielne jazyky umení, teda tvoria autonómne entity.

Príklady akoby nasvedčovali, že O. Zimka je ilustrátorom konvenčnej závislosti na literárnej predlohe. Iste, motivicky vychádza z predlohy, pretože si uvedomuje, že pre detského čitateľa ilustrovanej knihy je to veľmi dôležité, ale predstihová stránka ilustrácie spočíva v jej formovo-

výrazových zložkách: vo voľnej kompozícii obrazových plôch sú mimo inšpirácie literárnou predlohou niektoré znaky, ktoré sú v procese tvorby dané kontextovou zložkou výtvarného umenia. Máme na mysli – pre Zimkove ilustrácie charakteristické – v povetrí lietajúce postavy a veci (košeľe, listy z knihy). Vzdialene pripomínajú spôsob tvorby Marca Chagalla.⁷ Ale u O. Zimku môže mať aj celkom prozaický základ, realita lietania môže súvisieť s prirodzeným spôsobom premiestňovania sa, tak ako je chodenie. Totiž Zimku od detstva fascinovalo lietanie a skôr, než sa definitívne rozhodol pre dráhu umelca, absolvoval (maturitou) vojenskú leteckú školu.⁸ Princíp lietania na ilustráciách O. Zimku evokuje aj samotný spôsob koncipovania celostranových i textových kompozícií: nie sú akoby výsekmi videnej skutočnosti, nemajú orámovanie, ani druhý (priestorový) plán. Jednoducho, nie sú konvenčne „obrazové“, ale voľné. Motívy tvoria akoby siluety, a druhý plán (pozadie) splyva s podkladovou bielou plochou formátu knižnej strany. Preto pôsobia vzdušne, voľne.

Na celostranových i v textových ilustráciách Zimka rád používa symboly, napríklad srdce (srdiečka), jablko a pod. Sú to konvenčné symboly, avšak autor ich tu uplatňuje v nekonvenčnom chápaní: nie v srdiečku, ale v jablku je „zovretý“ dvojportrét milencov, v našom prípade rytiera Pohanku a Hany z baladickéj básne Rytier bez bázne a hany. A potom je tu srdiečko v pozícii smrtiacej strely vymrštenej z hlavne – symbolizuje rytierovu smrť pre nešťastnú lásku k Hane. Zatiaľ čo v inom srdci k tejto balade nie je konvenčne (očakávané) zobrazený milenecký pár, ale hrdá Hana, ktorá odmietla pytača – rytiera.

Stotožňujeme sa s konštatovaním A. Urbílikovej, „*že poetická črta ilustrácie daná zmyslom a cieľom poézie pre deti je, „ resp. by mala byť „obsiahnutá v každej ilustrácii pre deti. Tým je daná aj široká stupnica výrazov tejto ilustrácie, od lyricko-poetickej po expresívnu, až po vplyv, ktorý má detský výtvarný prejav a detská fantázia vôbec na tvorcu ilustrácie umeleckej literatúry pre deti*“.⁹ Dodávame, že i pre ilustračnú tvorbu O. Zimku platí to, čo znalci jeho umenia konštatujú v súvislosti s voľnou tvorbou: umelec svojím výtvarným dielom neopisuje, ale vyjadruje. V aplikácii na ilustráciu teda to značí, že Zimka literárny text nenapodobuje, ale vyjadruje. Tvorí svoju verziu básne, znásobuje tak detskú recepciu ilustrovanej knihy o nové zážitky.

7 Tento kompozičný princíp sa však uplatňuje na obrazoch už od pradávna.

8 V rokoch 1953 – 1956 študoval na škole Dôstojníckeho dorastu letectva v Kremnici. In Tkáč, Š. – Petranský, L., *Ondrej Zimka*. Bratislava : Slovenský Tatran, 1996.

9 Urbíliková, ibid., 59.

Skutočnosť, že Ferkovo veršované kreácie pre deti nestratili prítlačivosť ani po viac ako tridsaťročnom odstupe od poslednej zbierky *Džimbala-bala-bala* a že majú aktuálnu výpovednú hodnotu, teda že takýto charakter detskej veršovanej literatúry v čitateľskom repertoári dnešných detí chýba, svedčí výberová zbierka *Krásna hra* (2004). Sú v nej básne piesňového charakteru, z ktorých mnohé sú „príbehom“. Princípom hry, nápadom, momentom prekvapenia oslovia mladého skôr staršieho detského čitateľa aj 21. storočia. Vďaka citlivému výberu veršovaných textov je tento titul považovaný za Ferkovu nejexperimentálnejšiu knižku.

Kniha sa však prihovára mladému čitateľovi aj početnými farebne bohatými ilustráciami i výtvarnou úpravou Andreja Augustína (1964). Živou „farebnosťou a jasnou kresbou vizualizoval zväčša prvoplánové významy básní, čo je vcelku konvenčná dekorácia. Zdá sa, že lepšie vyznieva v jeho podaní abstraktná téma: svedčí o tom obrázok okatej tmy alebo rieky so studenými nohami. Každopádne oba svety, textový aj výtvarný, sú primerane zladené, aby ich mohlo obsiahnuť dieťa v intenciách svojho umeleckého zážitku.“¹⁰

Knižka je zároveň príkladom toho, ako jej celkovému výzoru prospieva výtvarné riešenie, ktoré vychádza z harmonického vzťahu ilustrácií a grafickej úpravy knižných strán. Bolo konštatované, že rýmovačky M. Ferka sú vtípné, a použité výtvarné prostriedky ilustrátorom A. Augustínom túto veselosť zosilňujú aj vďaka úsmevnosti obrázkov inšpirovaných naivným detským prejavom: napríklad vtáčích samičiek na smreku (k básni *Lesné počty*).

K naračným textovým kreáciám sa ilustrátor snaží vytvoriť obrázkovú naráciu. Naráciu nekoheznych obrázkov evokuje textom determinovaná ich časová následnosť na dvojstrane. Napríklad nerozsiahla báseň *Večné otázky* má päť ilustrácií (posledné dve sú nešťastne spojené do jedného obrazu): slnko kikirika; stromy prosia o dovolenku; rieka má studené nohy; dážď nemá slzy, srdce klope na dvere. Je pozoruhodné, že práve tieto prevažne vizuálne ťažko uchopiteľné motívy sa ilustrátor podujal výtvarnými prostriedkami „materializovať“.

A. Augustín sa v ilustráciách „hrá s plochou, plnofarebne ju využíva, do plošnosti obrazu vnáša dynamiku výjavu. Napriek výraznej farebnosti sa nesnaží detskému čitateľovi nadbiehať, figúry majú často vážny i deformovaný démonický výraz... Ilustračný obraz „prizdobuje“ farebnými

10 Matejov, R., Milan Ferko, *Krásna hra*. Recenzia. *Bibiana*, r. 12, č. 1, 2005, s. 63.

detailmi, ktoré bližšie určujú textovú predlohu a zároveň ho dekoratívne rámcujú.“¹¹

Básnik Milan Ferko v 60. rokoch sa zaradil aj do prúdu tvorcov autorskej rozprávky, ktorý „nahrádzal folklórnu kúzelnícku symboliku rekvizitami a symbolmi civilného života a cieľavedome rúcal konvenčné predstavy o žánri. Tento typ posilnil hravo-humorný prúd literatúry, v ktorom však hravosť mala závažnú výpovednú hodnotu...“¹² Prvou Ferkovou prozaickou knižkou pre deti bola *Dobrodružstvo s kolieskom*, nasledovala knižka *Snehový strom a iné dobrodružstvá*. Obe vyšli v roku 1963 s ilustráciami Viery Gergeľovej.

Dôležitým okruhom ilustrácií Viery Gergeľovej (1930 – 2004) adresovaných deťom sú popri témach o zvieratkách aj témy s detskými hrdinami, teda rozprávky o deťoch. Dokladá to ilustrovaná knižka Milana Ferka *Dobrodružstvá s kolieskom*. Ak V. Gergeľová vo svojich detských ilustráciách sa zameriavala na komickú nôtu textu, v cykle ilustrácií k Ferkovým textom „presunula ilustráciu z komickej polohy textu do radosti detského života...“¹³ Pravda, v jednotlivých motívoch uplatňuje tvorivý princíp, ktorý má polohu blízku komike a humoru. Myslíme napríklad na motív rozosmiateho Ľubka s kolieskami a na bicykli, ktorý je výrazom atmosféry Ferkovho rozprávania.

Ilustrácie majú výrazne maliarsky charakter, niektoré sú vlastne akoby obrazy: obraz lode, nosorožca, chlapca pred televízorom alebo s Olinkou v aute, deti so sklíčkami, obraz kamarátov, zlého psa a ďalšie.¹⁴ Gergeľová v premyslene stavaných obrazoch predstavuje postavy literárnej predlohy a priesečníky deja. Neraz do kompozície – ak cíti, že je to vhodné – vnáša aj písmo, ako keby chcela uvádzať detského čitateľa do sveta tlačeneho slova. Postavy légérovskej hmotnosti „v ilustráciách k Ferkovým básňam... sú hutné, akoby surové, ale práve touto umeleckou neústupnosťou a bezohľadnosťou ilustrátorka dokázala im vnútiť pevný výraz.“¹⁵ Zobrazovaný pes Hektor vzbudzuje pochybnosti, či je skutočne taký zlý, ježibaba Škulbaba je na

11 Brathová, B., Andrej Augustín. In *Slovenská detská kniha* Zost. Ľ. Kepštová. Bratislava : Literárne informačné centrum, 2008, s.112.

12 Stanislavová, Z., Hodnotový vzostup slovenskej detskej literatúry. In *Slovenská detská kniha* Zost. Ľ. Kepštová. Bratislava : Literárne informačné centrum, 2008, s.156.

13 Holešovský, F., *Tvár a reč ilustrácie pre deti*. Bratislava : Mladé letá, 1971, s. 82.

14 Holešovský, F., Viera Gergeľová. Tri okruhy jej ilustrácie pre deti. In *Výtvarný život*, r. 20, č. 10, 1975, s. 24.

15 Holešovský, F., ibid., s. 117-118.

obrázku reálnou a nehrozivou skutočnosťou života chlapca Ľubka a pod. Nie sú to komické ilustrácie. Určité výtvarné „hľadanie sa“ ilustrátorky, ktoré sa odzrkadlilo aj v slede ilustrácií, bolo pre ňu iste dôležitejšie ako to, aby dodržala chýbajúce komické ovzdušie rozprávania.

Ilustrácie V. Gergeľovej vo Ferkovej knižke sú rovnako blízke detskému životu, prírode i napríklad dobrosrdečnej paródii na detské učenie. Preto je ťažko zaradiť ich ku konkrétnemu typu detskej knihy podľa obligátnych hľadísk klasifikácie ilustrácií. Aj táto neurčitosť svedčí o snahe ilustrátorky nabúravať konvencie a hľadať nevychodené cesty detskej ilustrácie ako súčasť ilustračného pohybu začiatkom 60. rokov.

Po dvoch rokoch od vydania *Dobrodružstva s kolieskom* vyšlo Milanovi Ferkovi dielko *Kúzelník a zvieratká* (1965). Má podobu kombinácie „vysekávaného“ leporela s maľovankou. Autorom výtvarnej stránky leporela je český maliar a ilustrátor Luděk Maňásek (1929 – 2003). Knižný artefakt možno zaradiť medzi knižky – hračky. Prejavovým novátorstvom však dielko vzbudilo záujem v zahraničí (vyšlo v češtine, angličtine, nemčine a maďarčine).¹⁶

K autorskej rozprávke sa Milan Ferko vrátil na konci 90. rokov v knižke *Šalabingo* (1997), kde reálny rámec udalostí z detského života je pertraktovaný vzťah malého chlapca k prírode, a to prostredníctvom personifikovanej postavičky plcha. Knižku ilustroval Martin Kellenberger (1957). I keď Kellenberger patrí k najplodnejším súčasným ilustrátorom, podľa názoru A. Šveca,¹⁷ nemožno považovať jeho ilustrácie pre deti z posledných rokov po výtvarnej stránke za špičkové.¹⁸ Ilustračný cyklus ku knihe *Šalabingo* zostáva v ustrnutej polohe rovnovážneho pôsobenia kresbovej a farebnej súčasti celostranových, polstranových i textových ilustrácií: šrukturovaná kresba perom modeluje zobrazené reálie, zatiaľ čo syta a pestrá farebná stránka dáva ilustráciám ráz expresivity. Ilustrátor využíva deťom blízku personifikáciu, avšak ústredného zvieracieho aktéra – plcha, na rozdiel od textu, nepersonifikuje. Ďatle sú zobrazené v klobúku alebo s čiapkami, s vreckami a výložkami, ryba je zároveň lesnatým zemským povrchom s chatou, atď. Na

¹⁶ Čačko, P. Funkcie a význam obrázkovej knihy. In *Kniha '77. Zborník pre problémy a dejiny knižnej kultúry na Slovensku. Ročník 4.* Martin : Matica slovenská, 1980, s. 129-153.

¹⁷ Švec, A., Možno o nejaký čas. Ilustrácia pre deti v roku 2002. *Bibiana*, r. 10, č. 4, 2003, s. 66-70.

¹⁸ Umelecky presvedčivejšie sú jeho drobnejšie nefarebné tušové kresby s kontrastnou pôsobivosťou perových čiar a vyčiernených plôch grafickej pôsobnosti, v ktorých je aj expresívnejší.

obraze sa prelína prírodná realita so snom: výsek živej lesnej krajiny s plchom v pluhovom záprahu a vevericou je vlastne vizualizovaným Martinovým snom a krajina je zároveň jeho posteľnou prikrývkou. Ilustrácia doslovne vizualizuje fragment textu: „že Šalabingo je zapriahnutý do pluhu, že hlavu má v tuhom jarme a ohrozený veveričiak nad ním plieska chvostíkom ako žeravým – ohnivým bičom. Vzápätí Šalabingo musel ťahať celú horu...“ (s. 61). Dodávam, horu – zelenú deku.

Výtvarník krajinu s chatou a príbehom charakterizuje svojím jedinečným spôsobom, v intenciách svojej predstavivosti. Opiera sa o predlohu, čím sa zobrazenie pevne viaže na ňu; nielen na konkrétny výsek, ale odkazuje na celok: príbeh začína opisom, ako dedko s Martinom ukladajú do debničky mrkvu s pieskom na zimu. Ilustračnou odozvou na tento úvodný text je mrkva ako súčasť obrazovej kompozície. Výtvarník ju umiestnil pod mrak, čo je nelogické, ale neprotirečí rovine (chlapcovho) sna. Snová skutočnosť evokuje aj vankúš, ktorý je opretý o typický Kellenbergovský personifikovaný mesiac, aký poznáme z jeho iných ilustrácií.

Fantazijná je ilustrácia na zadnej strane knižnej obálky. Motív je na literárnej predlohe nezávislý, ale vyjadruje ducha literárnej skutočnosti: zemeguľa, v dolnej polovici detská hlava (tvár) modrej farby (studený vesmír). Horná polovica je reálnou mestskou panorámou s ulicou predelenou dopravnou čiarou. Je to pohľad na historickú časť mesta s jednoposchodovými domami so sedlovými strechami a komínmi i kostolnými vežami, zatiaľ čo z pozadia vystupujú „kubusy“ súčasnej výškovej zástavby. Nad mestom trónia personifikované slnko a mesiac s hviezdami – symboly dňa a noci. Pod útvarom zemegule je zobrazený výsek ďalšej zemegule s reálnym lesným porastom a chatou, ako to čitateľ pozná z textových obrázkov. Opäť je sa tu prelínajú dva svety – fantazijný a reálny.

Možno konštatovať, že knižný grafík prostriedkami jazyka výtvarného umenia vizualizuje literárnu skutočnosť rozprávkového textu, v ktorom, ako to výstižne píše Z. Stanislavová,¹⁹ sa synkretizuje poviedka o deťoch s animovanou rozprávkou, teda ilustrátor vyjadruje, adekvátne s dikciou predlohy, vzťah malého chlapca k prírode a fantazijný rozmer tohto vzťahu. V tomto zmysle korelácia ilustrácia – literárna predloha napomáha detskej recepcii.

V tzv. konsolidačných 70. rokoch napísal Milan Ferko román pre staršiu mládež s historickou tematikou *Keby som mal pušku* (1969). Má podobu spomienok na spisovateľovo vlastné detstvo a dospievanie poznačené druhou

19 Stanislavová, Z., S úspechom k poklesu. Slovenská literatúra pre deti a mládež v rokoch 1997 – 1998. In *Bibiana*, r. 6, č. 1 – 2, 1999, s. 6-15.

svetovou vojnu. „Kniha sa tak v slovenskej literatúre stala jedným z najpozoruhodnejších stvárnení vojnovej tematiky prostredníctvom ‚detských očí‘“. 20 Dielo ilustroval Jozef Baláž (1923 – 2006) grafickou technikou litografie. Obraz popubertálneho chlapčenia je sprostredkovaný nosnou obrysou kresbou štetcom na hnedom papieri. Kresbový prostriedok (štetec), okrem toho, že reálie tieňuje, evokuje objem (priestor), dodáva kresbovej kompozícii zvláštnu mäkkosť, ktorá vyniká ako kontrast k zobrazenej scéne apokalyptickej hrôzy doby. F. Holešovský, monografista J. Baláža, píše, že tento kontrast vyznieva v ilustráciách ako vyhrážka vojne. „*Znamenite vystihuje rozličnú atmosféru okamihov: selanku detského života, naivnú chlapčenskú sexualitu, slabosť invalidnej staroby a citové vzťahy syna k otcovi, prítomnosť vojny a napokon radosť z oslobodenia. Spôsob kresby vytvára zvláštne kompozičné radenie, snovo alegorické, i akýsi tklivý tón vyplývajúci z konfrontácie čistej poézie so skutočnosťou.*“ 21

Celostranové ilustrácie sú scénami viacerých k sebe priradených motívov, ale i motívov navzájom previazaných – portrétov, dvojportrétov a priradených stĺpcov pripomínajúcich filmový pás s fragmentmi a detailmi navodzujúcimi ovzdušie doby (nápis SNP, víťazne zdvihnutá päť zovierajúca pažbu pušky, znak slovenskej štátnosti), ako aj architektonických a krajinných záberov, ktoré charakterizujú prostredie. Ilustrátor v grafickej skratke postihuje vo výraze tváre i duševné poryvy literárneho hrdinu, jeho psychologické rozpoloženie. Ak portrét tvorí dominantu obrazového poľa ilustrácie, ostatné motívy kompozície sa javia ako zobrazené predstavy scén a reálií zážitkov a spomienok portrétovaného. Sú to myšlienkové konfrontácie mládeneckých snov a reality i erotických zmätkov. „Možno nikde inde nehrá u neho výraz tváre takú úlohu, nikde inde sa sujet literárneho diela nesústredil do takej sugestívnej analytickej kresby, nikde inde nemá situácia taký význam ako v tomto ilustračnom slede,“ konštatuje F. Holešovský. 22

Grafické ilustrácie J. Baláža nepreferujú dej (hoci je niekde vyznačený), ani určiteľnosť postáv, aj keď v prípade hlavného hrdinu sa tá istá tvár opakuje ako zjednocujúci prvok rôznych motívov jednotlivých ilustračných kompozícií (porovnaj ilustrácie na ss. 21, 93 a 107). Necháva vyznieť čistú obrysú kresbu, iba v jednom prípade použil hustú šrafúru na postihnutie kontrastu scény (s. 57). Grafik vписuje (v troch prípadoch) do ilustrácií jednoslovné výrazy, F. Holešovský im pripisuje kompozičnú funkciu.

20 Stanislavová, Z. (zs), Ferko, Milan. In *Slovník slovenských spisovateľov pre deti a mládež* (zost. O. Sliacky). Bratislava : Literárne informačné centrum, 2009, s. 92-94.

21 Holešovský, F. *Jozef Baláž. Grafické dielo*. Bratislava : Tatran, 1981, s. 27.

22 Holešovský, F., ibid.

Domnievame sa však, že okrem vizuálno-výrazovej funkcie majú (v dvoch prípadoch) aj funkciu ako slovných výrazov (napr. RUM, SNP).

Technika litografie napomáha voľnejšiemu kompozičnému zoradeniu scénických detailov, akejsi kompozičnej vecnosti, tendencii k simultánnosti Balážovej ilustrácie. Zdanlivo nedôležitý fakt, že ilustrácie sú tlačené na okrovom papieri, sa pri vnímaní ilustrácie prejavuje ako mimoriadne významný: litografická kresba štetcom obrazu dediny (str. 21) alebo naivnej chlapčenskej operácie na paši (str. 35). Ani ústredná scéna posledného spomenutého listu nie je jednoznačne súhrnná, vyjadruje skôr citové ovzdušie mimoriadnosti a tajomnosti než vlastný čin. Ilustráciou, ba celým cyklom ilustrácií, Baláž mieri na významový aspekt: snaží sa jednak naznačiť apokalyptickú scénu ničenia a jednak spájania scénického záberu s rozhodnými znakmi výrazov a významov, ktoré vedome rozbíjajú akúkoľvek jednoznačnosť, či jednoplánovosť ilustrácie. Práve preto je Balážova ilustrácia aj umením.

Román Milana Ferka *Keby som mal dievča* (1974) je voľným pokračovaním románu *Keby som mal pušku*, v ktorom sa spisovateľ pokúsil zobraziť udalosti okolo februára 1948. Podľa recenzentov však román nedosiahol úspech predchádzajúceho diela. Opäť ho ilustroval Jozef Baláž. V ilustráciách na nahnedastom alebo zelenkastom papieri výtvarný umelec preferuje mnohofigurálne motívy mladých hrdinov, ktorí sú nositeľom deja románu. Zobrazenia sú čitateľne hutné, komponované z viacerých akoby samostatných scén. Tie sa vzájomne prestupujú a kompozíciu zjednocuje prísna, geometrická strohá šrafúra druhého plánu – pozadia (ilustr., str.31). Zároveň dáva ilustrátor vyniknúť dynamike pohybu nosnej kresby scén. Kresba inšpirovaná literárnou predlohou výrazne ráta s komplexným vyjadrením časovej plynulosti. Tomu zodpovedá aj jej maximálna čitateľnosť.

Balážova ilustračná kresba je „písaná i kreslená“ rovnakým dielom, píše F. Holešovský²³. Charakterizuje ju osobitná podvojnosť nadýchanej vnútornej a silnej obrysovej línie, plastické videnie tvarov, ku ktorým sa grafik vracia, aby ich takrečeno „vymodeloval“. I v tomto ilustračnom cykle sú súčasťou niektorých kompozícií rukopisné texty. Ilustrácia sa tak stáva komunikátom dvoch jazykových systémov, ktoré náš mozog kóduje v sémantickej jednote ako slovo-obrazovú výpoveď. Rukopisné slovo v graficky zachytenej podobe tvorí bezprostrednú súčasť výtvarnej štruktúry.²⁴ Okrem toho sa tu rukopis

²³Holešovský, F., Písmo ako zložka a princíp ilustračnej kresby. In *Romboid*, r. 15, č. 9, 1980, s. 65.

²⁴ Bližšie M. Tokár, Slovo ako významová zložka knižnej ilustrácie. In *Slovo o slove. Zborník prác Katedry slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzity*. Prešov : Náuka – Gustáv Moško, 2002, s. 52-58.

zapája aj svojim lingvistickým významom: je odrazom myšlienok, ktoré autora sprevádzali v momente náčrtu scény. Svojím akoby poetickým povzdychom nadväzuje na citový vzťah hrdinu k dievčaťu jeho snov (ilustr., str. 101). Pravda, písmo v týchto ilustráciách netvorí rovnovážnu zložku kresby. Každopádne súvislosť písma a kresby sa tu javí taká organická, že čitateľa bezmála, konštatuje F. Holešovský, podnecuje do úvah o ďalšom grafickom dotváraní kresby.

V období 60. rokov, ba i v nasledujúcich desaťročiach, Milan Ferko publikoval aj dobrodružné prózy, v ktorých sa často opiera o fakty. Staršej mládeži sú určené dobrodružné romány a knihy literatúry faktu zo života Indiánov a pirátov. Spomeniem len, že poviedky knihy *Pirátski králi a kráľovskí piráti* (1968) ilustroval český výtvarník Oswald Klapper. Vytvoril šesť ilustrácií k titulu každej zo šiestich poviedok a dvanásť celostranových figurálnych hutných, dynamických černo-bielych ilustrácií, rezaných formátom a triezvo kolorovaných červeno-fialovou farbou s dekoratívnym aspektom. V týchto kompozíciách realistickej orientácie s expresívnym prízvukom autor prejavil grafickú zručnosť i snahu o klasicky poňatú vernosť textovej predlohy, ako to vyžaduje konvencia tohto žánru.

V roku 1991 vyšli dve poviedky z tejto knihy s názvom *Pirátski králi a kráľovskí piráti II* so štyrmi celostranovými kresbami perom a farebnou kompozíciou na obálke od spisovateľovho syna – sochára Ľubomíra Ferka (1956). Realistické ilustrácie nemajú expresivitu ilustrácií od českého autora, sú tu však sošne, priestorovo poňaté postavy (autorovo sochárske čítanie) charakterizované výzorom, odevom i prostredím orientálnej kultúry, identicky s textom predlohy.

Dva zväzky dobrodružných príbehov chýrneho zbojníckeho náčelníka z 18. storočia, *Rinaldo Rinaldini* prerozprával Milan Ferko a vyšli v roku 1979. Knihy sú sprevádzané rozsiahlym cyklom (takmer pol druhu stovky) čiernobielych ilustrácií škrabanou technikou, ktoré navrhol František Šesták (1935 – 2004).²⁵ Výtvarník, rodák z Moravy, sa prejavil ako pohotový a zručný kresliar, čo nie je uňho výnimočné, pretože sa prednostne venoval ilustráciám dobrodružnej literatúry, hlavne s westernovou a indiánskou tematikou (známe Mayovky). Zobrazenia Rinaldininových príbehov prezentujú akciové figurálne scény, dialógy a portréty literárnych aktérov štýlom, ktorý vzdialene pripomína zahľadenie sa do umelcových vzorov –

²⁵ Rodák z Moravy, od roku 1964 sa usadil natrvalo v Bratislave. Okrem ilustrácie kníh hlavne s westernovou a indiánskou tematikou (známe Mayovky) sa venoval maľbe portrétov významných osobností kultúrno-spoločenského života Slovenska, ktoré sú v majetku Matice slovenskej

Delacroixa a Rembranta. Aktéri zobrazení a portréty literárnych hrdinov s psychologickou kresbou výrazu tváří sú charakterizované dobovými oblekmi.

Literárni historici radia k literatúre faktu, okrem iných Ferkových historických próz, aj *Staré povesti slovenské* (1991) a *Nové povesti slovenské* (1994). Obe knihy ilustroval Jozef Cesnak (1936). Prejavil sa ako vyhranený typ ilustrátora lyrického a imaginatívneho poňatia mládežníckej literatúry dobrodružného a historického žánru. Týmto literárnym žánrom je najadekvátnejšia ilustrácia kresbového typu. Ilustrátor od začiatku svojej knižno-grafickej aktivity inklinoval k typu ilustrácie presnej líniovej kontúry tvarov, modelovaných šrafúrou alebo tieňovaním. Modelácia je skôr sochárska, priam cítime objemy reálií a ich "hmotnosť".

Žánrový charakter literárnych predlôh vyžaduje, aby sa aj v ilustrácii kládol dôraz na obsahové kvality, to znamená, že aj v tomto prípade text predurčoval noetickú funkciu ilustrácie. I keď Cesnakova ilustrácia neopúšťa väzbu s realitou textu predlohy, zobrazený dej nevyčerpáva obsahovú polohu a už vôbec nie opisne. V povesti Materinské srdce krásna, ale pyšná Slávka sa pohrávala, resp. pohrdavo a kruto skúšala chudobného pytača Miloša. Pytač vykonával dievčinou navrhované ukrutnosti ako dôkaz jeho lásky a oddanosti ku krásnej dievčine, zaslepený túžbou netušiť, že Slávka skúša jeho charakter. Nakoniec z uvedomenia si napáchaných krutostí skamenel.

Celostranová ilustrácia nie je zobrazeným výsekom lineárnej narácie povesti, ale je tu simultánne viacerými motívmi povesti vyjadrený etický posolstvo a jeho pôsobivá sila: dominantou na vertikálnej osi obrazovej kompozície je hrdinka povesti, na horizontálnej osi ju kríži mŕtva matka Miloša, ktorý z hrude ľúbickej matky vytrhol srdce. Pred zobrazeným poprsím dievčiny je v polkruhu „vedľajšia“ figurálna scéna fašiangovej veselice. Horizontálnu os vo vizuálne ťažiskovej polohe (pod dievčinou) je v rukami mládenca ešte horúco „vyrezané“ matkine srdce.

Sú to hlavné noetické motívy povesti, ktoré na ilustrácii nie sú formálne izolované, ale tvoria súdržnú, navzájom previazanú obrazovú kompozíciu. Je teda významovo hutná a eticky silná. Aj formálnym usporiadaním eticky nosných postáv povesti s „rozdielnymi“ ľudskými srdcami do tvaru kríža (je to zároveň staticky, chladno pôsobiaci motív) a fašiangová zábava mládeže. V typických slovenských zvyklostných maskách a oblekoch sa tu tak sprítomňujú ako kontrasty, ako dva póly životnej reality.

Čiernobiele kresbové ilustrácie (imitujúce grafickú techniku litografie) J. Cesnaka nie sú teda založené na reálnom videní výseku priestoru krajiny a figurálnej scény v nej, ale blízke i vzdialené autor vzájomne kombinuje, rovnako „zrovnoprávňuje“ aj detail a celok. Ilustračná kompozícia je v podstate krajinným exteriérom, miestom „činu“, a dominuje figurálna scéna

– čin, a to noeticky. Umelec takto výtvarnými prostriedkami na báze realistického videnia a cítenia predostiera emotívny obsah textu.

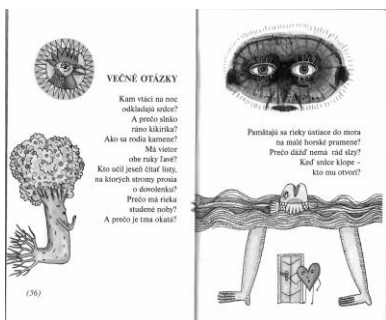
Historizujúcemu poňatiu povesti autor podriadiť aj charakter zobrazených dobových reálií architektúry, exteriérov a interiérov s príslušným dobovým náčiním (kotlík na ohnisku, povešané drevené varechy na stenách, zavesená tyč na prehodenie odevov a pod.). Rovnako príslušnosť zobrazených postáv charakterizuje patričným dobovým odevom, ako ich prezentuje historiografia.

Náčrtkovité poznámky k vybraným ilustrovaným knižným dielam Milana Ferka nemôžu byť považované za kompletnú výpoveď o bohatosti ilustračných štýlov a prístupov generácií ilustrátorov. V každom prípade aj ilustrácie literárnych diel dávajú tušiť, v akej zložitej a pohnutej dobe umelec Milan Ferko žil a žije, tvoril a tvorí.

Prílohy

Obr. 1 Milan Ferko: *Džimbala-bala-bala*
(1971) Ilustroval: Ondrej Zimka
(k básni Rytiersky román)

Obr. 2 Milan Ferko: *Krásna hra* (2004)
Ilustrácie A. Augustína (k básni Večné otázky).

Obr. 3 Milan Ferko: *Šalabingo* (1997)
Ilustroval: Martin Kellenberger

Obr. 4 Milan Ferko: *Keby som mal dievča* (1974)
Celostranová ilustrácia J. Baláža

Milan Ferko
BARBAROSSA

Obr. 5 Milan Ferko: *Pirátski králi & kráľovskí piráti II* (1991)
Ilustroval Ľubomír Ferko

» Bude, — zopla Olympia nikdy a peceľa dohena, — preto si takí knúty,
 je špeciál tamto netrosení chodí po svet! Počo nupomní verky
 zloby a najna ore nupomní! — vrata mlieka doleho, mliekato,
 ľahkého otoka! —
 Rinaldini sa v vzpieri ja chývali mlieko, podumovali sa po košeni.
 Stránilo je mlieko ruker odhnut a potuť sa hvieť.
 Slonovi súč — posol tuku, — počúť tie dve vrasajúce vodozvěti,
 Zbavaj Rinaldini Rinaldiniho si také vrasie a je až toľko, že by bolo len
 ľahé vody do mora číkať, ať Ochránení, more mlieko na svoje
 dňami!
 Rinaldini bol zakladateľ do scemata pomal hlavy súľov.
 » Aký súcevi!
 » Nič nie súcevi!
 » Vraj mliekovi a j nemliekati!
 » Ke vrasie mliekovi píli!

Obr. 6 Milan Ferko: *Rinaldo Rinaldini* Prvý a druhý zväzok (1979)
Ilustroval František Šesták

Obr. 7 Milan Ferko: *Nové povesti slovenské* (1994)
Ilustroval Jozef Cesnak

Poézia Milana Ferka pre deti a mládež z 50. – 60. rokov 20. storočia

Autorka: PhDr. Lucia Winklerová, PhD - Hravý mystifikátor Milan Ferko

Dá sa v podstate povedať, že osobnosť, lepšie povedané umelecká tvorba Milana Ferka nas mnohých zaujala už v detstve. V podvedomí nám dodnes znejú jeho texty, ktoré sme čítali v časopisoch, či v šlabikári. V našej literárnej histórii máme iba niekoľko osobností, ktoré dokázali napísať verše, ktoré si deti zapamätajú do dospelosti. Síce možno nevedia, že sa jedná o Milana Ferka, no recitujú si jeho verše a myslím si, že to je to dôležité.

Dieťa sa nezamýšľa nad tým prečo si jednu báseň pamätá a inú nie. To vieme povedať my, ktorí sa literatúre venujeme profesionálne. A kde je teda ukryté tajomstvo Ferkovej tvorby? Myslím si, že jeho text sa vždy vymyká z konvencie, stereotypu, tradičnosti a snaží sa zaujať, spontánne sa s detským čitateľom hrá, porušuje pravidlá a to sa deťom predsa páči. To si zapamätajú. Jeho verš je často nenásilný, spontánny, pôsobí prirodzene. To je dôvod, prečo je možné evidovať osobnosť a tvorbu M. Ferka v spleti ostatných autorov pre deti a mládež obdobia socializmu.

Musíme priznať, že je komplikované objektívne charakterizovať, pochopiť stav, ktorý je iba nedávnou minulosťou. Devízou súčasných mladých bádateľov je síce absencia predsudkov, ale, žiaľ, aj absencia osobnej skúsenosti. Zostáva hľadať materiál a pridŕžať sa literárnej vedy a kritiky - dobovej aj súčasnej. Literárna kritika 50. a 60. rokov 20. storočia sa však vyjadruje o autoroch, politikoch, tvorivých princípoch, zákonoch zväčša pozitívne. Forsirovanie „triednych kritérií“^{ci} hodnotenia diel, žiaľ, podporuje falošné interpretácie problému. Súčasná kritika je naopak k ideológii odmietavá a ak sa objaví pozitívne hodnotenie, má často charakter nostalgických spomienokⁱⁱ. Obe stratégie sú zväčša krajne subjektívne a nie je dobré pridŕžať sa ani jednej ani druhej.

Položme si preto ďalšiu otázku: mala tvorba pre deti a mládež - pri zjavnej manipulácii – aj svoje kvality? Rezonovali v nej aj v tom čase hodnotové priority detského sveta, fenomény, ako sú „aktivita, zmysel pre humor, hra, hravosť, fantázia, kamarátstvo, priateľstvo, súcitnosť, sebapoznávanie, tvorivosť, zvedavosť a túžba po poznaní, po odhaľovaní neznámeho, zmysel pre pravdu a spravodlivosť, hrdinstvo, mravné, estetické a poetické cítenie, pre seba projekciu do sveta prírody ap.“ⁱⁱⁱ Aj v tejto prednáške chceme poukázať na skutočnosť, že - ako hovorí napr. Pavol Plutko - texty mnohých autorov podliehajú „zjednodušujúcim tendenciám“, „frázizmu“, „prázdnej rétorickosti“^{iv}, no existoval aj spisovateľ, ktorý dokázal tvoriť prínosné, hodnotné, nadčasové umelecké diela.

Tvorivosť, fantázia, invencia a ich usúvzťažnenie v hre, humore, experimente sú základom umeleckej originality. Nevieme si predstaviť spisovateľa, ani čitateľa bez fantázie. Deti milujú rozprávky, príbehy, básničky, lebo im ukazujú nové veci, roztvárajú obzory ich fantázie, odpútajú ich od každodennej reality. Rady si ľudí, zvieratá, veci a javy predstavujú^v, hrajú sa a učia sa samostatne myslieť, tvoriť, existovať. Dnes, tak ako aj v minulosti, sa ľudia, národné i nadnárodné spoločnosti, štáty snažia niečo vytvárať, budovať, nachádzať nové, lepšie, efektívnejšie stroje, lieky, technológie. K tomu je však potrebná veľká dávka tvorivej fantázie, ktorú v svojich prvopočiatoch rozvíja detská hra.

Hovoríme teda o zákonitostiach, ktoré s malými výnimkami platia bez ohľadu na politické usporiadanie, vojnový, či mierový stav, situáciu v rodine. Musíme predpokladať, že aj v období komunizmu malo dieťa rovnaké potreby, radosti, motivácie k hre ako deti súčasné. Aj vzhľadom na vtedajšie životné podmienky, koniec vojny, nedostatok peňazí, očakávanie lepšej budúcnosti a v mnohých prípadoch i komplikovaný život, zostáva malý čitateľ skutočným dieťaťom, ktoré má túžbu hrať sa a snívať. Vieme, že literatúra pre deti a mládež – najmä v začiatkoch nami sledovaného obdobia - nie je chápaná ako čosi, čo má slúžiť dieťaťu, ale skôr ako výchovný prostriedok. Je poplatná potrebám dospelého, ktorý dieťa prostredníctvom kníh vychováva, pouča, vstupuje mu vzory spoločnosti.

Kým však začneme hovoriť o konkrétnych textoch, položme si otázku: Čítali by vtedajšie deti verše, ktoré by nenapĺňali ich zmysly? Zaujímal by ich diela, ktorých prioritou by bolo iba poučať, učiť, zobrazovať holú pravdu? Zo spomienok starých rodičov aj našich rodičov vieme, že ešte vždy milujú poéziu svojho detstva, že si niektoré verše pamätajú dodnes a často nechápu hodnotenia súčasníka. Možno je to preto, že isté aspekty textov ako deti nevnímali. Dieťa má totiž úžasnú schopnosť vybrať si z príkazov a z poučení iba to, čo sa mu práve hodí, čo ho teší. Z tohto hľadiska je veľmi pravdepodobné, že malý čitateľ si z vtedajších veršov nevyberie lásku k práci,

k škole, k Sovietskemu zväzu ani varovania pred „západom“, či forsírované mravné ponaučenia. Osloví ho práve spomínaná obraznosť, hravosť, tvorivosť, fantázia.

Na úvod treba povedať, že v niektorých dobových textoch 50. – 60. rokov 20. storočia ťažko hľadať a nájsť čo i len zlomok invencie. Sú to predovšetkým verše oslavujúce hrdinov socializmu, ale aj texty zamerané na nekompromisné presadzovanie princípov doby (škola, práca, kolektivizácia pod.). Keď však naopak nahliadneme do tvorby Milana Ferka, zistíme, že aj angažované námety a idey sa dajú spracovať tvorivo, s primeranou dávkou humoru, šantenia a hry. M. Ferko sa nám teda javí ako najkreatívnejší, najinvenčnejší básnik, zo zvolenej vzorky – K. Bendová, J. Anđel, P. Štefáňik, E. Čepčeková. Dokáže uplatniť rôzne vynachádzavé riešenia v obsahu i vo forme.

Hrá sa napríklad s vnútornou a vonkajšou podobnosťou, keď pripodobňuje rýchlosť koňa k vlaku a zároveň jeho hrivu k dymu a kopytá ku kolesám: „*Rušeň ako vraný koník / hrivu dymu na zem kloní / kolesami bystro zvoní.*“^{vi} Okrem faktu, že kone v intenciách vedecko-technickej revolúcie nahrádza výkonnejšia technika, dieťa si pripodobní zložitosť stroja k zvieraťu, čo pravdepodobne lepšie pozná a chápe. I tu fantázia opäť utvrdzuje poznané (koňa), čo dieťa mimovoľne vníma a spája s niečím, čo si dosiaľ neuvedomovalo. Dieťa tak prirodzene zisťuje, že železnice nahradili kone, čím sa zefektívnila doprava a navyše aj to, že inšpiráciou pre vznik dopravného prostriedku bolo práve zviera. Okrem zábavnej je text implicitne aj nositeľom didaktickej funkcie. Už v polovici 50. rokov Milan Ferko, namiesto pomerne frekventovaného priamočiareho poučania, prirodzene komunikuje s dieťaťom a vždy mu ponecháva priestor pre samostatné uvažovanie, priestor na vlastnú tvorivosť.

Prostredníctvom básní však dieťa nespoznáva iba zákonitosti sveta, ale aj jazyka. Tomuto zámeru slúži najmä hra s významom slova (napr. Mars - planéta, boh vojny)^{vii}. Je to osvedčený tvorivý spôsob, ktorý využívajú viacerí autori.

Milan Ferko je aj majstrom vtipnej hry s asociáciami. Vo všetkých svojich tvorivých obdobiach sa snaží rozvíjať a podporovať detskú fantáziu. Hoci takmer vždy zobrazuje jednoduché zákonitosti prírody, ich výber a spôsob zobrazenia detského i dospelého čitateľa prekvapí: – „*Prší, prší dážď / každá kvapka zvlášť: / jedna padla rovno na zem, / druhá rozčerala bazén.*“^{viii} Hoci je každému jasné, že kvapky nepadajú v skupinkách a po dopadnutí do vody ju rozčeria, spojenie týchto asociácií je zaujímavé, jemne vtipné. Nemôžeme síce

hovoríť o veľkom rozlete fantázie, či humoru, no menej je niekedy viac. Autor takýmito veršami oslobodzuje svoju tvorbu od ideologického balastu, od násilného didaktizmu a schematizmu. Cizelované texty nadobúdajú umeleckú hodnotu, a tá im zasa zaručuje nadčasovosť.

Ferko sa často pohybuje medzi hrou, vtipom a mystifikáciou^{ix}. Vidíme to napríklad v básni *Človek z Venuše* zo zbierky *Tajomstvo hračiek*. Podpora detskej hry, fantázie, snívania, nonsensovosti, aktívna práca s detskou myslou, vnímaním a s čitateľskou naivitou sú umeleckým posunom vpred. Autor graduje napätie (ukryté tajomstvo) a posilňuje moment prekvapenia. Odhalenie je pravdaže pragmatické, no humorné. Čitateľský zážitok zintenzívni trochu škodoradosné odhalenie - „*Ked' vyšli von – už všetko stíchlo: / ulica, dvor i detský nával / a neuvideli nič iné, / len ako Ďurkov brat si sviečku dával / do venušanskej hlavy – z dyne...*“^x

Hranice medzi spomenutými invenčnými postupmi nie sú zreteľné. Odborná literatúra nešpecifikuje dimenzie hry, humoru, mystifikácie, či nonsensu. Mnohé z týchto fenoménov sa v umeleckom diele často prelínajú, miešajú. Viackrát sme už v textoch M. Ferka hodnotili tendencie k nonsensovosti, avšak o jeho dominancii v literatúre môžeme hovoriť až v druhej polovici 60. rokov. Nonsens sa však poväčšine vyskytuje takpovediac ruka v ruke s inými prvkami, najmä s mystifikáciou. Mnohé zdanlivo nonsensové básne sú často iba hravými veršovanými mystifikáciami naplnenými určitým posolstvom. Práve skryté posolstvo, i keď popretkávané nonsensovými obrazmi, podporuje mystifikáciu. Taká tvorba je typická najmä pre Milana Ferka a jeho zbierku básní *Tajomstvo hračiek*.

Autor zvyčajne komponuje text ako obraz individuálnej skúsenosti, osobných zážitkov, poznanej reality, literárnej tradície atď. Hra so slovom, so zvukom, s asociáciami, so súvislosťami autora posúva z verša na verš a pomáha vytvárať invenčné obrazy. Jeho básne majú pointu, ktorú umocňuje hra zmyslov, slov, zvukov a rýmov - „*Ženil sa úľ s ulicou, / veselo im bolo, / staré laso s lasicou / tancovali sólo.*“^{xi} Keď sa pokúša riešiť neriešiteľnú zdanlivo fiktívnu dilemu, vzniká zvláštna, vtipná mystifikácia - „*Rozpráva sa vlna s vlnkou: / - Čo budeme dnes jesť? / - Slnko. / Dobré ja chcem posypané hviezdami. / - Lenže tie už tma pojedla pred nami.*“^{xii} Text pôsobí poeticky, no pre dieťa je najmä vtipnou hrou. Hoci je ho možné chápať ako personifikáciu, verše „- *Daj mi teda trochu krému z mračien.*“^{xiii} fungujú iba v prospech zvukovej, rýmovej a tematickej zhody.

Veršovanými mystifikáciami s často didaktickým zámerom sú tiež texty, ktoré umožňujú deťom nahliadnuť do inej - básnickej - krajiny. Ferko si vyberá reálne existujúce, no v básni nerealisticky dotvorené, kozmické priestory, ako sú planéty Venuša^{xiv} alebo Mars^{xv}. Fikcia, vtip, hravé dobrodružstvá rozvíjajú fantáziu, ale miestami dieťa aj poučujú. Texty môžeme považovať za isté

predznamenanie dnes veľmi populárnej literatúry fantasy. Slovom, všetky výlety do neznámych krajín javia známky fantazijnosti a zároveň realistikosti. Postavy, činnosti, objekty i samotné krajiny sú realistické (napr. domy, stromy, cesty), ale aj fantastické (napr. čarodejník Hvezdoň^{xvi}).

Istá forma mystifikácie, resp. rozprávková čarodejnosť je v niektorých básňach prítomná ako ozvlášťujúci motív, ako hybný činiteľ. Nie je jeho podstatou, výstavbovým princípom textu, je iba nepatrnou, avšak potrebnou súčasťou. V poézii 50. – 60. rokov 20. storočia sa často stretávame s mystifikovanou osobou, ktorá báseň v očiach malého čitateľa zatraktívňuje – napr. čarodejník Hvezdoň.

Vo Ferkových textoch sa ako vidíme objavuje množstvo invenčných prvkov, ktoré sa vymykajú dobovému stereotypu, sú príznakom fantázie, niečím novým v poézii pre deti a mládež. Hoci u M. Ferka dominuje realistický spôsob písania, zámerne posunutie debovej línie do roviny fantázie je invenčné. Pomerne častou témou je reflexia vzdialenej budúcnosti (cesty na Mars^{xvii} roboti, ktorí pomáhajú človeku^{xviii} a pod.). Hoci je prvotný zámer básní v období ich vzniku pravdepodobne ideologický – vedecko-technický pokrok, lepšia budúcnosť, dnes, keď tieto básne prežili dobu svojho vzniku, môžeme v nich objaviť aj detskú hravosť a vtip.

Autorovou inšpiráciou často bývajú už existujúce texty, úryvky veršov. Veľakrát vychádza z motívu, z básne, z riekanky, z príbehu, ktorý pozná, no čitateľovi ho ponúka v novom šate. Niekedy je známy motív iba inšpiračným zdrojom, alebo sa spisovateľ pridrža štruktúry pôvodnej básne, inokedy dokonca preberá celé verše, inovuje ich a dotvára. Podobnú inšpiráciu vidíme aj u M. Ferka v básni *Chýrna svadba*. Verše „*Ženil sa úl' s ulicou, / veselo im bolo, / staré laso s lasicou / tancovali sólo. / Bolo to tak? / Presne tak, / možno však aj – naopak.*“^{xix} sú kolážou úryvkov z textov *Zlatej brány*. Možno tu hovoriť o adaptácii, hre, hravej transformácii známych detských textov.

V jeho básniach nachádzame tiež alúzie na časti riekaniek, hier, piesní, ľudových žánrov. V literárnom dedičstve, v literárnej tradícii autor nachádza inšpiračné zdroje, ktoré ozvlášťujú jeho texty. Čitateľ stretnutie so známym úryvkom v novom texte ocení, má pocit, že vie s autorom komunikovať. Ako príklad uveďme úryvok básne, v ktorom M. Ferko do textu zapája tradičnú detskú hru – *Čo má krídla – všetko letí: / vrana letí, vrabec letí, / letí vietor, letia smeti, / letí z okna kytka kvetín, / letí balón a v ňom deti, / letí, letí – slon!*“^{xx} Úspech veršov zaručuje nadväznosť na klasickú riekanku. Princíp textového nadväzovania je obľúbený vo sfére tvorivosti aj recepcie. Často sa tiež stretávame s kontamináciou existujúcich textov aj s kolážou.

Fantáziu rozvíjajúca báseň Milana Ferka *To by bolo!*, ktorú nachádzame v časopise *Slniečko*^{xxi} je tiež reprezentantom tejto tvorivej tendencie. Autor

spája vizuálne, sluchové, rečové a miestami aj chuťové vnemy a zmysly percipienta do akejsi fantazijnej hry. Pomocou pripodobňovania stavov a skutočností k neprípodobiteľným javom budí, aktivizuje a zapája čitateľovu fantáziu do hry. Vynímajúc rozprávkové kliše „*Keby sa rieky sypali / a piesok lial*“^{xxii} je Ferkova hra so slovom v tejto básni invenčná a svojou hudobnosťou, lyrickosťou a ľahkosťou originálna. Koniec strofy vždy ozvlášťňuje autorským jazykolamom, ktorého funkciou je podpora hravosti, zábavy, pozitívneho pocitu z básne a miestami aj tréningu detských rečových zručností a schopností. Atmosféra sugestívnej detskej hry, resp. hry s dieťaťom, rešpektuje psychomentálne špecifiká čitateľa a ruší tradičný odstup autor - dieťa. Ferko prijíma umelecký trend akceptujúci osobnosť dieťaťa a stimulujúci jeho fantáziu. Báseň tak určitým spôsobom už napĺňa neskôr preferované estetické hodnotové princípy a je viac ako parciálnym prínosom do literatúry pre deti a mládež.

U Milana Ferka sme postrehli aj ďalší tvorivý postup: (ne)ukončovanie básnických príbehov. Možno je to snaha zaobišť sa bez moralistických point.^{xxiii} Ferko sa často pohráva s čitateľom – isto s cieľom rozvinúť jeho fantáziu, narušiť stereotyp. Používa dva rôzne spôsoby ukončovania básní – uzatvorený a otvorený. Uzatvoreným myslíme bežné ukončenie básne alebo morálnym posolstvom, alebo logickým zavŕšením príbehu. Ferkov diapazón záverov je širokospektrálny. Aj v prípade ukončeného textu nechýba obraznosť, invencia. Často uzatvára texty nečakane, prekvapujúco, bez varovania. Autor sa prirodzene vyhne zbytočnej rozvlácnosti textu a čitateľa nenudí^{xxiv}. Aj v záverečnej skratke dokáže evokovať rôzne efekty, pocity, asociácie. Záver môže byť prekvapujúci – „- *Dobre, / zjem slniečko teda samé, / veď aj tak mi chutí.*“^{xxv} depimujúci – „*Nepoviem*“^{xxvi}, vtipno-krutý – „*Že jej bola dlhá chvíľa, / tak v tom bahne celkom zhnila.*“^{xxvii}, detsky krutý – „*A v zime sú jahody iba v rozprávkach / a v obchode.*“^{xxviii}, nositeľom zvláštnej logiky – „*Tomu zima nie je, / kto má zimu rád.*“^{xxix}, prípadne ním autor poruší zaužívaný stereotyp – „... *ani len neozval sa žiadny zvonec / a rozprávke je koniec.*“^{xxx}

Za invenčnejšie však považujeme tzv. otvorené závery. Autor sa chce takýmto spôsobom s čitateľom hrať. Jeho hra je rôzne motivovaná. Niekedy akoby odovzdáva kompetenciu dieťaťu, poskytuje mu možnosť pokračovať v príbehu samostatne. Necháva mu priestor na to, aby si báseň dotvoril podľa svojich predstáv, podľa vlastnej fantázie. Veršovaný príbeh často uzatvára v jeho druhej tretine a ponecháva ho nevypovedaný^{xxxi}. Iným spôsobom (ne)ukončenia básne je otázka. Autor položí otázku a čitateľ sa musí rozhodnúť – „*Ozaj, ktorý z nich je hlúpy?*“^{xxxii}, súhlasiť – „*Však?*“^{xxxiii}, no práve takto potvrdzuje posolstvo básne. I keď sa text končí rečníckou otázkou, odpoveď je vopred jasná a otázka ju iba utvrdzuje – „*Ale Jankov Ničnevedov, /*

Domasedov, Darmojedov - / komu takých treba?^{xxxiv}. Inokedy sa báseň končí tromi bodkami. Aj tu zostáva priestor pre čitateľa^{xxxv}, no relativizuje vypovedaný záver^{xxxvi}. Napriek tomu, že báseň je logicky i obsahovo ukončená, tri bodky v závere upozorňujú čitateľa, aby myslel kriticky, aby všetkému neveril, neprijímal slová básnika pasívne, automaticky. Hoci každý z autorov má svoje špecifiká, svoje závery a pointy, spôsoby M. Ferka sme spomenuli práve preto, že sú invenčné a pozývajú čitateľa k hre. Práve v jeho textoch vidno, ako sa poézia v 50. – 60. rokoch 20. storočia postupne vymaňuje z diktátu ideologických konvencií a tenduje k obraznosti, fantázii, k hre s detským čitateľom.

*

O umeleckej hodnote v tematickej oblasti rozhoduje motivácia a umelecké spracovanie témy. Všeobecne môžeme zhodnotiť, že formálne postupy M. Ferka sú v 50. a 60. rokoch 20. storočia kreatívne, rozmanité. Veľakrát tvorí napríklad vlastné mená pod diktátom rýmu, prípadne zvukovo-významovej zhody. Tak vzniká už viackrát spomínaný čarodejník Hvezdoň. Tento spôsob tvorby vlastných mien je veľmi rozšírený, je hravý, vtipný, často trefný. Pokiaľ sa však jedná o morálne posolstvo, ktoré sa autorovi podarilo skryť (napr. do názvu spomenutá krajina Nikdeniesom, alebo Fero Podšívka), je absencia umeleckej hodnoty zrejmá, a preto esteticky rušivá. Pravda, ide o najčastejší typ neologizmov v literatúre pre deti a mládež. Invenčnejšie sú už názvy a pomenovania tvorené na základe zvukovej zhody, prípadne aliteračnej hry. Tak Ferko objavuje Bibina Cvrka^{xxxvii}, žabu Hula – Hupa, ktorá je hlúpa^{xxxviii} a pod.

Najmä neskoršie obdobie - šesťdesiate roky prinášajú mnohé nové prvky v tvorbe pre deti a mládež. Autori, najmä Milan Ferko, ale napr. aj Krista Bendová, objavujú nové možnosti hry s textom. Svoje verše, resp. ich časti graficky upravujú a vytvárajú obrazce - kaligramy, ktoré pomáhajú čitateľovi uvedomiť si význam aj priestorovo. M. Ferko napr. zobrazuje zvukomalebné vyjadrenie

„bim

bam

bom

bim

bam

b

o

v tvare zvona, význam slova „roz-

de-

lit^{cxl} zdôrazňuje priestorovo

a pod.

Pri interpretácii Ferkových textov sme sa stretli s veršami, ktoré sa vymykajú stereotypu. Pozornosť upriamime predovšetkým na báseň *Cyklista*. Jej formálne spracovanie je jedinečné. Báseň pozostáva z kombinácie extrémne dlhých strof s krátkymi – zväčša jednoslovnými veršami. Takýto spôsob veršovania lyrický text graduje a urýchľuje jeho napredovanie. Autor si so strofou a veršovým rytmom pohral natoľko, že čitateľ má pocit, že rytmus básne korešponduje so šliapaním na bicykli. „*Vinie sa / cesta / z mestečka, / mesta ... / Okolo / domy / polia / a stromy.*“^{xli} Keď lyrický hrdina padá v závere z bicykla, strofa je zrazu štvorveršová, verš viacrozmerý.

V druhom prípade máme na mysli často publikovanú a recenzovanú báseň M. Ferka *Krásna hra*^{xlii}. Interpretácie renomovaných^{xliii} i menej známych^{xliv} literárnych odborníkov, kritikov presahujú potreby tohto príspevku. Máme dokonca pocit, že sú nadinterpretáciami, ktoré nadhodnocujú a predbiehajú zámer autora a dosah jeho textu na detského príjemcu. Z hľadiska fantázie, resp. umeleckej invencie je však táto báseň naozaj zaujímavá, pretože autor v nej využíva hru s geometrickými tvarmi (čiarou a kruhom). Tvary sú „prirodzenou“ súčasťou básne. Autor sa ich snaží rôzne kombinovať a vytvára z nich, resp. objavuje v nich rozmanité objekty živého i neživého sveta. Vzdialene to pripomína vyššie spomínanú „ferkovskú“ hru so slovom^{xlv}. Hoci sa jedná o opačný proces, o utváranie celku z jednotlivostí a o prácu s tvarmi, nie so slovami, je z textu i zo samotnej hry, cítiť osobnosť Milana Ferka. Aj keď spomenuté interpretácie reflektovaný text chvália, ide o - v tej dobe nie veľmi žiadaný - experiment pre experiment. Obrázce a súvislosti vytvárané pomocou čiar a kruhov sú pre dieťa ťažko pochopiteľné, prekombinované. Nie sme si istí, či sa „takouto jednoduchou realitou (motivickou) vymedzenosťou stimuluje herná fantázia a rozmyšľavosť.“^{cxvi} I na tomto básnickom príklade však vidíme Ferkovu chuť hrať sa, zabávať sa, tvoriť, a tiež jeho zmysel pre detail, schopnosť spojiť nespojiteľné a dotiahnuť experiment do prekvapivého konca.

Každá etapa histórie má svoje svetlé i temné stránky. Totalitný režim, tzv. socializmus, ktorý v našej krajine trval štyridsať rokov, mnohým ublížil, spôsobil veľa strádania a utrpenia. Zatvoril ľudí do klieťky - ale, ak sa nebúrili

- dával im všetko čo potrebovali. Proklamoval vzostup ekonomickej, sociálnej a kultúrnej úrovne spoločnosti, forsíroval industrializáciu, podporoval, ale iba v intenciách svojich predstáv, vzdelávací systém, kultúru a konformnú literárnu tvorbu^{xlvii}. Tieto „vymoženosti“ si, žiaľ, žiadali neprimeranú daň: „Spoločnosť, traumatizovanú množstvom neorganických zásahov, morbidnými politickými procesmi, zápasom s cirkvami a ďalšími šokujúcimi javmi ovládla povojnová psychóza, pocit neistoty, všeobecného ohrozenia a všade prítomnosti „ruky triedneho nepriateľa“. Silný pocit strachu, najmä odvtedy, čo sa vlna zatýkania a politických procesov, dovtedy prebiehajúca predovšetkým v Prahe, preliala cez Slovensko.“^{xlviii}

Najtemnejšou stránkou totalitného režimu bola však bezpochyby socialistická výchova. Vplyv na deti prostredníctvom umenia bol silnou zbraňou v rukách manipulátorov. Rovnako to pociťuje aj Július Noge, keď hovorí, že vďaka úzko a schematicky chápanej koncepcii socialistického realizmu sa táto mechanicky zo sféry celonárodnej literatúry preniesla aj do subsystému detskej literatúry, čo spôsobilo ešte väčšie zdôraznenie výchovnosti i poučovania v koncepcii postáv i deja, či už šlo o témy z protifašistického boja či o súčasnosť. „Dá sa to povedať aj tak, že schematismus v literatúre pre deti bol ešte schematickejší ako v literatúre pre dospelých.“^{xlix} Mnohí z čitateľov, ktorých zjednodušené umenie zasiahlo, sa neskôr učili vnímať, rozpoznávať, chápať dobro, zlo, vzťahy a hodnoty v nových dimenziách.

V umení, rovnako ako v politike, je však všetko relatívne. Slabá úroveň niektorých literárnych textov je ľahko dokázateľná, no cenný je rozvoj tvorby ako takej. Náš malý výskum chcel dokázať, že ide o umenie plné rozporov a „vnútorného dramatismu, ktoré ako východiskový bod interpretácie a recepcie ponúka ruptúru historickej, estetickej a umeleckej kontinuity slovenskej tradície“^{cl}. Poukázali sme na skutočnosť, že nejde vždy o diela s „nulovým stupňom autorského rukopisu“^{cli}, ale často o hodnotovo a esteticky naplnené umelecké texty, ktoré pozitívne formujú dušu detského čitateľa. Zohľadňujeme však aj fakt, že „nabádanie k „závažnému“ činu, ale tiež virtuálna (očakávaná) sankcia boli sprievodnými znakmi štátnej schizofrénie, ktorá sa premietla do tvorby“^{clii}.

Treba priznať, že každý aktívny jednotlivec a teda aj M. Ferko (autor, kritik, politik, ale aj čitateľ) má svoj menší či väčší podiel na vtedajšej situácii v literatúre. Používajúc slová zahraničného hosťa na jednej z diskusií o smerovaní socialisticko-realistickej literatúry : „spisovateľ není lékárník, který by dělal literaturu podle přesných receptů, a čtenář není pacient, snášející skutečnost jen v odměřených kapkách“^{cliii}, chceme ilustrovať zložitosť vtedajšej situácie, rozhodnutí pri hľadaní pravdy. Vieme predsa, že pôvodné myšlienky závažujúce utopickými predstavami o cieľoch a úlohách umenia a literatúry^{cliv} sú, rovnako ako marxisticko-leninská filozofia, v istom ohľade prijateľné. Za

problematickú a v mnohých sférach škodlivú je považovaná prax z nej vychádzajúca. Predmetom nášho výskumu však nebolo pátrať či ide o zlé pochopenie problematiky, alebo o neschopnosť umelcov naplniť funkciu umenia. To sa pravdepodobne ani zistiť nedá.

Byť vychovávateľom, pedagógom a zároveň spisovateľom odhaľujúcim jedinu – absolútnu pravdu, podporujúcim a nabádajúcim k činnosti, k práci, k tvorbe nového, lepšieho života, hýbajúcim dejinami je až príliš veľa funkcií, ktoré vtedajšia umelecká literatúra, resp. umenie mali plniť. Priveľká dôvera sa vkladala do rúk oblasti, ktorá mohla iba málo čerpať z tradície. A hoci umelci mali v tej dobe pomerne silný vplyv, veľkú podporu aj zodpovednosť, mali zviazané ruky.

Dnes sa literárna história a veda musí k tomuto stále pomerne citlivému obdobiu vracieť, pretože pri invázii súčasných komunikačných zdrojov čitateľ pociťuje úzkosť, niekedy až depresiu a tí starší možno aj krivdu, že sa na pozitívne hodnoty minulosti začína zabúdať. Veľa sa hovorí o direktívach, obmedzeniach, nariadeniach, postihoch a pod., ale málokto sa zamyslí nad tým, v čom by sa dalo pokračovať, čo využiť pre súčasné formovanie kultúrnej osobnosti. Žiadna doba by nemala slúžiť iba ako odstrašujúci príklad: „Dobre, že je ten čas za nami, a strážme si chvíle, keď je možné povedať všetko bez balastu vtípných konotácií, bez servítok, bez nutnosti intelektuálne kľučkovať v mínových poliach nenávistných nepriateľov a strážcov vládnucej pravdy. V pralese myslenia totiž vládnuca pravda nejestvuje a bez možnosti rôznych podôb a spôsobov myslenia a jeho prezentácie vzniká nerovnovážna ekologická situácia. To, čo bujnie, je odrazu pýrom a burinou, to, čo je bujnejším a dravejším utláčané, sa razom stáva chráneným výhonkom, vzácnosťou, o ktorú sa treba snažiť bojovať všetkými silami.“^{lv} Hoci musíme uznať, že táto dobre sformulovaná, diplomatická, no ostrá charakteristika sledovaného obdobia je veľmi výstižná, nemôžeme s ňou súhlasiť v plnej miere. Súčasnosť ukazuje, že neobmedzená sloboda neslúži vždy k podpore hodnôt. Že sloboda umeleckej tvorby, nastolená po roku 1989, priniesla menej estetickej kvality, ako sme očakávali. O negatívach, ale dúfajme aj pozitívnych inšpiráciách, obohateniach našej prítomnosti snáď bude rozmyšľať nová „nepoznačená“ generácia.

Áké sú naše poznatky o Milanovi Ferkovi a jeho pozícii v literatúre pre deti a mládež v 50. – 60. rokoch 20. storočia dnes? Nechceme a ani nemôžeme byť arbitrami básnických kvalít na základe niekoľkých básní. Tento konformný autor dokáže svojou tvorbou uspokojiť a nadchnúť vtedajšiu^{lvi} i súčasnú kritiku a čitateľov. Keď čitateľovi ponúkneme Ferkov text, jeho vycibrené verše ozvláštnené tvorivou a zábavnou formou, stretne sa pravdepodobne s afirmatívnym príjmom. O kvalite jeho textov rozhodujú básnické dispozície,

talent. Z mnohých veršov môže pozorný čitateľ vyčítať autorove postoje, jeho životnú filozofiu i prístup a vzťah k čitateľovi.

Hlbšie poznanie dobových špecifik opierajúcich sa o odbornú literatúru a najmä o textovú interpretáciu ukázalo, že fenomén fantázie a ideológie je v poézii M. Ferka i všeobecne v poézii pre deti a mládež v päťdesiatych aj v šesťdesiatych rokoch dvadsiateho storočia spoluprítomný, že ideologický balast síce znižuje kvalitu diel, ale ani direktívny socialistický realizmus autorom nezabráni vo väčšej či menšej miere uplatniť obraznosť, fantáziu, humor a podnietiť hru s čitateľom.

Literatúra

BÍLIK, René: *Industrializovaná literatúra (1945 - 1956)*. Bratislava: Proxy 1996, 96 s., ISBN 80-88746-04-3.

BÍLIK, René: *No a čo!* Bratislava: Kalligram 2001, 184 s., ISBN 80-7149-421-6.

DOSTÁL, Vladimír: *S realismem na křižovatce (Články a studie z let 1955-1962)*. Praha: Československý spisovatel 1975, 150 s.

FREUD, Sigmund: *Básnik a dieťa*. In: *Romboid*: roč. 26, 1991, č. 1, s. 75-79.

HÁJEK, Jiří: *K teorii socialistického umění*. Praha: Československý spisovatel 1984, 208 s., ISBN 22-102-84.

Interpretačné a recepcné sondy do detskej literatúry I. Nitra: UKF 2006, 159 s., ISBN 80-8094-0134.

Invencie, interpretácie, mystifikácie. Nitra: Polygrafia Dominant 2007, 130 s., ISBN 978-80-969795-1-6.

JOZEFČÁK, Štefan: *Čo neodvial čas*. Spišská Nová Ves: Spišské osvetové stredisko Spišská Nová Ves, 2005, 87 s., ISBN 80-967648-4-5.

KRYŠTOFEK, Oldřich: *Nad několika novinkami slovenské dětské poezie*. In: *Plamen*, roč. 3, 1961, s. 112 - 114.

KOPÁL, Ján: *Próza a poézia pre mládež (Teória / poetológia)*. Nitra: Enigma 1997, 313 s., ISBN 80-85471-48-45.

KUPEC, I.: *Literatúra pre predškolský vek a jej využitie v materských školách*. Bratislava: Mladé letá 1978, s. 50., ISBN 66-103- 78.

Literika, 1996, ročník I., č. 2, 194 s., ISSN 1335 –180X.

PAŠTÉKOVÁ a kol.: *Poetika a politika 50. rokov*. Bratislava, SAV 2004, 302 s., ISBN 80-88746-14-0.

SLIACKY, Ondrej – STANISLAVOVÁ, Zuzana: *Kontúry slovenskej literatúry pre deti a mládež v rokoch 1945 – 2002*. Prešov: Náuka, 2003, 208 s., ISBN 80-89038-23-9.

ŠTEVČEK, J. a kol.: *Dejiny slovenskej literatúry 4. (Slovenská literatúra po roku 1945)*. Bratislava: SPN 1987, 250 s., ISBN 067-488-87 DSL.

Život a dielo Milana Ferka. Nitra: Spolok slovenských spisovateľov Fakulta humanitných vied VŠPg v Nitre 1995, 150 s., ISBN 80-88738-76-8.

Pramene

FERKO, Milan: *Na Mars a späť*. Bratislava: Mladé letá 1960.

FERKO, Milan: *Robí robot robotu*. Bratislava: Mladé letá 1964.

FERKO, Milan: *Snehový strom a iné dobrodružstvá*, Bratislava: Mladé letá 1963

FERKO, Milan: *Tajomstvo hračiek*. Bratislava: Mladé letá 1963.

FERKO, Milan: *Veselo pionieri!* Bratislava: SNDK 1955.

Slniečko, roč. I (XXIII), č. 4, 1969.

Anotácia

Prednáška sa zameriava na reflexiu Milana Ferka, ako spisovateľa pre deti a mládež. Pozornosť je upriamená najmä na komplikované obdobie 50. rokov 20. storočia. I v tomto období je totiž autor schopný zaradiť na prvé miesto hru, fantáziu, invenciu pred schematizmom a didaktickosťou. Z interpretačného výskumu preto vyplýva odporúčanie pre zachovanie vybraných textov a pre ich využitie vo vyučovacom procese. Texty sú vhodné tak pre vyučovanie slovenského jazyka a literatúry na základných školách ako aj pri vyučovaní slovenčiny ako cudzieho jazyka metódou CLIL, na pochopenie interkultúrnych nuáns krajiny a zložitého obdobia nielen literárnej histórie.

Autorská rozprávka Milana Ferka v kontexte slovenskej literatúry pre deti

Autorka: Prof. PhDr. Zuzana Stanislavová, CSc

V slovenskej literatúre pre deti a mládež má osobnosť Milana Ferka svoju „tehličku slávy“; nemalou mierou sa totiž podieľal na formovaní poetiky modernej detskej literatúry. Pripomeňme si v tejto súvislosti, že v rokoch 1956-60 bol M. Ferko šéfredaktorom časopisu pre mladú literatúru *Mladá tvorba* (začala vychádzať aj jeho pričinením – pozri Poliak, 1978, s. 114). Aj vďaka nemu (a jeho odvahe: napriek politickému uvoľneniu v danej dobe ešte stále totiž nebola angažovanosť za modernitu bez rizika) vyšlo r. 1958

aprílové, (pre dejiny detskej literatúry pamätne) 4. číslo tohto časopisu, v ktorom šéfredaktor M. Ferko poskytol publikačný priestor mladým, a tak aj jeho zásluhou mohla sa prezentovať vtedy ešte len budúca Trnavská skupina. V tom rámci mohol uzrieť svetlo sveta známy Feldekov manifest detskej literatúry *Bude reč o literatúre pre deti* (ktorý v istom zmysle suploval aj cenzúrou nepovolený, dnes už nenávratne stratený manifest poézie – *Bude reč o poézii*; podrobnejšie Feldek, 2007). M. Ferko však nezostal zoči-voči rodiacej sa novej poetike v tvorbe pre deti iba divákom či organizátorom; veľmi rýchlo sám podľahol pôvabu tvorenia inšpirovaného zo „žmýkania z pamäti“, resp. na základe „ďalekonosných zbraní poézie“ (Feldek, 1958). V rýchlom slede vydal básň *Ružová rozprávka* (1960), poetické leporelo *Čarovné bubliny* (1960), knihy tematicky nápaditých, obrazovo nových, rytmus uvoľňujúcich veršov pre deti *Na Mars a späť* (1960), *Neslávny výlet* (1963), *Snehový strom* (1963) a potom ďalšie veršované a rozprávkové knižky až po poslednú zbierku básní pre deti *Džimbala-bala-bala* (1971). Tematicky sa inšpiroval detskou hrou, ich zázračným videním sveta, technickými vymoženosťami doby, experimentujúcou jazykovou tvorivosťou. V tejto svojej tvorbe pre deti zo 60. rokov rovnako pohotovo prezentoval humor postavený na vtipnej situácii, nečakanom nápade, mystifikácii, nonsense či prekvapujúcom jazykovom obrate, ako i humor vytvorený na intelektuálnom základe. K inšpiračným žriedlam jeho poézie patrila aj rozprávka, a tak jej stopy v podobe sujetových fragmentov a schém, hrdinov, fantazijnej imaginácie nachádzame aj v jeho veršovanej tvorbe, ba mnohé básne neraz celkom evidentne pripomínajú veršovaný variant modernej autorskej rozprávky s kondenzovaným, často parodickým sujetom (za všetky spomeňme aspoň básň *Šikovná mladucha* z autorovej poslednej básnickej knižky).

V bohatej, žánrovo rôznorodej tvorbe tohto (z hľadiska intencie textov) dvojdomého autora sa rozprávkovosť stala súčasťou nielen jeho básnických kníh pre deti a dospelých rozprávkových textov, ale prezentovala sa aj v rozsiahlejších prozaických projektoch *Kam vtáci na noc odkladajú srdce* (1978) a *Šalabingo* (1997). Tie predstavujú žánrový variant, ktorý – z formálneho hľadiska – vzniká prepojením rozprávkovej fantastiky a imaginácie s realisticky modulovanou fikciou, z výpovedného hľadiska je zasa charakteristický tým, že prostredníctvom tematizácie života súčasných detí dokáže upozorniť nielen na silu detskej fantázie a zázračnosť detského sveta, ale aj na znepokojujúce životné momenty, ktoré ho dokážu bolestivo zasiahnuť. Práve forma žánru, synkretizujúca útvar rozprávky s poviedkovým útvarom, umožnila autorovi organicky uplatniť v rozprávkovej poetike i prvky historickej a spoločenskej prózy, ktoré v jeho celoživotnej tvorbe možno považovať za dominantné žánrovo-tematické okruhy.

Knihou *Kam vtáci na noc odkladajú srdce* vstúpil M. Ferko do rozvinutého kontextu slovenskej prozaickej autorskej rozprávky konca 70. rokov. Krátko si pripomeňme, že moderná rozprávka (moderná nie vonkajškovými rekvizitami, ale svojou poetikou a aktuálnosťou posolstva) sa formovala postupne od začiatku 60. rokov v dvoch líniiach. Rozprávkové texty jednej, folklorizovanej línie si zachovávali znaky archetypu ľudovej predlohy, ktorá bola pre ne inšpiráciou k adaptáciám alebo imitáciám. Vskutku moderná rozprávka mohla však vzniknúť iba „*zreteľnejším a zámernejším pokusom odlišiť sa od folklórnej predlohy, podstatnejšie narušiť jej štruktúru, prípadne ju aj deformovať a tak prekonať a poprieť*“ (Klátik, 1975, s. 133). Inšpirujúci folklórny model, ktorý autori rešpektovali a v tom rámci i aktualizovali, bol postupne čoraz viac obmieňaný parodizujúcim postupom, popieraný, folklórna kúzelná symbolika sa v ňom kombinovala alebo nahrádzala rekvizitami a symbolmi civilného života; vznikala tak rozprávka, ktorá využíva ľudovú predlohu už nie na napodobnenie, ale ako viac či menej prítomné pozadie na hru s modelom. Moderná rozprávka využila ako zdroj rozprávkovej fantazijnosti detskú predstavivosť a detský spôsob uvažovania. Zámerne a cieľavedome rúcala konvenčné predstavy o žánri tak, že vnášala zázračnosť každodenného a realie moderného života do náznakov, variované alebo vyslovene kontroverzne využitých sujetov ľudovej rozprávky. Tradičnú naratívnu obradnosť ľudovej rozprávky narušala hrou s jazykom, postavami, rozprávačom, kompozíciou i sujetom. Takýto prístup k tvorbe autorskej rozprávky zvyrazňoval väčšinou jej komický a nonsensový rozmer. Ale očividná bola tiež tendencia využiť žánrový rámec rozprávky aj ako formu výpovede o životnom pociťe a problémoch človeka súčasnosti, v tej súvislosti tendencia smerujúca k významovej prehĺbenosti a viacplánovosti žánru. Mnohokrát išlo teda nie o hru, komiku či nonsens, ale najmä o analýzu psycho-sociálneho alebo ekologického stavu spoločnosti (ľudskej duše) a o sprostredkovanie závažného mravného posolstva smerom k dieťaťu. Zásluhou prozaikov 60. – 80. rokov sa autorská rozprávková tvorba dostala na vysokú umeleckú úroveň a nadobudla pestré žánrové modifikácie. Vyskúšal si v nej sily takmer každý autor detskej literatúry bez ohľadu na generačnú príslušnosť, a tak sa stala dominantným žánrom slovenskej detskej literatúry; toto postavenie si udržala v podstate do súčasnosti, hoci v posledných rokoch sa na ňu začína doťahovať už aj spoločenská próza.

Ak by sme knihe M. Ferka *Kam vtáci na noc odkladajú srdce* hľadali v naznačenom rozprávkovom kontexte príbuzenstvá, ponúkajú sa hneď viaceré. Jedno z nich knihou Márie Ďuričkovej *Jasietka* (1963). Príbuznosť môžeme hľadať už vo formálnej rovine: odkážme napríklad na rámcujúcu kompozíciu, ktorou obe knihy nadobudli podobu rozprávky v rozprávke, ale (v tematickej rovine) aj na časopriestorovú lokalizáciu deja do niekoľkých dní

putovania po rozprávkovej krajine, čím sa vytvorila predstava migračného priestoru, napokon aj na mnohotvárnosť použitých žánrových modelov rozprávky, čím knihy zasa získali podobu „rozprávkového cestopisu“ (Kováč, 1964, s. 220). Pripomeňme si, že rámcujúcim príbehom a zjednocujúcou tematickou líniou je u M. Ďuričkovej putovanie Žofky Jafurovej po rozprávkovej krajine v sprievode jedného z jej obyvateľov Pipapendiho Goroša, aby oslobodila zo zabudnutia rozprávkovú Jasietku a vytvorila pre ňu osobitnú rozprávku. Do tohto rámca sú osadené jednotlivé rozprávkové čísla, viažuce sa na „lokalitu“ krajiny, ktorou Žofka prechádza, a ich svojráznych obyvateľov. Žánrový diapazón rozprávok je široký: od napodobnenia folklórnej rozprávky, cez animáciu, paródiu, nonsense až po symbol. Text sa tak stáva nenápadným výkladom etiky a poetiky ľudovej rozprávky, ale aj estetickým „poučením“ o tom, akými rozličnými spôsobmi môže vzniknúť nová, autorská rozprávka. Kompozičný princíp rámcovania je využitý aj vo Ferkovej rozprávkovej knižke: tvorí ho séria telefonických rozhovorov chlapca Zorana a neznámeho, spočiatku i bezmenného muža v priebehu piatich dní v týždni od pondelka do piatku, zavŕšená sobotňajším osobným stretnutím postáv. Z týchto rozhovorov sa postupne rekonštruje podstata životného problému jedného i druhého. V tom zmysle sú jednotlivé časti knihy sémanticky priesačne pomenované: *Hľadanie druhého brehu*, *Zbližovanie*, *Volanie bez ozveny*, *Nechajte mi moju rozprávku!*, *Belasé obzory* a *Okrídlené srdce*. Do tohto rámca sú osadené žánrovo rôznorodé príbehy, ktoré si dvaja ľudia, spríbuzení intenzívnou potrebou ľudskej blízkosti, navzájom rozprávajú. Aj M. Ferko (tak ako Ďuričková) dal týmto príbehom jednotiacu líniu. Okrem časopriestorovej lokalizácie (uzavretá zóna dvoch obytných priestorov na tej istej ulici, telefonická forma komunikácie, spravidla obedňajší čas rozhovorov v priebehu piatich dní – s komunikačnou pauzou v prostrednom, treťom dni) je touto zjednocujúcou líniou vtáčia tematika rozprávok. V kontraste k obmedzenej pohyblivosti chlapca (ležiaceho so zlomenou nohou) zvyrazňuje motív vtákov asociácie túžby po slobodnom rozlete, a teda podporuje smerovanie príbehov k deovej metafore a symbolike. V pestrej ponuke naratívnych textov M. Ferko prezentoval obdivuhodnú schopnosť adaptovať známe сюety bez zmeny, ale i variovat' ich a hoci aj komicky prekáravo dotvárať, vytvárať nové príbehy v duchu známych modelov alebo celkom nanovo, pohybujúc sa nielen v žánri rozprávky, ale aj báje, mýtu, legendy, bájky, anekdoty, pričom rovnako nápadito využil zdroje domáceho folklóru, ako aj antickej, orientálnej či indiánskej slovesnej kultúry. Originálnym spôsobom tak zužitkoval látky, ku ktorým sa dostal pri štúdiu materiálov k predchádzajúcim historickým prózam či už publicistického typu (*Tvoji bratia*, *Vinnetou*, 1967) alebo typu dobrodružno-historických „morských“ či „pirátskych“ príbehov (*Pirátski králi a kráľovskí piráti*, 1968,

Pirátske dobrodružstvá, 1970). Na rozdiel od M. Ďuríčkovej, ktorá v rámcujúcom pláne svojej rozprávky odovzdáva deťom posolstvo o hodnote priateľstva (vzťah Žofky k chorej priateľke Betke) i úctu k tradícii folklórnej rozprávky, M. Ferko prostredníctvom rámcujúceho motívu telefonického kontaktu dvoch ľudí upozorňuje na niekoľko závažných spoločenských okolností. Napríklad na psycho-sociálne dôsledky rozpadu rodín: Zoran je celé dni odkázaný sám na seba, pretože otca nemá a matka celé dni pracuje; mihnú sa tu dramatické momenty spolužitia rodičov a ich rozchodu, poznamenané drsnosťou až domácim násilím, problémy v rodinách matiek-samoživiteliek, absencia mužského vzoru v rodine bez otca. Je tu však vyjadrená najmä túžba po komunikácii s ľuďmi, pričom pre explikovanie toho najpodstatnejšieho sa stáva dôležitou komunikácia v symbolickej reči naratívneho útvaru, napr. prostredníctvom vtáka rosička ako symbolu rozprávky či autentického citu vo veršovanom prólogu a v poslednom rozprávkovom príbehu knihy. Ferko pritom odkrýva minimálne dvojaký význam vzájomnej komunikácie: ako saturovanie potreby ľudskej blízkosti a vyjadrenie záujmu o druhých, aj ako obranný mechanizmus pred zraňujúcou realitou okolitého sveta a hľadanie náhrady za chýbajúci vzťah. Napokon šetrne – pretože sa to deje prostredníctvom náznaku a zástupných znakov (lastovienka, ktorá už nedokáže ani plakať, hviezdica, poľamaná bábika v opustenom detskom vozíku na dvore), ale dostatočne čitateľne – sa v knihe ozvú aj tragické tóny (smrť chorého dieťaťa) a spätne nanovo zvýznamňujú úlohu dospelého partnera v komunikácii; význam však teraz smeruje už ku kompenzačným mechanizmom žiaľu vo svete dospelých. A tak sa rámcujúca línia Ferkovej knihy (na rozdiel od knihy M. Ďuríčkovej) približuje nie k rozprávke, ale k analytickej spoločenskej próze zo života detí. Podobnosť oboch publikácií je však v schopnosti oboch autorov riadiť vzájomný dialóg dvoch žánrovo-tematických plánov knihy tak, aby sa budovala zmysluplná výpoveď o hodnotách v súčasnom svete.

Vážnym, ba závažným posolstvom o psycho-sociálnych problémoch dobového (ale i súčasného) detstva a inklinovaním k reálnej fikcii typu spoločenskej prózy sa kniha M. Ferka zblíži aj s rozprávkami, aké nachádzame napr. v tvorbe Kláry Jarunkovej. Rovnako ako u M. Ferka, aj napr. v jej príbehu *O dievčatku, ktoré šlo hľadať rozprávku* (1984) sa kardinálnym problémom stala absencia komunikácie medzi ľuďmi, proti ktorej sa hrdinka bráni tajným odchodom z domu na imaginárnu a magickú „Polhoru“, kde svieti mesiac tak jasno, že sa pri jeho svetle dajú čítať rozprávky. Aj tu teda ide o hľadanie rozprávky, ktoré nie je ničím iným, ako hľadaním chýbajúceho medziľudského kontaktu (u Jarunkovej vyjadreného symbolikou rodinného sujetu rozprávky O dvanástich mesiačikoch, ktorú si Zuzka nesie so sebou). Napokon do tejto línie rozprávok, vyjadrujúcich sa

k pocitu ľudskej (detskej) potreby po blízkej bytosti, patrí okrem mnohých ďalších aj osem rozprávok z knihy Boženy Lenčovej *Branko a Źltochvost* (1983). I v tomto prípade ide o prelínanie fantázie so skutočnosťou a o aktualizáciu detského aspektu. Vták Źltochvost, namaľovaný v detskej izbe škôlkara Branka, ožíva v jeho fantázii a v rozličných premenách vodí chlapca z rozprávky do rozprávky. Zábavné dobrodružstvá s prvkami paródie i v tomto diele nenápadne sprostredkujú detskému čitateľovi poznanie a uvedomenie si základných životných hodnôt. M. Ferko sa teda svojou knižkou *Kam vtáci na noc odkladajú srdce* napojil na ten trend rozprávkovej tvorby 70. a 80. rokov, v ktorom sa využíva magicko-synkrétny charakter detského myslenia i detská fantázia a spontánnosť na vyjadrenie náročných problémových okruhov, akými sú otázky života a smrti, osobnostnej slobody, vzájomnej tolerancie a deficitnosti ľudských hodnôt (v tom zmysle deficitnosti autenticity medziľudských vzťahov) takým spôsobom, že sa stali pre malých čitateľov recepcne zrozumiteľnými. Pravda, u M. Ferka je podstata jeho humánneho posolstva predsa len kódovaná trocha prizložito. Uvedomenie si tejto skutočnosti zrejme spôsobilo, že jazyk detského hrdinu miestami príliš prezrádza dospelý tvorivý subjekt ukrytý za textom.

Ďalšiu rozprávku vydal M. Ferko až takmer s dvadsaťročným odstupom a pomenoval ju hravým názvom *Šalabingo*. S predchádzajúcou rozprávkovou knižkou má spoločný poetický princíp osnovaný na vstupe fantazijného prvku do sveta reálu, takže text má blízko k príbehu zo života detí. Z formálneho hľadiska je aj tu (rovnako ako v predchádzajúcej knihe) prítomný Ferkov sklon k veršovaným explicitom príbehom, ale poetizačný, resp. lyrický príznak nie je taký silný ako v predchádzajúcej rozprávke; nebuduje sa v nej totiž symbolický plán a nie je v nej prítomný taký silný zdroj lyrizmu. V rozprávke *Kam vtáci na noc odkladajú srdce* bol totiž životný problém hrdinov viazaný na v istom zmysle existenciálne ľudské pocity a stavy, čo predstavuje silný latentný zdroj lyriky, a v tom zmysle sa uplatnil aj princíp kontrastu nielen reálneho a fantazijného, ale aj minulostného a prítomnostného, komického a vážneho. V rozprávke *Šalabingo* ide skôr o poetizáciu založenú na detskom videní a personifikovanom ozvlášťňovaní sveta, čo predstavuje v podstate tradičný, v súčasnej detskej literatúre prevládajúci spôsob výstavby rozprávkovosti. Spoločným menovateľom oboch kníh je rozprávkovosť ako bytostná potreba dieťaťa a spôsob jeho zmocňovania sa sveta. Kým však v próze *Kam vtáci na noc odkladajú srdce* je reálna línia civilného života chlapca ostro oddelená od jednotlivých rozprávkových príbehov, ktoré vznikajú a sú realizované ako tematizovaný naračný akt (rozprávanie do telefónu) a ako príbehy sú autonómne, zatiaľ v próze *Šalabingo* reálno a fantastika splývajú do jedného tvaru, prepletajú i podmieňujú sa navzájom. Deje sa tak prostredníctvom plcha, ktorého malý

Martin s dedom objavia raz na jar na chalupe, a ktorého si Martin personifikuje, takže sa stáva jeho kamarátom. Motív priateľstva (a komunikácie) medzi chlapcom a zvierat'om vyjavuje nielen poetizačnú silu detského pohľadu (vzťah chlapca k plchovi), ale aj výsostne vrúcny vzťah človeka k iným a k prírode (tolerantnosť deda k plchovi je podmienená láskou k vnukovi a k prírode, a aj takouto cestou sa zviditeľňuje); kontrastne k tomu vyjavuje priateľstvo chlapca a reprezentanta zvieracej ríše aj konvenčnosť pohľadu dospelých (vzťah mamy k plchovi je spočiatku typicky štitivým vzťahom človeka k myši, zmena vzťahu je neskôr podmienená „užitočnosťou“ zvieratka). Prostredníctvom zvieracieho hrdinu vypovedá rozprávka aj o hodnote voľnosti (epizódka o pobyte plcha v meste), o potrebe harmónie v rodine a v spoločnosti vôbec. A tak kým v prvej rozprávkovej knižke sa M. Ferko sústredil na závažné významové posolstvo a v istom zmysle aj na analytický prienik do duše človeka svojej doby, v rozprávke Šalabingo chce svojho čitateľa viac zabávať, potešiť, pohľadiť dušu najmä obrazom láskavého vzťahu zástupcov dvoch krajných generácií: starootcovskej a vnukovskej. Ak prvá kniha tematizovala hlad po rozprávke ako komunikačnej príležitosti v situácii, keď sa absencia komunikácie ostro pociťuje, druhá rozprávková kniha tematizuje samotnú detskú fantáziu v situácii, keď je detská potreba komunikácie optimálne naplnená a dieťa sa teda môže bezstarostne venovať hrovému poznávaniu sveta. V tom zmysle zapadá Ferkov Šalabingo do hravo-poetizačného rozprávkového trendu 90. rokov.

Ako konštatuje B. Šimonová, rozprávka si v priebehu novodobého vývinu „*síce zachováva svoju identitu, no zároveň si hľadá aj svoj dobový výraz, je žánrom v pohybe... Pre súčasnú slovenskú rozprávku sa stáva kontaminácia žánrov v nej jej prirodzenou súčasťou. Rešpektuje jednak metatextový reťazec vlastného vývinu, jednak prijíma do seba prvky svojho žánrového okolia*“ (Šimonová, 1994, s. 78). V tom zmysle sú rozprávky M. Ferka charakteristické tým, že do svojho tvaru prijímajú predovšetkým prvky spoločenskej prózy ako špecifického žánrovo-tematického podsystemu detskej literatúry. Zaraďujú sa tak k žánrovému variantu autorskej rozprávky, ktorý predstavuje kontamináciu žánru realistickým princípom poviedky zo života detí.

Literatúra

Feldek, E. Bude reč o literatúre pre deti. *Mladá tvorba*, 3, 1958, č. 4, s. 9-10.

Feldek, E. *Prekliata Trnavská skupina*. Bratislava: Columbus 2007.

Ferko, M. *Kam vtáci na noc odkladajú srdce*. Bratislava : Mladé letá 1978.

Ferko, M. *Šalabingo*. 1997. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 1997.

Ferko, M. Hrivnu treba zveľaďiť. In: Poliak, J: *Rozhovory o literatúre pre mládež*. Bratislava : Mladé letá 1978.

Kopál, J. Kam vtáci na noc odkladajú srdce. *Zlatý máj*, 23, 1979, č. 2, s. 116-117.

Kováč, B. *Svet dieťaťa a umelecká fantázia*. Bratislava : Mladé letá 1964.

Klátik, Z. *Slovo, kľúč k detstvu*. Bratislava, Mladé letá 1975.

Šimonová, B. *Žáner v pohybe (Reflexie o rozprávke)*. Banská Bystrica 1994.

*Štúdia vznikla ako súčasť riešenia grantového projektu KEGA 3/6535/08
Dejiny slovenskej literatúry pre deti a mládež po roku 1960*

Milan Ferko ako autor historických románov a povestí

Autor: Mgr. Peter Cabadaj

„Nie som ten typ autora, ktorý počuje vetu alebo ľudský príbeh a napíše román. Obdivujem takých spisovateľov, ale nemôžem ich nasledovať. Jednoducho, som iný. Možno extenzívny, možno nepriateľ detailizovania v duchu takzwanej lyrizovanej prózy. Ale s Chlebnikovom by som povedal – takunký som už...“ (M. Ferko, 1989). **1**

Týmito slovami reagoval Milan Ferko pred 20 rokmi na repliku Ľuboša Juríka, že v našej kultúre potrebujeme aj fakty, aj legendy, ale každé na svojom mieste.

Keď som natrafil na citovanú autocharakteristiku, hneď som si spomenul na krátke obdobie, keď som s naším jubilantom mal príležitosť spolupracovať. Bolo to v rokoch 1993 – 1994, keď nás spojila práca v Matici slovenskej. Milan Ferko vtedy zastával post šéfredaktora Slovenských pohľadov, moja maličkosť funkciu riaditeľa matičného vydavateľstva. Práve oživené spomienky na tie hektické časy ma nenápadne začali vzdialovať od pôvodne dohodnutej témy môjho príspevku. Zrazu som mal pred očami Milana Ferka ako neuveriteľne agilného a tvorivého človeka, ktorému nerobilo nijaký problém robiť naraz na niekoľkých projektoch. Spomínam si napríklad na jednu pracovnú debatu, keď zápalisto diskutoval a popri tom aj redigoval najnovšie číslo Slovenských pohľadov. To redigovanie neuvádzam samoúčelne, pretože i jubilantova redaktorská činnosť patrí bez pochyby medzi významné kapitoly našej modernej literatúry a kultúry. Okrem iného mu tiež

umožnila spoznať celý rad popredných umelcov a vedcov; s niektorými potom spolupracoval napríklad na tvorbe svojich literárnych diel, respektíve ich divadelných, filmových, televíznych a rozhlasových adaptáciách. Pripomenie aspoň dlhometrážny hraný film Keby som mal pušku, ktorý podľa rovnomennej knihy Milana Ferka a jeho scenára nakrútil renomovaný režisér Štefan Uher. Táto snímka z roku 1971 patrí do zlatého fondu slovenskej kinematografie.

Náš odborný seminár má názov Jubilant Milan Ferko a jeho miesto v slovenskej literatúre. Práve preto si myslím, že je potrebné, aby tu odznelo aspoň niekoľko viet o redaktorskej práci Milana Ferka, ktorá by si zasluhovala osobitný príspevok.

Od júla 1956 bol Milan Ferko šéfredaktorom Mladej tvorby, v rokoch 1960 – 1969 viedol ako šéfredaktor náš najstarší literárny a kultúrny časopis Slovenské pohľady. A robil to tak, že v prvom zväzku Encyklopédie slovenských spisovateľov z roku 1984 sa uvádza, že Slovenské pohľady „v krízových rokoch 1968 – 1969 viedol v duchu pravicových kultúrno-politických názorov“. 2 Pochopiteľne, tesne po nástupe normalizácie musel z časopisu v roku 1970 odísť... S odstupom času treba oceniť Ferkovu robotu, ktorou v 60. rokoch nastavil latku náročnosti Slovenských pohľadov poriadne vysoko. Dostal časopis do širšieho čitateľského povedomia a publikoval v ňom aj to, čo bolo roky zakázané či tabuizované. Po dlhom čase tak mohli oficiálne uverejniť ukážky svojej tvorby básnici Valentín Beniak, Laco Novomeský, Janko Silan, Ján Haranta, Svetoslav Veigl, The Florin a iní, prozaici Tido Gašpar, Milo Urban, Leopold Lahola a iní. Dokonca po prvý raz od roku 1945 sa mohol domáci čitateľ stretnúť s menami exilových autorov, ako Jozef Ciger Hronský, Andrej Žarnov, Rudolf Dilong, Mikuláš Šprinc, Ján Okál' či Karol Strmeň. Ani zďaleka však neostalo len pri slovenských menách, pretože Milan Ferko zaradil do „Pohľadov“ aj kvalitných českých (F. X. Šalda, V. Černý, J. Škvorecký, K. Kosík, M. Kundera, V. Havel...), ruských (B. Pasternak, A. Achmatovová, I. Babel', A. Solženicyn...) a iných európskych spisovateľov, vedcov a filozofov (J. P. Sartre, J. Cocteau, Perse,

L. Kolakowski...). Hneď na druhý deň okupácie v auguste 1968 uverejnila redakcia Slovenských pohľadov vyhlásenie, v ktorom jednoznačne odsúdila vstup spojeneckých vojsk Varšavskej zmluvy na naše územie.

Milana Ferka od mladosti lákali výrazné osobnosti našich dejín, ktoré už predtým, v rôznych časových obdobiach, púťali pozornosť historikov, literátov, výtvarníkov, hudobných skladateľov, filmárov, ale aj ľudových umelcov. Samozrejme, každý z nich pracoval vlastnými výrazovými prostriedkami na výslednom programovom profile príslušnej historickej osobnosti. Pokiaľ ide o spisovateľa Milana Ferka, neraz sa vyjadril v tom zmysle, že prostredníctvom svojich historických próz sa mu podarilo vysloviť o našej

dnešnej realite nemenej pravdy ako v knihách zo súčasnosti. Platí ale, že jeho historické romány nie sú koncipované ako nejaké veľké podobenstvá k problémom dneška. Súčasne s uvedeným a ponad čas však platí aj to, že činy protagonistov jeho diel v majú univerzálnom ponímaní veľa spoločného s výraznými osobnosťami modernej éry. A všetko odnepamäti spája a prepája poznanie, že kým budú ľudia ľuďmi, bude bujniť láska, žiarlivosť, závisť, pomstychtivosť. Mení sa len životná úroveň, kulisy a reálie.

Milan Ferko nielen ako spisovateľ, ale aj ako publicista často uvažoval o vplyve a význame mýtov na formovanie historického povedomia. Pri skúmaní porovnávaní s inými národmi si uvedomil, že mýty, legendy bývajú najviac spájané s konkrétnou historickou osobnosťou. U nás na Slovensku je to najmä postava zbojníckeho kapitána Juraja Jánošíka. Milan Ferko skúmal túto osobnosť a vytrvalo hľadal odpoveď na otázku, ako sa vlastne rodí legenda. Jedna z odpovedí by mohla byť, že ide

o kombináciu človečenskej potreby a absencie ideálu. Božie mlyny sa kdesi pozabudli, boli ďaleko, a spravodlivosť nie a nie sa dostať. Neprišla včera, dnes a nepríde ani zajtra. Všetko akoby strácalo zmysel, a tak sa musel narodiť symbol, ktorý mal v génoch nadčasovú schopnosť rozdávať nielen dukáty, ale predovšetkým a najmä nádej. A že išlo v slovenskom prípade o zbojníka? Nič nové, ani originálne! Veď to isté možno povedať o Angličanovi Robinovi Hoodovi, Švajčiarovi Wiliamovi Tellovi, Francúzovi Cartouchovi, Talianovi Rinaldovi Rinaldinim, Španielovi Diegovi Correntesovi, Rusovi Stenkovi Razinovi, Brazílčanovi Lampiaovi, Rakúšanovi Grasellovi, Bulharovi Panajotovi Chitovovi, Čechovi Kozinovi, Poliakovi Pročpakovi, Japoncovi Nezumi Kozóovi a mohli by sme pokračovať ešte veru poriadne dlho. Mimochodom, osudy slávnemu talianskeho zbojníka, už spomínaného Rinalda Rinaldiniho, zobrazil Milan Ferko v čitateľsky úspešnom rovnomennom románe z roku 1971.

Ostaňme však pri rodákovi z neďalekej Terchovej, respektíve trojzväzkovom historicko-dobrodružnom zbojníckom románe Milana Ferka Jánošík z roku 1978.

Viacero literárnych historikov, ale najmä čitateľov, si kladlo otázku, do akej miery sa Ferkov román Jánošík opiera o historické fakty, a do akej miery o legendy. Akosi zákonite si aj dnes môžeme položiť otázku, čo potrebujeme väčšmi, fakty alebo legendy. Ako to bolo ale v prípade Ferkovho Jánošíka? Pozadie vzniku románu je zaujímavé a hádam nezaškodí, keď si ho v stručnosti v pripomenieme. Takto môžeme aspoň v základných rysoch preniknúť do Ferkovej metódy práce s historickou látkou.

O románovú podobu Jánošíka požiadalo autora vydavateľstvo Mladé letá po zistení, že vtedajšia mládež údajne nemá k dispozícii vhodný, realistický obraz tohto národného hrdinu. A Milan Ferko hneď vedel, že musí nájsť nový kľúč,

ako „odomknúť“ vždy atraktívnu a lákavú jánošíkovskú tematiku. Hľadanie pomyselného kľúča však nebolo v nijakom prípade jednoduché. Po úmornom štúdiu a hľadaní prameňov narazil na útlu knižočku Rákociho svedč. Okrem iného sa v nej uvádza, že keď tohto vodcu uhorského protihabsburského povstania väznili vo Viedenskom Novom Meste, pomohol mu na slobodu mladý čeladník. Zistená informácia vyprovokovala Ferka k úvahe, prečo by tým čeladníkom nemohol byť práve Juraj Jánošík. Z časového hľadiska sa to zhodovalo, navyše na základe štúdia súdneho spisu Milan Ferko vedel, že Jánošík bol kuruc. Mohol sa teda pohybovať v blízkosti Františka Rákociho, čo autora viedlo k myšlienke, aby kuruckú vojnu zobrazil tak pohľadom vodcu povstania, ako aj radového vojaka. Naznačená kompozičná línia sa Ferkovi javila ako vhodná, pretože primárne nezobrazovala Jánošíka ako prelietavého zbojníckeho záletníka. Ako znalec svetovej literatúry mal vedomosť, že takýto lacný obraz sa ako umelá konštrukcia prevzal zo starých anglických a francúzskych románov, alebo ho napríklad poznáme z Vulpiusovho Rinaldina.

Cesta za románovým spracovaním príbehu Juraja Jánošíka však bola ešte ďaleká a zložitá. Ferkove pobyty v Terchovej, na Orave, v Turci a Liptove vystriedalo dôkladné oboznámenie sa s rákociovskými miestami (Šariš, Sáros Patak), štúdiom v budapeštianskych archívoch a múzeách, návštevy Brezian v Poľsku či Viedenského Nového Mesta v Rakúsku. Keď Milan Ferko necestoval, intenzívne konzultoval s historikmi (najviac mu pomohol Pavol Horváth), študoval množstvo domácej i zahraničnej literatúry. Cieľ bol jednoznačný: urobiť všetko pre to, aby relevantné línie a vrstvy rozprávania príbehu čo najviac zodpovedali historickej pravde. V tejto súvislosti pripomeniem aspoň bitku pod Trenčínom, Onódsky snem, divadelné predstavenie v Trnave či Jánošíkov útek z temnice Bytčianskeho zámku cez rovnianske hory... Ferko teda nepracoval so zaužívanými mýtmi, napríklad o zázračnom opasku, ktorý zbojníkemu kapitánovi darovali víly. Mal primárne na zreteli zobrazenie zložitého osudu človeka v prvých rokoch 18. storočia, osudu, do ktorého sa v rôznych podobách premietli tóny ľudskej lásky i nenávisti, porozumenia i poníženia, zúfalstva i nádeje. Samozrejme, oprávnené možno namietat, že Jánošík nemusel byť oným čeladníkom, čo pomohol Rákocim utiecť z väzenia. Ako svetaskúsený a rozhladený spisovateľ si však Milan Ferko uvedomoval, že dobrý výmysel sa v pamäti národa udrží dlhšie ako exaktná pravda. V tejto súvislosti často pripomína české mýty o praotcovi Čechovi, kňaznej Libuši, dievčenskej vojne a pod. Na základe uvedeného sa ponúka otázka, ako vidí sám autor svoje historické diela.

„Slovom – vo svojich historických románoch som nastolil dovtedy u nás málo uznávaný kurz historickej vernosti, pravda v duchu známeho, ‚história je pre mňa klinec (ja by som dodal – aj rám), na ktorý zavesím svoj obraz‘. Inak

povedané: nič nie je pravda, čo si nevymyslím, no v duchu logiky dejinných udalostí, spoločenského rozvrstvenia a konania hrdinov“ (M. Ferko, 1989). 3
Mimochodom, Milan Ferko dokončil svojho Jánošíka po dvoch rokoch od napísania prvého riadku...

Do polovice 70. rokov minulého storočia sa v rámci našej pôvodnej prozaickej literárnej produkcie pociťovala absencia syntetického diela s veľkomoravskou tematikou. Túto medzeru, na ktorú často poukazovala súdobá kritika, sa rozhodol vyplniť práve Milan Ferko. A bol to veru nielen úspešný, ale aj odvážny počin!

Monumentálny trojdielny historický román Svätopluk vydal v roku 1975 Slovenský spisovateľ v záslužnej edícii Nová próza. Prvý diel sa nazýva Sloboda sa nevymodlí (Konštantín a Metod), druhý Najkratšia cesta k trónu (Rastislav a Svätopluk) a tretí Meč medzi mužom a ženou (Svätopluk a Slavomír). Z časového hľadiska ide o relatívne krátke obdobie rokov 867 – 871, keď sa postupne upevňoval mladý veľkomoravský štát.

Je všeobecne známe, že o Svätoplukovi vzniklo v uplynulých obdobiach viacero diel rôznorodej proveniencie. Na základe ich znalosti možno vystopovať viacero základných protikladných charakterových čŕt tohto veľkomoravského kniežaťa. Milan Ferko to všetko detailne ovládal a od začiatku koncipovania svojho románu si uvedomoval, že Svätopluk bola mimoriadne zložitá osobnosť. Na jednej strane išlo o veľkého vojvodu a štátnika, na druhej strane oplýval takými zápornými vlastnosťami ako nedôslednosť, ľstivosť, vierolomnosť a krutosť. Iným dôležitým zreteľom, ktorý bezpochyby stimuloval autora k tejto téme, bola existencia Veľkej Moravy ako motív spoločenského vedomia našej národnej histórie a národnej identity.

Milan Ferko nesleduje iba osudy hlavného protagonistu deja, ktorý v románe vystupuje v celej svojej rozpornosti a protirečivosti. Podarilo sa mu tiež celistvo zobrazit' dobovú atmosféru, dramatické udalosti vo vnútri Veľkej Moravy, ako i zložitost' zahraničnopolitických vzťahov a súvislostí, poddanské vzbury, kresťanské a pohanské zrážky, tvrdošijné lipnutie na tradíciách, dvorné i cirkevné intrigy, lásku aj nenávisť v celej svojej konfliktnnej šírke a rozmanitosti. Zároveň s uvedeným konštatovať, že Milan Ferko odvážne demytologizuje rokmi tradovaný, stereotypný svätoplukovský kult a deheroizuje jeho osobu. Zobrazuje panovníka rovnako „mohúceho“, teda na vrchole moci, ako i „nemohúceho“, napríklad vo väzení v Tullne. Vykresľuje Svätopluka ako človeka, ktorý rastie, dozrieva pred zrakom čitateľa, a preto mu recipient akosi nevdojak začína rozumieť. Platí teda to, čo svojho času napísal dnes už nebohý literárny kritik Viliam Obert. Skutočnosť, že sa Milan Ferko „vyhol typickým povestovým látkam so svätoplukovskou tematikou, znamená súčasne uvedenie Svätopluka do života v tom zmysle, ako ho tam vidí

moderná veda, zbavená nánosov idealistického chápania dejinného vývinu, ako aj postavenie osobnosti v dejinách“. 4

Súhrnne teda možno konštatovať, že Milan Ferko preukázal v románe Svätopluk širokú znalosť pramenného materiálu faktografickej a odbornej povahy, dobrú orientáciu v príslušnej historickej dobe i v jej pomeroch, a napokon aj schopnosť kreatívne aplikovať uvedené dispozície na vytvorenie originálneho diela o počiatkoch našich národných dejín. Ako v prípade Jánošíka, tak aj v prípade románového spracovania Svätopluka pristupoval autor k vybranej matérii s maximálnou zodpovednosťou a príslovečným nasadením. Mám na mysli množstvo konzultácií s historikmi, archeológmi, jazykovedcami, literárnymi vedcami i kolegami spisovateľmi. Nemožno obísť ani precízny poznámkový aparát a vysvetlivky, čo umožnilo čitateľovi vniknúť do svätoplukovského sveta v časoch formovania Veľkej Moravy

Čitateľský úspech Svätoplukiády, umocnený pozitívnym prijatím kritiky, naštartoval čínorodého Milana Ferka k ďalšiemu približovaniu veľkomoravského sveta. Výsledkom systematického úsilia boli romány Svätopluk a Metod (1985) a Svätoplukovo dedičstvo (1989), čím vznikla v dejinách slovenskej literatúry ojedinelá románová trilógia. S ňou tematicky súvisí aj kniha literatúry faktu Veľkomoravské záhady (1990) i Staré povesti slovenské (1991).

V prípade publikácie Veľkomoravské záhady sa však stretávame aj s negatívnymi reakciami. Napríklad Vladimír Petrík uvádza, že Milan Ferko v spomínanej knihe „posunul svoju metódu do neprípustných polôh“. Na podporu svojho tvrdenia uviedol aj niekoľko, podľa neho nehistorických, prípadov (napríklad záhada Metodovho hrobu). 5

Pri čítaní Ferkových kníh s historickou tematikou musí percipient uznať, že autor na základe dôkladného poznania dostupných prameňov dokáže tvorivo pracovať s každým faktom. Vychádza z reálnych historických súradníc, ktoré mu ponúkajú bohaté zdroje na aktivizáciu vlastných fabulačných schopností. Platí konštatácia Andreja Maťašíka, že aj na prvý pohľad marginálny detail či poznámka v písomných prameňoch dokáže inšpirovať Ferkovu bujnú predstavivosť, ktorá vie dospieť k atraktívnym a príbehovo bohato konštruovaným sujetom. To sa v plnej miere týka autorových historických próz, povestí i dramatickej spisby. 6

Spomenul som už Staré povesti slovenské. Pri ich koncipovaní využil Milan Ferko bohatý historický materiál, ktorý si nazhromaždil v súvislosti s písaním svojich historických románov. Táto kniha je určená najmä mladému čitateľovi a treba povedať, že v nijakom prípade nemožno hovoriť o povestiach v klasickom, zaužívanom slova zmysle. Dávne príbehy z našich dejín podáva autor ako legendy, v niektorých prípadoch ide o diela spisovateľovej fantázie, inokedy zas o primerane priblížené a beletrizované historické fakty.

Na Staré povesti slovenské nadviazali v roku 1994 Nové povesti slovenské. Tie podľa Viliama Oberta nachádzajú oporu a oporné body vo folklórnej slovesnosti, v niektorých postavách ľudových hrdinov z protitureckých vojen a v jánošíkovskej tradícii. 7 Na druhej strane zo starších literárnych spracovaní vychádzajú Milanovi Ferkovi v ústrety najmä povesti Jozefa Cígera Hronského z knihy Zakopaný meč.

Obidve uvedené Ferkove knihy povestí spája v prvom rade snaha o sprítomňovanie i sprístupňovanie historických osôb, dejov a reálií. Osobitná pozornosť je popri hlavných či vedľajších protagonistoch príslušných príbehov venovaná zobrazeniu súvékeho prostredia a atmosféry, v ktorej sa ten-ktorý dej odohráva. Tá máme na mysli napríklad časti popisujúce vtedajšiu materiálnu kultúru, zvyky, obrady a pod. To všetko vo výslednom tvare dostáva povesti aj do polohy náučnosti, historickosti a poznania. Keďže Ferkov prístup k spracovaniu povestí sleduje najmä posilnenie idey národného zrodu, ich adresnosť a recepciu nemožno ohraničiť len na detského čitateľa.

Záverom môjho príspevku by chcel zdôrazniť, že Milan Ferko je v slovenskej literatúre i kultúre nezastupiteľne prítomný už šesť decénií. Ako spisovateľ i človek prešiel zložitým vývinom, do ktorého sa v celej osudovosti i naliehavosti premietol príbeh protirečivej druhej polovice 20. storočia. Za nášho jubilanta však vždy bude v prvom rade hovoriť jeho bohaté literárne dielo, pevne ukotvené v našom národnom organizme. Alebo povedané inak: Milan Ferko zásadne prispel k tomu, aby náš národný organizmus netrpel nedostatkom sebavedomia a hrdosti.

Poznámkový aparát

1. Národ žije a rastie sebauvedomovaním (Rozhovor s Milanom Ferkom). In: Literárny týždenník, 2, 19. 5. 1989, s. 11
2. Encyklopédia slovenských spisovateľov 1. Bratislava 1984, s. 139
3. Národ žije a rastie sebauvedomovaním. In: Literárny týždenník, 2, 19. 5. 1989, s. 11
4. Obert, V.: Historický Svätopluk. In: Matičné čítanie, 9, 1976, č. 8, s. 5
5. Petřík, V.: Desaťročie nádejí a pochybností. Bratislava 2000, s. 46
6. Maťašík, A.: Veľkomoravská hexalógia Milana Ferka. In: Ferko, M.: Historické hry. Bratislava 1998, s. 366 – 367
7. Život a dielo Milana Ferka. Nitra 1995, s. 36

Použitá literatúra

Obert, V.: Historický Svätopluk. In: Matičné čítanie, 9, 1976, č. 8, s. 5

Encyklopédia slovenských spisovateľov 1. Bratislava 1984, s. 139 – 140 (heslo)

Národ žije a rastie sebauvedomovaním (Rozhovor Ľuboša Juríka s Milanom Ferkom). In: Literárny týždenník, 2, 19. 5. 1989, s. 1 a 11

Ferko, M.: Staré povesti slovenské. Bratislava 1991 (obálka)

Winkler, T.: Osobnosti Slovenska – Milan Ferko. In: Slovenské národné noviny,

4, 1993, č. 50, s. 4

Život a dielo Milana Ferka. Nitra 1995 (editor A. Červeňák)

Števček, P.: FFF – fakt, fabulácia, fantázia (K 65. narodeninám Milana Ferka).

In: Literárny týždenník, 8, 1995, č. 10. s. 3

Maťašík, A.: Veľkomoravská hexalógia Milana Ferka. In: Ferko, M.: Historické hry. Bratislava 1998, s. 365 – 367

Petrík, V.: Desaťročie nádejí a pochybností. Bratislava 2000 (K tvorbe mýtov v súčasnej literatúre, s. 43 – 46

Muži v jeho veku (Rozhovor Ivy Kernej s Milanom Ferkom). In: Literárny dvojtyždenník, 17, 2004, č. 40 – 41, s. 9

**V znamení životného jubilea alebo nad vybranou
tvorbou Milana Ferka pre deti a mládež
(14. december 1929, Veľké Rovné)**

Autor: Mgr. Ján Gallik

*„Pre deti by nemal písať nik, kto si nevie k deťom kvoknúť a hrať sa
s nimi.“*

Milan Ferko

Básnik, prozaik, dramatik, scenárista, publicista, kritik, prekladateľ, politik i pedagóg Milan Ferko¹, ktorý sa v danom roku dožíva nádherného veku s poradovým číslom osemdesiat, je známy v spoločensko-kultúrnych kruhoch ako človek s impozantným tvorivým potenciálom a mimoriadnou

schopnosťou byť tam, kde sa niečo deje. Jeho osobnosť nás bude v našom príspevku zaujímať predovšetkým ako autora literatúry pre deti a mládež.

Na základe skutočnosti, že umeleckú tvorbu nemožno odtrhnúť od životnej cesty autora, si dovoľíme aspoň stručne pripomenúť významné okamihy spomínanej životnej cesty dnešného jubilanta. Milan Ferko vyštudoval, po maturite na gymnáziu v Žiline, Právnickú fakultu UK v Bratislave. Sám sa však priznal, že právo nikdy „*profesionálne nerobil*. *Žiadalo sa mi voľnosti, priestoru pre vlastnú literárnu činnosť*.“² V 50. rokoch 20. storočia pracoval ako redaktor Smeny, potom Kultúrneho života a v roku 1956 založil mesačník s názvom Mladá tvorba, v ktorom pôsobil ako šéfredaktor. V 60. rokoch pracoval opäť ako šéfredaktor, ale tentoraz v Slovenských pohľadoch a medzitým aj ako tajomník Zväzu československých spisovateľov v Prahe. Jeho pôsobenie vo významnom periodiku Slovenských pohľadov zhodnotil Imrich Kružliak ako snahu vlastným individuálnym pohľadom vidieť veci svojimi očami, musel však rešpektovať politickú realitu. Milan Ferko však vedel, že „*človek aj pod materialisticky orientovaným komunizmom nebol len matéria, bol aj ľudský racionalista, bol aj individualistický spiritus, ktorý myslí a hľadá*.“³ Na stránkach Slovenských pohľadov, preto poskytol literárny domov aj takým autorom, ktorí boli režimom z rôznych dôvodov zatratení (Silan, Haranta, Beniak, Novomeský, Veigl, Gašpar, Dilong, Motulko a pod.). Po deviatich rokoch, v čase najväčšieho rozkvetu Slovenských pohľadov, však musel z funkcie odísť, pretože na druhý deň okupácie vydala redakcia – okrem iného – vyhlásenie: AGRESORI SÚ DOČASNÍ – NÁROD JE VEČNÝ! Po vylúčení zo zväzu slovenských spisovateľov pôsobil ako propagačný redaktor vo vydavateľstve Slovenský spisovateľ a od roku 1975 ako profesionálny spisovateľ. Po nežnej revolúcii a v novej spoločenskej situácii sa v rokoch 1993-94 stal opäť šéfredaktorom Slovenských pohľadov a potom pôsobil do roku 1998 ako riaditeľ sekcie štátneho jazyka na ministerstve kultúry.

Okolo päťdesiat jeho knižných titulov predstavuje pestrú paletu tém a žánrov. Podobne ako v tvorbe pre dospelých aj v tvorbe pre deti začínal s veršami. Po schematizme poznačenej prvotine **Veselo, pionieri (1955)**, ktorú však Ondrej Sliacky chápe istým spôsobom tiež ako protikonvenčnú, pretože autor sa už v nej snažil presadiť v detskej poézii s humoristickými motívami, čo nebolo v súlade s kanonickým postulátom socialistickej didakticky koncipovanej literatúry⁴, sa postupne orientoval na hravý prístup k tematike.

Keď v 60. rokoch 20. storočia dochádza k podstatným premenám slovenskej detskej literatúry a k dovŕšeniu procesu jej postavenia ako síce špecifickej, no ideovo-esteticky rovnocennej súčasti celonárodnej literatúry,⁵ pričom sa postupne sformoval umelecký program mladých autorov, ktorí si vyslúžili pomenovanie „generácia detského aspektu“ (Feldek, Válek a iní), tak

v danom období rozvinul novú poetiku aj Milan Ferko. Máme na mysli predovšetkým jeho básnické zbierky pre deti **Na Mars a späť** (1960), **Neslávnny výlet** (1963), **Tajomstvo hračiek** (1963), **Snehový strom** (1963), **Robí robot robotu** (1964), **Džimbala-bala-bala** (1971).

Vo všetkých zbierkach pozorujeme niekoľko základných atribútov Ferkovej detskej poézie. Sú nimi fantázia, žart, nezmysel, rýmy, refrény, moment prekvapenia, opakovanie a navrstvovanie javov či slovné prešmyčky. Autor priznal, že pri tvorbe básní sa snažil vždy pochopiť základné cítenie detí, ktoré je totožné alebo veľmi blízke pre všetky deti na svete. V tomto smere sa pokúsil „rozširovať aj základný fond literárnych textov v duchu vzájomného pochopenia a medzinárodnej spolupráce.“⁶

Zaujímavým atribútom vo Ferkovej tvorbe pre deti sú už spomínané slovné prešmyčky. Básne na tomto princípe publikoval už v roku 1963 – 1964 vo svojich zbierkach **Tajomstvo hračiek** a **Robí robot robotu**. V zbierke **Tajomstvo hračiek**, v ktorej autor svoje básne prezentuje aj prostredníctvom graficky upravených veršov, nachádzame v rýmovačkách nasledovné slovné hračky: „*A ten drozd si čistí chvost / a tá liška sa mu liška - / len ten Janko, malý páňko / pekne-krásne spí / nič sa nehanbí.*“⁷ Básne z danej zbierky často potvrdzujú aj fakt, ktorý vo svojej knihe **Od dvoch do piatich** deklaroval ruský autor Kornej Ivanovič Čukovskij, ako jedno zo svojich prikázaní pre detských básnikov: „*Poézia pre maličkých, má byť aj pre dospelých poéziou.*“⁸ Danú myšlienku rozvíja autor vo veršoch s názvom *Báseň bez konca*, kde prostredníctvom rozhovoru srnčej matky a mladej srnky, prezentuje malému aj veľkému čitateľovi nekonečný kolobeh nášho života, ktorý je založený na dospievaní a starnutí, pričom v živote sa učíme mnohým veciam na vlastných chybách: „*Vraví srna mladej srne: / - Kráčaj, dcérka, opatrne, / pretože už veľa srn / pri skákaní pichol trň. // Neverí to srňa srne, / iba pysky ohrňa, / nechcelo byť opatrné, / hŕ, hŕ, rovno do trňa. // Zvriesklo mŕňa – v nohe trň má! / A krv crčí, hŕba škvŕn ... / Musel prísť až lekár z Brna / vyoperovať ten trň. // Zo srňaťa je už srna, / už má sama malé škvŕna, / teraz nad ním sama trnie: / - Kráčaj, dcérka, opatrne, / pretože už veľa srn / pri skákaní ...*“⁹ Možno teda poznamenať, že vo veršoch prezentovaný žart, nezmysel či slovné hračky, obohacuje aj o isté morálne poznanie.

V ďalšej básnickej knižke s názvom **Snehový strom**, určenej pre mladší čitateľský vek, rozvíja autor atribúty fantázie a humoru v intenciách znásobenia „*tradícií epickej poézie pre deti, ako ich uviedla do slovenskej poézie Ludmila Podjavorinská.*“¹⁰ Samozrejme, s tým rozdielom od Podjavorinskej, že v šiestich Ferkových veršovaných rozprávkach, v ktorých hrdinovia zažívajú isté dobrodružstvá, nechýbajú postavy chudobných uhliarskych synov, kráľov, lordov, žoldnierov, pričom autor bez problémov medzi ne zakomponuje v tej dobe veľmi aktuálnu tému letov do Vesmíru,

taktiež raketu, ktorá za hodinu obletela svet či nadčasovo znejúce verše, že „*námahu ťažkej roboty / budú niesť roboty: / prenášať budú hory, / tvoriť nové rieky, / vyrábať za nás / šaty, / stroje, / lieky, / všetkého stvorí veľmi mnoho / a všetko spraví nám - / len učiť sa nebudú za nikoho, / učiť sa musí každý sám.*“¹¹

Básne, zaradené do Ferkovej poetologicky najexperimentálnejšej knižky detskej poézie **Džimbala-bala-bala**, predstavujú ich tvorca cez prizmu citlivej práce „*so slovom, slovným významom na úrovni prirovnania, metaforiky, humornej hravosti, grotesknosti, trebárs i absurdity, nonsensovosti.*“¹² Častým znakom v danej zbierke je však aj kumulácia, tzn. navrstvovanie jednotlivých javov, ktorá sa uskutočňuje v zmysle postupného nazhromaždenia pomenovaných skutočností počas celej básne¹³ od jej začiatku až po koniec, pričom ako príklad nám poslúži báseň s názvom *Prekvapenie*: „*V meste Betleheme / je ulica, / v tej ulici palác, / v paláci svetlica, / vo svetlici kľetka, / v kľetke volavka, / vo volavke srdce, / v srdci list / a v liste rozprávka. / Teraz už vieme iste, / že rozprávka je v liste, / list v srdci, / srdce vo volavke, / volavka v kľetke, / kľetka vo svetlici, / svetlica v paláci, / palác na ulici, / ulica v meste, / v meste Betleheme - / a tak už všetko, / vše a vše a všetko, / ozaj všetko vieme.*“¹⁴ V danej zbierke sa napokon v básni *Junácky spev* objavuje aj nikdy nehynúci jánošíkovský motív, pričom ho autor v štýle humornej hravosti na konci každej strofy metaforicky prepája s nebeským telesom Mesiacom: „*Jánošík vyšiel na horu,*

zahvízdal, zvolal

Hrajnohu,

Vatrára, Strelca,

Chlapinu,

Surovca – celú

družinu.

Dvanásť ich bolo

a svietil im mesiac,

mesiac,

mesiac,

svietil im skoro celý

mesiac.“¹⁵

V posledných veršoch z poetickej knižky **Džimbala-bala-bala**, s príznačným názvom *Večné otázky*, upriamuje lyrický subjekt „*vlastnú i príjemcovu myseľ zdanlivo na banálne, a predsa tak vážne a večne riešené i nedoriešené ľudské otázky*“¹⁶, ktoré sú nádherne poeticky, ba priam až filozoficky konštituované: „*Kam viáci na noc / odkladajú srdce? / A prečo*

*slnko / ráno kikirika? / Ako sa rodia kamene? / Má vietor / obe ruky ľavé? / Kto učil jeseň čítať listy, / na ktorých stromy prosia / o dovolenku? / Prečo má rieka / studené nohy? / A prečo je tma okatá? / Pamätajú sa rieky ústiace do mora / na malé horské pramene? / Prečo dážď nemá rád slzy? / Keď srdce klope – / kto mu otvorí?*¹⁷

Je možné, že otázka *Kam vtáci na noc odkladajú srdce* rezonovala v duši autora ešte ďalšie roky. Pretože Ferkova rozprávková knižka, ktorá vyšla v roku 1978 dostala presne takýto názov. Myšlienka umeleckej aktualizácie žánru, ktorý je azda najviac spätý s tradíciou, je prezentovaná v autorovom podaní osobitným spôsobom. „*Výberom tém nadväzuje na mýty, rozprávky, báje a legendy antickej, indiánskej kultúry, resp. kultúry najstarších národov. (...) Spojovacím textom medzi rozprávkovými útvarmi je autorské rozprávanie alebo telefónny dialóg chlapca Dragana s neznámym ujom. Rozprávanie je situované chlapcovou osamotenosťou v činžiakovom byte, napätím medzi nesúladným životom rodičov, materiálным vybavením a túžbou chlapca po plnšom, radostnejšom živote.*“¹⁸ Autor, tvoriaci v intenciách tzv. „generálneho sujetu detského aspektu“, cez daný telefonický dialóg, ktorý slúžil ako prostriedok na vymýšľanie a rozprávanie si rozprávok, odhalil závažný sociálny problém a prezentoval vtedajší citový, myšlienkový a názorový svet dieťaťa.

„*Vplyv poetiky detského aspektu spôsobil výrazný posun aj v próze s námetmi z druhej svetovej vojny a SNP.*“¹⁹ Namiesto zobrazovania priamej účasti detských postáv vo vojne a ich nadsadených hrdinstiev, ako to bolo typické pre prózu 50. a ešte začiatkom 60. rokov, sa od polovice 60. rokov stala daná téma súčasťou autorských spomienok na obdobie vlastného detstva. V popredí je výpoveď o detstve a dieťaťi, ktoré vojna poznačila, pričom ju detský hrdina vníma svojimi často nechápavými a naivnými očami.²⁰ Túto skutočnosť potvrdzuje i román Milana Ferka **Keby som mal pušku (1969)**, ktorý v roku 1971 sfilmoval režisér Štefan Uher²¹, pričom voľným pokračovaním daného románu je tiež sfilmované dielo **Keby som mal dievča (1976)**. Július Noge si vo svojej publikácii *Literatúra v literatúre* spomína na skutočnosť, keď prišiel rukopis románu *Keby som mal pušku* do jednej zo súťaží k výročiu Povstania, ale pod heslom **Rozlišovanie**. Dodnes si myslí, že pre danú knižku by bol býval výstižnejší práve názov *Rozlišovanie*, aj keď možno menej atraktívny, pretože jej „*najvlastnejšia podstata a najhlbší zmysel je práve v „rozlišovaní“*“, vo *vystihnúti tých prelomových chvíľ v živote, keď sa z chlapcov stávali mládenci a z dievčatiek devy, keď sa začínajú navzájom rozlišovať, ale keď zároveň veľmi intenzívne a citlivo začínajú rozlišovať aj dobré od zlého, ľudské od neľudského, spravodlivé od nespravodlivého, ale aj mnoho iných výrazných i menej výrazných protikladov, ktorými vojna hojne obklopovala detstvo jednej generácie (...)* *Rozlišovanie ľudí, sveta, vzťahov*

a vlastností nie je v nej nijakým suchým a nezáživným opisným poznávaním, ale naozajstným dobrodružstvom, skutočným odkrývaním drobných i väčších tajomstiev – od lákavého „tajomstva“ pušiek až po rovnako lákavé volanie prvých erotických poryvov.“²²

V závere príspevku nám ešte pripadla úloha predstaviť azda základné autorovo myslenie, ktoré mal iste vnútorne vydiskutované so samým sebou, pričom ho prezentoval nasledovne: *„Hocaký autor splní svoje spisovateľské poslanie dôkladne len tým, že každej knižke dá, čo jej patrí, že sa jej v priebehu tvorby venuje tak, akoby to malo byť jeho posledné dielo, akoby nič iné okrem tej knihy v danej chvíli nejestvovalo, akoby práve tou knihou chcel povedať „urbi et orbi“ – čitateľskej obci a svetu – svoje najdôležitejšie ľudské, občianske poslanstvo, či to už vypovedané básňou, románom, článkom alebo v rámci nejakého interview.“²³* A taktiež nemožno obísť v našom svete stále platné a nadčasové slová, vyslovené Milanom Ferkom v závere knižky **Snehový strom**, ktoré treba i súčasným deťom často pripomínať: *„Váš život bude taká rozprávka, / akú si vytvoríte sami.“²⁴*

Mgr. Ján Gallik

Poznámky:

1. Autor sa v rozhovore pre redakciu časopisu Zlatý máj (PAVULAKOVÁ, N.: Každé knižke treba dať čo jej patrí. In: Zlatý máj, roč. 44, 1989, č. 3, s. 405 - 411) na margo otázky o jeho všestrannej aktivite a účinkovania na literárnom, divadelnom, televíznom a rozhlasovom poli, vyjadril nasledovne: *„Výskum modernej vedy potvrdzuje, že najvýznamnejšie vedecké objavy sa rodia na styku viacerých disciplín, povedzme fyziky a chémie, biológie a matematiky. Aj v literatúre sa pri skúšaní rozličných druhov a žánrov vzájomne obohacujú postupy, rozširuje sa plnosť vyjadrenia a zvyšuje sa účinok slova. Len si treba správne zvoliť, ako sa kedy čitateľovi prihovoriť. (...) Vzájomné obohacovanie pri prechode z jedného druhu do druhého má aj celkom praktické stránky. Mne napríklad umožňuje v próze zbavovať sa nevhodných kakofónií, väčšmi dbať na rytmus vety, stavať dialóg trefnejšie, bez zbytočného balastu, ba dokonca dbať o hudobné vyznenie vety.“* PAVULAKOVÁ, N.: Každé knižke treba dať čo jej patrí. In: Zlatý máj, roč. 44, 1989, č. 3, s. 405.

2. Zborník z vedeckého seminára - Život a dielo Milana Ferka. In: FERKO, M.: Obzri sa v jubileu. Nitra: SSS VŠPg, 1995, s. 127.
3. Zborník z vedeckého seminára - Život a dielo Milana Ferka. In: KRUŽLIAK, I.: Slovom proti moci (Tak sa rodil náš dnešok). Nitra: SSS VŠPg, 1995, s. 116.
4. Porovnaj Zborník z vedeckého seminára - Život a dielo Milana Ferka. In: SLIACKY, O.: Kontextová dimenzia tvorby Milana Ferka pre deti a mládež. Nitra: SSS VŠPg, 1995, s. 23.
5. Porovnaj ŽEMBEROVÁ, V. a kol. autorov: Rukoväť literatúry. Bratislava: SPN, 1998, s. 126.
6. PAVULAKOVÁ, N.: Každý knižke treba dať čo jej patrí. In: Zlatý máj, roč. 44, 1989, č. 3, s. 409.
7. FERKO, M.: Tajomstvo hračiek. Bratislava: Mladé letá, 1963, s. 9.
8. ČUKOVSKIJ, K.: Od dvoch do piatich. Preklad Viera Handzová a Vojtech Mihálik. Bratislava: Mladé letá, 1959, s. 408.
9. FERKO, M.: Tajomstvo hračiek. Bratislava: Mladé letá, 1963, s. 16.
10. NOGE, J.: Literatúra v literatúre. Bratislava: Mladé letá, 1988, s. 180.
11. FERKO, M.: Snehový strom a iné dobrodružné rozprávky. Bratislava: Mladé letá, 1963, s. 21.
12. Zborník z vedeckého seminára - Život a dielo Milana Ferka. In: KOPÁL, J.: Hra, fantázia, humor a poznanie v umení pre deti. (Poetologické poznámky o detskej poézii Milana Ferka). Nitra: SSS VŠPg, 1995, s. 40.
13. V danej zbierke sa nastoľuje otázka napätia medzi epickosťou a lyrickosťou básnickej výpovede, pričom sa niekedy stierajú hranice medzi epikou a lyrikou. Vznikajú tzv. „lyrické obrázky“, ako ich nazval Ján Kopál.
14. FERKO, M.: Džimbala-bala-bala. Bratislava: Mladé letá, 1971, s. 8 – 9.
15. Tamtiež, s. 20.
16. Zborník z vedeckého seminára - Život a dielo Milana Ferka. In: KOPÁL, J.: Hra, fantázia, humor a poznanie v umení pre deti. (Poetologické poznámky o detskej poézii Milana Ferka). Nitra: SSS VŠPg, 1995, s. 43.
17. FERKO, M.: Džimbala-bala-bala. Bratislava: Mladé letá, 1971, s. 82 – 83.
18. KOPÁL, J.: Kam vtáci na noc odkladajú srdce. (recenzia) In: Zlatý máj, roč. 23, 1979, č. 2, s. 117.
19. ŽEMBEROVÁ, V. a kol. autorov: Rukoväť literatúry. Bratislava: SPN, 1998, s. 127.

20. Porovnaj ŽEMBEROVÁ, V. a kol. autorov: Rukoväť literatúry. Bratislava: SPN, 1998, s. 131.
21. Zaujímavosťou je, že film nebol spracovaný na filmovom plátne v nejakej pompéznej širokolehlej či stereoskopickej podobe, ale v klasickom štvorcovom formáte a čiernobielym vydaní. I napriek tomu o ňom napísal dvojstĺpcovú recenziu americký kritik z New York Times, ktorý film vysoko vyzdvihol a taktiež sa danou filmovou snímkou uviedlo jedno z mála newyorských kín – Associated Independent Theatre's First Avenue Screening room v roku 1973. (Porovnaj PAVULÁKOVÁ, N.: Každé knižke treba dať čo jej patrí. In: Zlatý máj, roč. 44, 1989, č. 3, s. 409.)
22. NOGE, J.: Literatúra v literatúre. Bratislava: Mladé letá, 1988, s. 286 – 287.
23. PAVULÁKOVÁ, N.: Každé knižke treba dať čo jej patrí. In: Zlatý máj, roč. 44, 1989, č. 3, s. 411.
24. FERKO, M.: Snehový strom a iné dobrodružné rozprávky. Bratislava: Mladé letá, 1963, s. 93.

Použitá literatúra:

1. ČUKOVSKIJ, K.: Od dvoch do piatich. Preklad Viera Handzová a Vojtech Mihálik. Bratislava: Mladé letá, 1959, 419 s.
2. FERKO, M.: Džimbala-bala-bala. Bratislava: Mladé letá, 1971, 83 s.
3. FERKO, M.: Snehový strom a iné dobrodružné rozprávky. Bratislava: Mladé letá, 1963, 93 s.
4. FERKO, M.: Tajomstvo hračiek. Bratislava: Mladé letá, 1963, 51 s.
5. Kolektív autorov: Zborník z vedeckého seminára – Život a dielo Milana Ferka. Nitra: SSS VŠPg, 1995, 142 s.
6. KOPÁL, J.: Kam vtáci na noc odkladajú srdce. (recenzia) In: Zlatý máj, roč. 23, 1979, č. 2, s. 116 – 117.
7. NOGE, J.: Literatúra v literatúre. Bratislava: Mladé letá, 1988, 391 s.
8. PAVULÁKOVÁ, N.: Každé knižke treba dať čo jej patrí. In: Zlatý máj, roč. 44, 1989, č. 3, s. 405 – 411.
9. ŽEMBEROVÁ, V. a kol. autorov: Rukoväť literatúry. Bratislava: SPN, 1998, 382 s.

Pozvanie do dobrodružstiev sa neodmieta

Autorka: Prof. PhDr. Jana Nemcová, CSc

Významný slovenský básnik a prozaik Milan Ferko obohatil početnými textami aj tvorbu pre deti a mládež. V tomto príspevku sa chceme venovať jeho exkurzom do historicko-dobrodružných žánrov, upriamiť pozornosť na diela, ktorými podnietil fantáziu a túžbu čitateľa po dobrodružstve. M. Ferko si čoskoro, ako jeden z mála slovenských autorov, uvedomil, že dobrodružný príbeh môže takpovediac nahradiť autentický zážitok, že môže mládeži ponúknuť aspoň dočasný únik z reality všedného dňa do sveta ilúzie a fikcie, únik zo stereotypu reálnych do stereotypu sformulovaných, idealizovaných vzťahov. Uvedomil si, že dobrodružný dej mu umožňuje oprieť sa nielen o všeobecne známe (napr. historické) fakty, ale aj o vlastné predstavy a logické súdy o vzťahoch a dobových reáliách. Z tohto poznania sa odvíja jeho umelecká koncepcia a komunikácia s čitateľom. .

Pristavme sa však najskôr pri poetike žánru sui generis. Jeho špecifickou črtou je fikcia. Podporuje ju dramatické napätie a konflikt, ktorý akceleruje dejové zvraty a urýchlňuje morálnu a charakterovú polarizáciu postáv. Miera a smer transformácie prirodzeného obrazu sveta v texte súvisia so želaním autora pôsobiť viac alebo menej hodnoverne. To môžu podporiť aj miestne a časové určenia, čiže priestor a čas v texte. V dobrodružnej próze však priestor nemusí byť (podľa Z. Klátika) nevyhnutnou existenciálnou formou, v ktorej sa postava pohybuje, má často iba symbolickú funkciu. Slúži sujetovému plánu, a preto reprezentuje iba výber javov, ich vlastností a vzťahov. Informácie o priestore sú stručným poznámkami o sociálnych pomeroch, o dobových podmienkach, o autorských postojoch. Dej sa môže rozvíjať v neohraničenom priestore, postavy bez problémov prekonajú hocikakú vzdialenosť. Priestor a čas dynamizujú dej, posúvajú ho od príčin k dôsledkom.

Na tejto osi sa pohybujú aj postavy dobrodružnej prózy. Rozlišujeme dve kategórie fiktívnych postáv: 1. postavy, ktorých vlastnosti a činy sú analogické vlastnostiam, činom a funkciám reálnych postáv, 2. postavy s vlastnosťami a funkciami odlišnými od reálnych postáv (fantastické postavy).

Fiktívna je každá postava, ktorá nereprezentuje niektorú historicky známu osobnosť. Pseudoskutočné, v podstate tiež fiktívne sú postavy, ktoré majú s historickými postavami spoločné iba meno, jednu – dve vlastnosti alebo základné životopisné údaje, ale fabulovaný dej je iba výmyslom autora.

Z aspektu dejovej výstavby anticipujú charaktery postáv isté postoje a činy. Sujet im ponúka špecifické situácie, v ktorých sa vyvíjajú a naopak, vývin charakterov urýchľuje vývin deja. Ten je organizovaný celkom konvenčne: od expozície cez tenzívne peripetie k záverečnému uvoľneniu. Dejové napätie kulminuje pri stretávaní hrdinu s prekážkami, v okamihoch prekvapenia, prípadne nečakaných zvrátov situácie. Strieda ho uvoľnenie, ktoré môže byť expozíciou k ďalším konfliktom a zvratom.

Patričná miera napätia a následného uvoľnenia je predpokladom estetického zážitku v každom diele. V dobrodružnej literatúre je to však základný tvorivý princíp. Kompozičné stereotypy (expozícia – tenzívne peripetie – uvoľnenie) korešpondujú s motivickými (túžba – hľadanie + zápas – cieľ). A sme pri probléme konvencie, ktorý v tomto žánri viac menej manipuluje so všetkými textovými zložkami.

Konvenčný je samotný mýtus dobrodružnosti (čitateľ vopred vie, že mu kniha poskytne vzrušenie a pútavý zážitok), konvenčná je spravidla téma (zápas dobra a zla), sujet (hrdina bojuje po boku utláčaných za spravodlivosť), postavy (polarizácia na čierne a biele), už spomenutá kompozícia atď. Konvencia však nezoslabuje estetický účinok textu. V dobrodružnej próze má rovnakú funkciu ako v žánroch ľudovej epiky, napr. v rozprávke.

V tomto príspevku však chceme predovšetkým sledovať, či súčasná dobrodružná literatúra, konkrétne tvorba M. Ferka - pri zachovaní istých noriem a tradičných stereotypov - poskytuje mládeži ozaj pútavé, zaujímavé, logicky rozvíjané príbehy, vzrušujúce zápletky, rozmanité a psychologicky presvedčivé typy postáv a či má aj etické, estetické, príp. i výchovné hodnoty. Pokúsim sa preto nahliadnuť do Ferkových poviedok publikovaných v knižke **Pirátski králi a kráľovskí piráti** (1968) a **Pirátske dobrodružstvá** (1970). V intenciách krátkeho príspevku nie je možné v komplexnosti obsiahnuť širokú problematiku a poetiku dobrodružných žánrov. Preto sa zameriam iba na jeden z mnohých typov. Pôjde - už podľa názvu Ferkových próz - o pirátsku poviedku, o žánrový variant pôvodne inšpirovaný romantickou historickou prózou a spríbuznený s kolportážnou zbojníckou literatúrou. „Pirátska“ poviedka je istou modifikáciou „morskej“ poviedky („morského“ románu), ktorá tiež spája autentické poznanie s dobrodružnou fikciou. V oboch variantoch je pre fiktívny, dramatický príbeh dôležitou existenciálnou platformou život na mori, ťažký a nebezpečný. V „pirátskej“ poviedke, podobne ako v triviálnych zbojníckych či lúpežníckych románoch, sú ťažiskom hrdinstvá zbojníkov, pirátov, niekedy aj zločincov. Ich typový register zahŕňa:

- zločincov v pravom zmysle,
- vzbúrencov donútených k pirátstvu spoločnosťou.

Spolu reprezentujú societu, ktorá je v opozícii oficiálnej, zákonom zaštitenej spoločnosti. Vzbúrenci, „piráti z donútenia“ sú – podobne ako hrdinovia ľudového odboja – bojovníkmi za národné a sociálne práva. Pirátstvo je takpovediac sociálnym javom, a preto pirát – vzbúrenec je v očiach mladého čitateľa, napriek (a čo ak vďaka?) nevyberaným metódam, kladným hrdinom. A práve konflikt postavy vzbúrenca s reprezentantmi zákonnej moci je vďačným materiálom pre dobrodružnú prózu.

Aké okolnosti rozhodli o Ferkovej historicko-dobrodružnej orientácii? Na prvom mieste čitateľský záujem o dobrodružné žánre, dovtedy kompenzovaný – pri nedostatku titulov domácej proveniencie – prekladovou literatúrou. Väčšmi oddychovou ako umeleckou, väčšmi neintencionálnou ako adresovanou mládeži a - nie na poslednom mieste - aj autorov epický talent, zmysel pre mýtotočnosť postupy a schopnosť pohotovo reagovať na spoločenskú potrebu. Ferko vyšiel zo skutočnosti, že mládež túži po vzrušujúcom čítaní, po chvíľkach napätia, že ju priťahuje exotika neznámych krajov, dynamika činov, ktoré symbolicky riešia aj jej pocitové dilemy. Rozhodol sa pre exotiku histórie, pre námety z čias Rímskeho impéria, hrdých Vikingov, expanzívnych Turkov, dobyvačných Španielov a Portugalcov... Zaznamenal rôzne modifikácie pirátstva v staroveku, stredoveku i novoveku. Pochopil ho ako sociálnu vzburu, ako produkt sociálnej krivdy. Pirát v jeho interpretácii je vyvrhel' spoločnosti, no kvalitami svojej osobnosti ju prevyšuje. Morálnu satisfakciu neanuluje ani fakt pirátovej krvilačnosti, nemilosrdnosti, zbojstva. Protirečenie (zmysel pre spravodlivosť – použité prostriedky) v tomto prípade dotuje sémantickú tenziu, tenziu medzi obrazom a významom, a funguje v horizontálnom i vertikálnom textovom pláne.

Protirečivý je názov prvej knihy (Pirátski králi a kráľovskí piráti), avizujúci súvzťažnosť – želanú i neželanú, náhodnú i premyslenú – dvoch zdanlivo disparátnych spoločenských vrstiev. Ale zatiaľ čo v spojení „pirátski králi“ adjektívum eticky jednoznačne deklasuje societu „kráľov“, spojenie „kráľovskí piráti“ ponúka dve významové interpretácie: „kráľovskí“ v zmysle „elitní“ a naopak „kráľovskí“ v zmysle „závislí“. Jedno i druhé vyznenie je oxymorické. Oxymoron Ferko používa i v názvoch jednotlivých príbehov druhej knihy (Usmievaný žralok, Nežní morskí vlci, Pirát - gavalier, Bohatstvá námorných žobrákov, V tieni okrídleného leva). Oxymorický je v podstate celý ideovo-tematický zámer: pirát (spoločensky deklasovaný zločinec) je bojovník, hrdina s atribútmi spravodlivý, čestný, obetavý atď.

Protirečivé sú tiež vstupné sentencie – mottá. Zvyčajne kontrastujú s príbehovou pointou: „*Pirát je spoločným nepriateľom všetkých*“ (Cicero); „... *od besnenia normanského vyslobod' nás, Pane!*“ (Litánie z X. storočia), alebo si navzájom protirečia dve myšlienky, pričom každá verifikuje vlastnú pravdu: „... *a jeho mŕtvolu vyvrhla zem. Až keď spolu s ním zahrabali aj*

prašivého čierneho psa, hrob sa zavrel.“ (Z kresťanskej kroniky o Chairovi); „... a keď vychádzali lode zo Zlatého rohu, posádka sa v sedem vrhov klaňala smerom k Chairovmu mauzóleu...“ (Z tureckej legendy o Chairovi), alebo pertraktujú základné životné protirečenia: „*Sú tri druhy ľudí: živí, mŕtvi a tí, čo sú na mori...*“ (Starogrécke porekadlo); „*Chceš žiť? Vydaj sa na more!*“ (Heslo Hanzy) a pod. Čitateľ vníma mottá ako anticipačné tézy, ako recepčné inštrukcie. Rozpornosť ich vstupného posolstva s interpretáciou hodnôť v texte (téma – antitéma) ho núti postupne dekodovať autorovu stratégiu a pochopiť pointu (syntézu).

Rozpor túžba – čin determinuje aj kompozičnú a sujetovú schému. V nej koexistuje epický a dramatický princíp. Príbeh sa vždy začína dramatickým stretnutím dobra a zla, pravdy a krivdy, t. j. situáciou, pri ktorej sa z bezvýznamného jednotlivca stáva persona non grata, nonkonformista z prinutenia. Vo fáze expozície predstavuje spoločenský mravný základ. V boji s protivníkmi však musí použiť prostriedky vlastné tejto spoločnosti. Stáva sa štvancom, ale súčasne aj mýtom. Hrdinom v očiach tých, ktorí nenašli odvahu k individuálnej vzbure, zločincom v intenciách zákona poplatného vládnucej vrstve. Jeho revolta je sebaochranou, má však sociálne pozadie. Prienik do podstaty javu (historicko-sociálna dokumentácia) intenzifikuje pôsobivosť textu, synkretizuje poznanie a zážitok, a tak usúvzťažňuje poznávaciu a estetickú funkciu textu.

Zážitkovosť podporujú fenomény romantickej proveniencie (ideál, fantázia, výmysel, neurčitosť, romantický princíp, subjektivismus), poznanie zasa kategórie a znaky pragmatizmu (reálie, konštruktivismus, určitosť, realistický princíp, objektívna interpretácia). Pravda, koexistujú v dialektickej jednote, takže zážitok je dotovaný aj poznaním a naopak. Môžeme preto hovoriť o súčinnosti umeleckosti a užitkovosti, o aktivizácii estetickej a výchovno-poznávacjej funkcie.

Materiálovú základňu autorovi vytvára história. Historické fakty, historické reálie (overené serióznym poznaním historických materiálov) evokujú obraz dávnej doby, činy hrdinov a ich etické posolstvá však historicko-sociálny aspekt sprítomňujú. Je všeobecne známe, že pozornosť dieťaťa pri čítaní dobrodružnej knižky sa sústreďí predovšetkým na dej, že sprievodný text (*couleur locale*, sociálny kontext, autorské rozprávanie) vníma iba ako pozadie. Vo Ferkových príbehoch sa preto nič neopisuje, ale s veľkou obrazotvornosťou sa zobrazuje exotické prostredie i charaktery. Práve preto sa detský čitateľ spontánne zoznamuje s historicky príznakovými slovami, s menami osobností, zemepisnými názvami, s pojmami z mytológie atď. Suma faktov, doteraz amorfných (prijímaných z odbornej literatúry, z učebnice, resp. z výkladu učiteľa), vystupuje z anonymity, získava na prítlačivosti, pútavosti. Čitateľ viac menej pochopí, že najpríznačnejšími atribútmi pre objavy nových

svetov boli zločinnosť, asociálnosť, pirátstvo. Pochopí, aké hodnoty manipulovali vtedajšiu spoločnosť, aká napr. bola cena vytúženého zlata. Pre kultivovaného čitateľa – a súčasný mladý čitateľ má predpoklad ním byť – je príbehová konštrukcia iba mostom k pochopeniu významových presahov. Slovom, usúvzťažňuje sa estetická a výchovno-poznávacia funkcia.

Môžeme preto sformulovať odpoveď na otázku, či dobrodružná próza tohto typu inklinuje k žánrom populárnej, alebo umeleckej literatúry. Vo Ferkovom texte sa spoločenský účinok realizuje nepriamo. Je dôsledkom jednoty umeleckosti a užitočnosti, spojenia estetickej a výchovno-poznávacjej funkcie. Autor ponúka čitateľovi príbeh ako rámec k pochopeniu kauzálnych súvislostí medzi podstatou a javom (sociálne antagonizmy - protispoločenská vzbura, pirátstvo). Žáner a téma avizujú oživenie romantizmu, historicko-sociálny aspekt diela, jeho spoločenská povaha, autorov svetonázor implikovaný do plánu postáv, ideová pozícia a poňatie dejinných súvislostí spolu s funkčným jazykovo-štylistickým plánom manifestujú prevahu objektívneho, realistického tvorivého princípu. Romantický aspekt je invariantným zdrojom mýtu dobrodružnosti a tiež predpokladom konvenčnej organizácie materiálu. Tradičná schéma romantického dobrodružstva (konflikt – zápas – happy end) je však v rozpore s Ferkovou realistickou interpretáciou sveta. Autor i čitateľ vedia, že individuálna vzbura nemá šancu na úspech. Happy end by pertraktovanú situáciu zidealizoval, zoslabil by umelecký zážitok. Uvoľnenie je preto zvyčajne podmienené porážkou, prehrou, tragickým koncom. Núka sa citovať Karla Čapka (Marsyas): „čím vyšší je literatúra, tým horší je koniec románu, „Zločinec a trest“ se nekončí rozkošným deťátkom.“ Prirodzene, neupodozrievame M. Ferku z taktického vmanévrovania dobrodružného žánru do sféry „vysokej“ literatúry, jeho pointy však – v intenciách noriem „vysokých“ žánrov – anticipujú riešenie v perspektíve, dávajú čitateľovi priestor zväžiť zjavné i skryté hodnoty a významy, stotožniť sa s autorovou nádejou, s vierou v skutočný, nie iba fabulovaný happy end. A to priradzuje jeho prózy väčšmi k umeleckej ako k populárnej produkcii.

Nemenej zaujímavý zo žánrového a kompozičného hľadiska je autorov zbojnícky román Rinaldo Rinaldini. Príbeh legendárneho zbojníka, vyšiel v dvoch zväzkoch a štyroch častiach v rozpätí ôsmich rokov. (Príbeh zbojníka, ktorý bol stáročia tradovaný v ústnom rozprávaní aj v knižkách ľudového čítania spracoval v širšej knižnej podobe na konci 18. stor. Christian Augustus Vulpiuss a odvtedy, najmä v 19. storočí bol viackrát prerozprávany a upravovaný, ale vždy pútavý a čitateľmi žiadaný.)

Tradičných motívov spracovaných vo Vulpiovom románe sa pridržiaval – ako v podtitule uvádza – aj Milan Ferko. V hrubých kontúrach zachoval príbeh „*najchýrnejšieho zbojníckeho kapitána*“, ktorý je postrachom Parmského a

Modemského vojvodstva, ale pohybuje sa po celom južnom Taliansku, aby vykonal pomstu na tých, ktorí zapríčinili jeho životnú biedu. Keď ako legenda vstupuje do modifikovaných príbehov Milana Ferka, neoslňuje ani zd'aleka chýrom svojej družiny. Z nej sa, žiaľ, stáva banda „*lumpov a ožranov*“ a ako čitateľ čoskoro zistí aj zradcov a zostáva iba zopár verných a statočných. Mýtus „*najkrajšieho a najchýrnejšieho zbojníckeho náčelníka*“, „*lúpežníka, o ktorom hovorí celé Taliansko*“, však pretrváva.

V prvej knihe Rinaldo bojuje na viacerých postoch: proti osobným nepriateľom, zločincom ohrozujúcim jeho priateľov a lásky, aj proti nepriateľom talianskeho juhu, janovským iredentom. Pridáva sa k nemu a spravodlivosti pomáha rodák z Horného Uhorska Materino, kedysi najmladší člen Jánošíkovskej družiny. Ten čoskoro zistí, že medzi zbojníkmi sa ukrýva aj Gajdošík (Gaetano), zradca, „*ktorý poslal na šibenicu Jánošíka a desať statočných chlapov*.“ Ďaleko od Liptova, s odstupom rokov sa zavŕša akt pomsty za zradu. Boj dobra so zlom však ešte nekončí.

V druhej knihe sa Rinaldo – keď sa vysporiadal so svojimi odporcami, vyjasnil si rodinné vzťahy a našiel konečne tú pravú – rozhodne „*viest' život zámožného grófa*“ a do popredia sa dostáva postava Maťa Kadáka, alias Materina. Aj jeho dobrodružstvá sa odvíjajú v dvoch líniiach, osobnej (tentoraz čelí intrigám a úkladom Juraja Kramoliša, Gajdošíkovho synovca) a spoločenskej (zapletie sa do sprisahania proti cisárovi a v Pešti sa pridá k tajnej spoločnosti uhorských jakobínov). V situácii, keď je táto spoločnosť prezradená a Materinov život je ohrozený, zasiahne Rinaldo Rinaldini s priateľmi z korzického odboja a uväznených sprisahancov oslobodia. „*Hrdinovia konečne nájdu, čo si zaslúžili – lásku, pokoj, šťastie – a bude záležať od nich, ako sa vyvinú ich ďalšie osudy*“ – končí romantickú epopeju autor, ale súčasne naznačuje, že „*plány*“ hrdinov, a teda aj príbehy zostávajú otvorené.

Všeobecná žánrová charakteristika, ani stručné zoznámenie sa s dobrodružným dejom nemôžu byť dostatočnou inštrukciou o špecifikách tohto typu prózy. Na to je potrebný komplexnejší prieskum žánrov a predovšetkým textová interpretácia.

Vo Ferkovom texte sa stretávame so všetkými signifikantnými výrazmi dobrodružného žánru: s tematikou hrdinských činov a vypätých konfliktov, konštrukciou fiktívneho sveta aj aktualizovaním histórie, s tradičnými i exkluzívnymi motívmi, s exaltovanými vzťahmi a citovými prejavmi až vášňami. Sú to zväčša faktory témy, ale explicitne sú vyjadrené textotvornými výrazmi, viac menej konvenčnými, kompozičnými a lexikálnymi prostriedkami. Žánrové a tematické konvencie, tradované sužety a schématicizované príbehy deklarujú, že medzi nimi a postavou jestvuje napätie, ktorého nositeľom je síce postava, ale jej literárny život je len

„vyrozprávaním“ už známeho riešenia, je len dokumentom o stálosti, potrebe, priklade a vhodnosti týchto konvencií a noriem. Konanie postavy je motivicky podriadené vyšším, záväzným, ustáleným konvenciám a normám (náhode, zákonom čistej lásky, vernosti, spravodlivého trestu a viny, víťazstvu dobra nad zlom atď.).

Hrdina dobrodružného príbehu si nerieši dilemu osobného názoru na spoločenský jav, alebo krízovú situáciu osobných postojov a nárokov. Rozhoduje sa a koná vždy v zmysle nadosobnom, takpovediac vznešenom. Platí to aj o jeho citovom živote. Každé duševné pohnutie, každý osobný vzťah, cit, lásku, čiže prirodzený ľudský prejav, koriguje vnútorná významnosť citu ako prejavu mravnej a emocionálnej dôstojnosti. Napr. vo chvíli, keď je Rinaldo obklúčený (je to nadránom po svadobnej noci), iba hľadá meravo na svoju lásku Dianoru, ktorá stojí ako socha, potom k nemu pokročí a povie „*Nebolo mi súdené šťastie ani s tebou*“. Rinaldo nereaguje, iba sa bije päsťami do čela. Neosobný a patetický je aj materinský cit: „*Syn môj!*“ – hovorí v dramatickej situácii matka – „*Prečo ťa strácam skôr, ako som ťa našla? Syn môj!*“ V tejto replike sa stretáva apelácia s expresivitou, ale chýba v nej emocionalita, ktorá by v danej chvíli bola prirodzená a prijateľná. Postava milenky, ženy, matky je v texte pasívnym partnerom aktívneho hrdinu, a preto sa nežiada samostatné rozhodovanie, alebo dokonca čin. Milujúca žena je v dobrodružnej literatúre objektom intríg, úkladov, únosov a je na mužovi, aby ju zachraňoval, aby o ňu bojoval, prípadne sa za ňu obetoval. Ženská bezprostrednosť dá viacej vyniknúť mužskej odvahe v akcii. Odmenou je obdiv a vrelý (prirodzene vždy platonický) cit. V situácii obklúčenia Dianora nehľadá riešenie úniku pre Rinalda, iba šepká (latinský výrok), stojí ako socha, vzdychá a slzy ako hviezdy sa jej kotúľajú po lícach. Jej meravosť nevyplýva len z úľaku, patrí k nobilese, mentalite, výchove.

Celkom inak sa správa Dianorina predchodkyňa v láske, cigánka Miranda. Tiež vo veľmi podobnej situácii zachraňuje Rinalda a jeho druhov, no nepatrí do kategórie tých, ktorí sú trpeným objektom lásky. Ak chce byť milovaná, musí si cit zaslúžiť. V tomto vzťahu spoločenské zaradenie doslova mení partnerské relácie: Miranda je ten aktívnejší spoluhráč, Rinaldo sa iba podrobuje jej akcieschopnosti, jej rézii. „*Najchýrnejší zbojnícky náčelník*“ stráca dych a zachráni ho rýchla, ale rozvážna reakcia ženy. Na autorite mu to pravda, neuberie, veď Miranda je iba cigánka a trocha aj „*bosorka*“, takže jej životaschopnosť a rozhodnosť má svoje mystické pozadie. Čitateľ knihy sa s jej veštbou stretne už v druhej kapitole knihy: na trhu v Urbine vidí krásna cigánka v Rinaldovej dlani krvavú minulosť, ale aj budúcnosť. Zbiehajúce sa čiary, čiara údely a čiara túžby, vytvárajú kríž, nie však v zmysle božskom, ale diabolskom. Ohlasujú nerozhodnosť medzi nebom a zemou, medzi ženou a ženou.... V literárnom zmysle znamenajú skrytú signalizáciu budúcich dejov.

Vo všeobecnosti ide o varovanie pred možným priebehom osudových zvratov, z hľadiska sujetovo-kompozičnej perspektívy však ide o intenzifikujúci fabulačný prostriedok, o anticipáciu udalosti, ku ktorej sa autor neskôr ešte vráti. Pravda, veštbá je predpoveď niečoho, čo nemožno nijako meniť. Veštbá sama o sebe je rituálny magický úkon, je to predvídaná nepredvídanosť. V literárnom texte má funkciu metaforickú a anticipačnú: od intuície a imaginácie k metafyzickému determinizmu, od vízie k obrazu kauzálneho naplnenia.

Podobnú funkciu – symbolickú a anticipačnú – má aj postava „*neznámeho*“ komponovaná ad hoc, tiež s anticipačným zámerom: „*neznámy*“ človek je skutočne neznámy, v príbehu sa objaví až vo chvíli, kedy treba vniesť do statickej, idyllickej situácie zárodok tenzie. Znova sa otvára oblúk: signál dejového zvratu → zákonitosť dejového zvratu. Vo chvíli zvýšenej citovosti, akou je návrat strateného syna a šťastné stretnutie sa celej rodiny, symbolizuje postava „*neznámeho*“ druhý pól ľudskej prirodzenosti, prítomnosť – skrytú či zjavnú – agresivity a zla. Je protiváhou k sterilite „*vznešeného*“ (zbojník – gentleman, pustovník – gróf) a v texte, ktorého kompozičným princípom je symetria, je indikátorom zmeny. Všeobecné označenie „*neznámy*“ zdôrazňuje znakovosť postavy, jej symbolickosť, ale aj alegorickosť (vždy a všade prítomné zlo). „*Neznámy*“ spoznáva Rinaldina a keď ho osloví, pripojí k priezvisku aj zdvorilé „*don*“, čím dáva najavo, že je dobre informovaný a na zradu pripravený. Svedčí o tom aj jeho bezočivý, uprený pohľad, sebavedomý úsmev, mnohoznačná odpoveď a okamžitá akcia. Pohotovosť zloducha zasadiť úder je v dobrodružnom príbehu vždy konfrontovaná s otáľaním a zvažovaním odvety zo strany hrdinov. Preto býva hlavná postava v defenzíve, hoci o jej statočnosti a bojaschopnosti niet nijakých pochyb. Protivníkovi však gentlemansky ponúka rovnocenné podmienky boja a čas. Častejšie tiež využíva rozum namiesto hrubej sily. Vo všeobecnosti nebojuje s konkrétnym protivníkom, ale s akýmsi personifikovaným zlom a v tomto zápase potiera všetko, čo pojem zlo zahŕňa (zradu, zákernosť, zlobu, podlosť, lživosť, hrubosť atď.). *Neznámy* z našej ukážky však nie je najväčším zloduchom príbehu. Tým je dvojica Cesare Malora a Pancaldo ako protivníci Rinaldina a Gaetano (Gajdošík) ako protivník Materina (rečeného v Jánošíkovej družine Materinomlieko). Patria k nim aj ďalší zradcovia, takže pozícia „*obávaného zbojníka*“ je viac ako často otrasená, zneistená. Mýtus hrdinu ľudového odboja však pretrváva a účasť na korzickom oslobodzovacom boji ho rehabilituje aj v očiach šľachty.

V druhej knihe už podtitul *Zbohom Rinaldino čiže predstava o dobrodružstvách, ktoré prežije Rinaldino a jeho verný priateľ Materino v Taliansku, no najmä v Uhorsku, oveľa, oveľa neskôr* naznačuje zmenu v pláne postáv. Ústrednou postavou sa stáva Materino a protivníkmi Kramoliš

(synovec Gajdošíka) a jeho pomocník *olejkár Frňd'o*, Materinovi krajan. Princíp stretávania sa dobra a zla personifikovaný v antipódnych typoch zostáva. Motívy konfrontácie sa pridŕžiavajú schémy, ktorú sme naznačili v súvislosti s epizódou o „*neznámom*“. Sú cielené tak, aby dobro malo nad zlom vždy – bez reklamného komentára alebo utilitárneho didaktizmu – prevahu.

Už sme naznačili, že princíp anticipácie patrí k základným výrazom žánrovej poetiky a autor románu ho využíva najrôznejším spôsobom. Stretli sme sa s dvoma z nich, veštbou a postavou „*neznámeho*“. Je tu však ešte tretí spôsob: v dobrodružnej próze je moment uvoľnenia zákonitým predpokladom tenzívnej zmeny. V extáze šťastia, bezprostrednosti je potenciálna dvojrozmernosť: dobro a zlo sú pojmy ambivalentné, komplementárne (v zmysle každé zlo je na niečo dobré a naopak). Ak Rinaldo prežíva najšťastnejšie chvíle života (svadba s Dianorou v úzkom rodinnom kruhu), dá sa predpokladať, že situáciu niečo skomplikuje. Podobný motív autor rozvíja aj na začiatku druhej knihy: predsobášne šťastie Materina a Letizie zmaria úklady nepriateľa. V oboch prípadoch je zjavná ikonizácia (predstava individuálneho šťastia je totožná s predstavou šťastia vo dvojici, čiže v manželstve), ale aj utajená anticipácia: nijaké šťastie netrvá večne. Popri anticipácii je, prirodzene, vždy funkčná a operatívna sínusoida, krivka textovej tenzie a detenzie, zákonitosť striedania napätia a uvoľnenia. To nás už vracia k úvodnej charakteristike žánru, a preto sa v závere interpretácie venujme základným naratívny postupom, charakteristickým pre žáner a aj autora.

K žánrovým základom epiky patrí epickosť, dynamickosť, dejovosť. Tieto výrazy spoluurčujú pôdorys jazykového a štylistického plánu. V dobrodružnej próze je dôležitý príbeh a jeho formulovanie je záležitosť narácie: autor rozpráva dej, v ktorom žijú a konajú postavy. Každá má svoje osobnostné, charakterové a intelektuálne predpoklady, svoju autenticitu, a tá by sa mala odzrkadliť v lexike. Ferkova narácia má bezpríznakový objektívny charakter: autor rozpráva v tretej osobe v kombinácii s priamou rečou postáv. Spomenutá epickosť sa v texte uplatňuje tak, že autorský text vždy vyvažuje narušenie rovnováhy medzi východiskovou a výslednou situáciou. Viacej priestoru ale ponecháva replikám postáv, pretože priama reč je dôležitý predpoklad dramatickosti textu. Aj v tomto texte je priama reč dynamizujúcim činiteľom. Rozvíja sa dialóg medzi padre Quirinom a Rinaldom, ktorý sprehľadní – resumujúcim spôsobom – zložené rodinné vzťahy. Mozaika príčinných súvislostí je v tejto fáze logicky kompletná.

Ak vo všeobecnosti spôsob, akým sa rečové špecifiká postáv vkomponujú do umeleckého rozprávania, zodpovedá spôsobu, akým zvyčajne reprodukuje cudzí prejav, potom v dobrodružnej próze spravidla nejestvuje väčší rozdiel medzi rečou postavy a rečou rozprávača. Autor iba sporadicky

využíva jazyk ako charakterizačný prostriedok. Sociálna a intelektuálna kategorizácia postavy sa do jazykovej roviny akosi nepremiata, jazykové prostriedky majú konvenčnú, nemotivovanú podobu. Ani v našom prípade mechanizmus rozprávania nevybočuje z tradičného úzu a žánrovej konvencie: kompozícia i jazyk sú aj tu v službách príbehovosti. Aby autentizoval priestor a čas, autor často narába s dvojjazyčnosťou. Talianske výrazy a frázy však v nasledujúcom texte, zvyčajne v opakovanej fráze, predkladá do slovenčiny. Neruší tým čitateľský zážitok, naopak podporuje výraz exotizácie a mytizácie.

Motivické stereotypy majú svoj pendant v jazyku a štýle. Sú nimi slová a frazeologické spojenia, inotačné i syntaktické postupy, ktoré sa v texte tohto typu stále opakujú, že možno hovoriť o lexikálnej šablóne, o kliše a z aspektu štýlu aj o pátosu. Argumentovať možno napr. výpočtom kvalitatívnych prívlastkov, konvenčných združených pomenovaní, exkluzívnych slov, slovných spojení a pod. Do tejto kategórie patrí aj exkluzivita osobných mien a prezývok (*Materinomieľko – Meterino, Gajdošík – Gaetano, Letizia = radosť* atď.)

Na záver ešte poznámka o názvoch kapitol, ktorou sa vraciame na začiatok tohto textu. Názvy kapitol, tak ako titul celého diela, nám ponúkajú prvé informácie o texte. Ferko uprednostnil nominálny názov knihy, ktorým čitateľovi predstaví hlavnú postavu románu a v podtitule naznačí žánrový a kompozičný zámer. V podtitule druhej knihy zasa aktérov, čas a priestorové situovanie dobrodružstiev. Využitie podtitulu, ktorý ponúka viaceré údaje, je istou reklamou textu a oslovením čitateľa. Širšie komponovaný názov kapitoly má podobný zmysel. Pozýva čitateľa sledovať neuveriteľné dobrodružstvá a v intenciách dobrej reklamy formuluje toto pozvanie veľmi sugestívne a expresívne. Stotožňuje sa s čitateľom, používa často 1. os. plurálu, ale inak je neosobný, vyjadruje sa zväčša všeobecne a viac ako plnovýznamové slová používa zámerné enklitiká, jazykové konektory, neurčité zámená, sémanticky všeobecné substantíva atď.

Slovom, veľa napovie, ale nič vopred neprezradí. V poetike žánru je dôležitý motív tajomstva, čo nemusí byť vždy chápané iba z aspektu paradigmy deja. Významy a posolstvá, ktoré autor zámerne zašifruje, treba rozlúštiť, odkryť, pochopiť. Avšak nie len prvoplánové významy, vzťahy a tajomstvá rozprávaneho príbehu, ale aj - a najmä - posolstvá všeobecnej povahy, etické posolstvá o vznešených ideáloch a čistých spôsoboch pri ich napĺňaní.

Zostáva odpovedať na v úvode položenú otázku: aké ambície, aké perspektívy má slovenská dobrodružná próza? Cesta, po ktorej vykročil Milan Ferko, nemá tradíciu a, žiaľ, ani nasledovateľov. Vydarený pokus, v originálnom žánrovom variante, zostal ojedinelý. Ferkov prístup – ak beriem

do úvahy skúsenosť a vek adresáta – je azda najvhodnejším prístupom súčasného autora k historickej a historicko-dobrodružnej téme, pretože história sa nedá skúsenosťou obsiahnuť, je sférou skôr pociťovanou ako poznanou. A každý pútavý text, ktorý obohatí čitateľovu značne všeobecnú predstavu o dávnej i nedávnej minulosti, resp. o málo spoznanej prítomnosti, zaručuje popri čitateľskom zážitku aj túžbu po ďalšom poznávaní. V optimálnom prípade nasmeruje dieťa k iným umeleckým žánrom, prípadne k faktografickej, náučnej literatúre. A o efekt vzdelania (všeobecného i literárneho) spojeného s estetickým zážitkom nám ide predovšetkým. Len vtedy sa zintegrojú estetické a výchovné hodnoty, len vtedy slovenská dobrodružná literatúra – inšpirovaná aj Ferkovým príkladom – definitívne prekročí zenit popularnosti, aby sa etablovala v kontexte umeleckej literatúry.

Pozvaní čitateľov do dobrodružstiev je, žiaľ, stále málo, a preto sa neodmietajú. Najmä, ak ide o kvalitnú literatúru. Z tohto aspektu Ferkove dobrodružné príbehy nemajú v pôvodnej slovenskej tvorbe konkurenciu.

ⁱ BÍLIK, René: *Československý literárny kontext v slovenskej literárnohistorickej reflexii po roku 1945*. In: BÍLIK, René: *No a čo!* Bratislava: Kalligram 2001, s. 118.

ⁱⁱ Pozri napr. JOZEFČÁK, Štefan: *Čo neodvial čas*. Spišská Nová Ves: Spišské osvetové stredisko Spišská Nová Ves, 2005, 87 s.

ⁱⁱⁱ KOPÁL, Ján: *Proces zhodnocovania a časového prevrstvovania hodnôt v tvorbe a recepcii detskej literatúry*. In: *Žánrové hodnoty literatúry pre deti a mládež I*. Nitra: VŠPg, 1994, s. 15. Takto definuje „hodnotové konštanty detského sveta“.

^{iv} PLUTKO, Pavol: *Slovenská poézia po roku 1945*. In: ŠTEVČEK, J. a kol.: *Dejiny slovenskej literatúry 4. (Slovenská literatúra po roku 1945)*. Bratislava: SPN 1987, s. 8.

^v V tejto súvislosti pozri KLINDOVÁ, L.: *Psychický vývin dieťaťa a jeho vzťah ku knihe a čítaniu*. In: KUPEC, I.: *Literatúra pre predškolský vek a jej využitie v materských školách*. Bratislava: Mladé letá 1978, s. 50., prípadne zaujímavú polemiku FREUD, Sigmund: *Básnik a dieťa*. In: *Romboid*: roč. 26, 1991, č. 1, s. 75-79

^{vi} FERKO, Milan: *Detská železnica*. In: FERKO, Milan: *Veselo pionieri!* Bratislava: SNDK 1955, s. 16.

^{vii} FERKO, Milan: *Ťažkosti s letom do vesmíru*. In: FERKO, Milan: *Na Mars a späť*. Bratislava: Mladé letá 1960, s. 8.

^{viii} FERKO, Milan: *Lahké počty*. In: FERKO, Milan: *Na Mars a späť*. c.d., s. 19.

^{ix} Osvetlenie termínu ponúka napr. TEPLAN, Dušan: *O (ne)pravdivosti mystifikácie*. In: *Invencie, interpretácie, mystifikácie*. Nitra: Polygrafia Dominant 2007, 130 s.

^x FERKO, Milan: *Človek z Venuše*. FERKO, Milan: *Tajomstvo hračiek*. Bratislava: Mladé letá 1963., s. 40.

^{xi} Pozri napr. FERKO, Milan: *Chýrna svadba*. FERKO, Milan: *Tajomstvo hračiek*. c.d., s. 36.

^{xii} Pozri napr. FERKO, Milan: *S čím sa je Slnko*. FERKO, Milan: *Tajomstvo hračiek*. c.d., s. 11.

^{xiii} Pozri napr. FERKO, Milan: *S čím sa je Slnko*. FERKO, Milan: *Tajomstvo hračiek*. c.d., s. 11.

^{xiv} FERKO, Milan: *Človek z Venuše*. FERKO, Milan: *Tajomstvo hračiek*. c.d., s. 40.

^{xv} FERKO, Milan: *Ťažkosti s letom do vesmíru*. In: FERKO, Milan.: *Na Mars a späť*. c.d., s. 8.

^{xvi} FERKO, Milan: *Rozprávka o neposlušnom Mesiaci a čarodejníkovi Hvezdoňovi*. In: FERKO, Milan.: *Na Mars a späť*. c.d., s. 35.

^{xvii} Pozri napr. FERKO, Milan: *Ťažkosti s letom do vesmíru*. In: FERKO, Milan.: *Na Mars a späť*. c.d., s. 8.

^{xviii} Pozri napr. ŠTEFÁNIK, Pavol: *Robot*. In: ŠTEFÁNIK, Pavol: *Sedlaj koňa, Fantázia*. c.d., s. 21, alebo aj v básňach zo zbierky FERKO, Milan: *Robí robot robotu*. Bratislava: Mladé letá 1964.

^{xix} FERKO, Milan: *Chýrna svadba*. FERKO, Milan: *Tajomstvo hračiek*. c.d., s. 36.

^{xx} FERKO, Milan: *Riekanky pre mladšieho brata*. In: FERKO, Milan.: *Na Mars a späť*. c.d., s. 33.

^{xxi} Slniečko, roč. I (XXIII), č. 4, 1969, s. 32.

^{xxii} Ferko, Milan: *To by bolo!*. In: Slniečko, roč. I (XXIII), č. 4, 1969, s. 3.

^{xxiii} Pozri napr. FERKO, Milan: *Báseň bez konca*. In: FERKO, Milan.: *Na Mars a späť*. c.d., s. 14.

^{xxiv} O zdlhavých básňach môžeme hovoriť napr. u K. Bendovej v prípade veršovaných rozprávok z knihy *Čiernobiela rozprávka*, prípadne cyklu *Ako Jožko Pletko ...*

^{xxv} Pozri napr. FERKO, Milan: *Ako sa je Slnko*. FERKO, Milan: *Tajomstvo hračiek*. c.d., s. 12.

^{xxvi} FERKO, Milan: *Tajomstvo*. FERKO, Milan: *Tajomstvo hračiek*. c.d., s. 25.

^{xxvii} FERKO, Milan: *Žaba Hula - Hupa*. FERKO, Milan: *Tajomstvo hračiek*. c.d., s. 32.

^{xxviii} FERKO, Milan: *Štafeta*. FERKO, Milan: *Tajomstvo hračiek*. c.d., s. 22.

-
- ^{xxix} FERKO, Milan: *Veselý sneh*. FERKO, Milan: *Tajomstvo hračiek*. c.d., s. 23.
- ^{xxx} FERKO, Milan: *Žabia rozprávka*. FERKO, Milan: *Tajomstvo hračiek*. c.d., s. 37.
- ^{xxxi} Pozri napr. FERKO, Milan: *Dve piesne bez konca*. In: FERKO, Milan: *Veselo pionieri!* c.d., s. 38.
- ^{xxxii} FERKO, Milan: *Poézia*. In: FERKO, Milan.: *Na Mars a späť*. c.d., s. 10.
- ^{xxxiii} FERKO, Milan: *Ako Miško Hora išiel do tábora*. In: FERKO, Milan: *Veselo pionieri!* c.d., s. 42.
- ^{xxxiv} FERKO, Milan: *Janko Ničneved*. In: FERKO, Milan.: *Na Mars a späť*. c.d., s. 58.
- ^{cxxv} Pozri napr. FERKO, Milan: *Báseň bez konca*. FERKO, Milan: *Tajomstvo hračiek*. c.d., s. 16.
- ^{xxxvi} FERKO, Milan: *Uspávanka*. In: FERKO, Milan.: *Tajomstvo hračiek*. c.d., s. 49, alebo FERKO, Milan: *Jesenna sonáta*. In: FERKO, Milan.: *Na Mars a späť*. c.d., s. 17, ale aj FERKO, Milan: *Pamätaj na Zoju*. In: FERKO, Milan.: *Veselo pionieri*. c.d., s. 8.
- ^{xxxvii} FERKO, Milan: *Poézia*. In: FERKO, Milan.: *Na Mars a späť*. c.d., s. 11.
- ^{xxxviii} FERKO, Milan: *Žaba Hula-Hupa*. In: FERKO, Milan: *Tajomstvo hračiek*. c.d., s. 32.
- ^{xxxix} FERKO, Milan: *Zázrak*. In: FERKO, Milan: *Tajomstvo hračiek*. c.d., s. 14.
- ^{xl} FERKO, Milan: *Darček*. In: FERKO, Milan: *Tajomstvo hračiek*. c.d., s. 26.
- ^{xli} FERKO, Milan: *Cyklista*. In: FERKO, Milan: *Veselo pionieri!* c.d., s. 18.
- ^{xlii} FERKO, Milan: *Krásna hra*. In: FERKO, Milan: *Tajomstvo hračiek*. c.d., s. 50.
- ^{xliii} Pozri napr. KOPÁL, Ján: *Hra, fantázia, humor a poznanie v umení pre deti (Poetologické poznámky o detskej poézii Milana Ferku)*. In: *Život a dielo Milana Ferka*. Nitra: Vysoká škola pedagogická Fakulta humanitných vied v Nitre 1995, s. 34.
- ^{xliv} Pozri napr. KAMENČÍK, Marián: *Básnický vzorec Milana Ferka alebo iniciatíva troch čiar a jedného kolesa*. In: *Interpretačné a recepcné sondy do detskej literatúry I*. Nitra: UKF 2006, s.55-70.
- ^{xlvi} Napr. delenia slov Br - no, Pr - aha a pod.
- ^{xlii} KOPÁL, Ján: *Hra, fantázia, humor a poznanie v umení pre deti (Poetologické poznámky o detskej poézii Milana Ferku)*. In: c.d., s. 35.
- ^{xlvii} O "neobmedzených" možnostiach literatúry hovorí Jelena Paštéková v istom rozhovore na Rádiu Devín v relácii Rubikon zo dňa 27.07.2005, prípadne v zborníku PAŠTÉKOVÁ a kol.: *Poetika a politika 50. rokov*. Bratislava, SAV 2004, 302 s.

^{xlviii} PEŠEK, Ján: *Historický rámec vývinu slovenskej kultúry* In: PAŠTEKOVÁ a kol.: *Poetika a politika 50. rokov*. Bratislava, SAV 2004, s. 16.

^{xlix} Citované podľa SLIACKY, Ondrej: *Pofebruárová ideologizácia detskej literatúry (1948 – 1956)*. In: SLIACKY, Ondrej – STANISLAVOVÁ, Zuzana: *Kontúry slovenskej literatúry pre deti a mládež v rokoch 1945 – 2002*. Prešov: Náuka, 2003, s.

ⁱ PAŠTEKOVÁ, Jelena a kol.: *Poetika a politika 50. rokov*. c.d., s. 7.

ⁱⁱ Pozri výraz PAŠTEKOVÁ, Jelena: *K poetike päťdesiatych rokov*. In: PAŠTEKOVÁ, Jelena a kol.: *Poetika a politika 50. rokov*. c.d., s. 38.

ⁱⁱⁱ PAŠTEKOVÁ, Jelena: *K poetike päťdesiatych rokov*. In: PAŠTEKOVÁ, Jelena a kol.: *Poetika a politika 50. rokov*. c.d., s. 44.

^{liii} DOSTÁL, Vladimír: *Živé problémy*. In: DOSTÁL, Vladimír: *S realismem na křižovatce (Články a studie z let 1955-1962)*. Praha: Československý spisovatel 1975, s. 15.

^{liv} „Umenie (literatura) môže byť nástrojom revolučnej spoločenskej obrody, a práve ten umelec (literát), ktorý se aktivně účastní boje třídní změny a společenský pokrok, je dobrým umělcem (literátem).“ HÁJEK, Jiří: *Literatura a ideologie*. In: HÁJEK, Jiří: *K teorii socialistického umění*. Praha : Československý spisovatel , 1984., s. 191.

^{lv} KASARDA, Martin: *Pôst moderny (alebo dumka nemožnosti vzkriesenia mŕtvych textov)*. In: Literika, 1996, ročník I., č. 2, s. 52.

^{lvi} Pozri KRYŠTOFEK, Oldřich: *Nad několika novinkami slovenské dětské poezie*. In: Plamen, roč. 3, 1961, s. 113.

Bibliografická poznámka

Krajská knižnica v Žiline a jej Úsek regionálnej bibliografie sa okrem iných odborných činností zaoberá zhromažďovaním, spracovávaním a prístupňovaním informácií, ktoré sa týkajú významných osobností pôsobiacich v rôznych oblastiach kultúrneho, spoločenského a hospodárskeho života regiónu Žilina a Bytča. K významným literárnym osobnostiam patrí aj básnik, prozaik a dramatik, autor literatúry pre deti a mládež Milan Ferko.

Našou snahou bolo v tejto bibliografii zdokumentovať tvorivý literárny život spisovateľa. Materiály do tejto bibliografie boli čerpané z osobného archívu autora, z fondov Slovenskej národnej bibliografie radu Knihy a Články a z databáz Krajskej knižnice v Žiline.

Podrobné členenie bibliografickej časti je nasledovné:

Tvorba pre dospelých

Poézia

Próza

Historická próza

Cestopisy

Ostatné diela

Pôvodná dramatická tvorba

Rozhlasová tvorba

Televízne a filmové scenáre

Prekladateľská tvorba Milana Ferka diel z cudzích jazykov

Preklady diel Milana Ferka do cudzích jazykov

Tvorba pre deti a mládež

Poézia

Próza

Článková bibliografia

Publicistické články

Články o Milanovi Ferkovi

Recenzie

Rozhovory

Tvorba a preklady Milana Ferka v periodikách a zborníkoch

Záznamy vo všetkých skupinách sú radené chronologicky, obsahová charakteristika diela alebo článku je v zázname vyjadrená predmetovými heslami. Bibliografickú časť výberovej personálnej bibliografie tvorí 469 záznamov.

Ďakujeme Milanovi Ferkovi za pomoc pri zostavovaní tejto bibliografie a dovoľujeme si zaželať mu k jeho okrúhlemu jubileu ešte veľa tvorivých síl v jeho bohatej literárnej činnosti.

zostavovateľky

Bibliografická časť

Tvorba pre dospelých

Poézia

1950

1.

821.162.4-1

Družstevné dožinky : pásmo veršov, spevov a tancov / Milan Ferko. – Bratislava : Oráč, 1950. – 22 [2] s. – (Malá roľnícka knižnica ; zv. 32)
slovenská poézia – umelecká literatúra

1951

2.

821.162.4-1

Sväzácka časť : báseň / Milan Ferko. – Bratislava : Smena, 1951. – 20 [3] s.
slovenská poézia – umelecká literatúra

1952

3.

821.162.4-1

Sväzácka časť : báseň / Milan Ferko. – 2. vyd. – Bratislava : Smena, 1952. – 18 [2] s.
slovenská poézia – umelecká literatúra

1953

4.

821.162.4-1

Víťazná mladosť : 1951-1953 / Milan Ferko . – Bratislava : Smena, 1953. – 125 [3] s. – (Dielo ; zv. 23)
slovenská poézia – umelecká literatúra

1957

5.

821.162.4-1

Husle a poľnica : verše 1954-1955 / Milan Ferko ; obál. Jozef Baláž. – Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1957. – 120 s. – (Pôvodná poézia) (viaz.)
lyrické básne

1960

6.
821.162.4-1
Odkaz / Milan Ferko ; obál. Jozef Baláž. – Bratislava : Smena, 1960. - [27] s.
príležitostné básne

1961

7.
821.162.4-1
Svet na dlani / Milan Ferko ; obál. Jozef Baláž. – Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1961. – 59 s. – (Pôvodná poézia)
slovenská poézia

1966

8.
821.162.4-1
Rovnováha / Milan Ferko ; litogr. J. Gajdoš. – Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1966. – 81 s. – (Slovenská poézia ; zv. 18)
lyrické básne

1989

9.
821.162.4-1
Prvá láska nastorako / Milan Ferko ; spriev. text Jozef Mlacek, prebal a väzba Igor Imro. – Bratislava : Tatran, 1989. – 303 s.- (Čítanie študujúcej mládeže ; zv. 192).
ISBN 80-222-0046-8
slovenská poézia – poetika - štylistika

1996

10.

821.162.4-1

Prvá láska nastorako / Milan Ferko ; [ilustr. Igor Štrbík]. – 2. vyd. – Martin : Matica slovenská, 1996. – 234 s.

ISBN 80-7090-367-8

slovenská poézia – poetika – štylistika

11.

821.162.4-1

Rovnováha / Milan Ferko. – 2. vyd. – Bratislava : Univerzitná knižnica, 1996. – 84 s.

ISBN 80-85170-26-4 (brož.)

lyrické básne

Próza

1979

12.

821.162.4-3

Svadba bez nevesty / Milan Ferko ; obál. Michal Studený. – Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1979. – 332 s. – (Nová próza)

(viaz.)

spoločenské romány – dedinské romány – próza – slovenská literatúra

1982

13.

821.162.4-3

Svadba bez ženícha / Milan Ferko ; ilustr. Alexander Vojtášek. – Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1982. – 379 s. – (Nová próza)

(viaz.)

spoločenské romány – próza – slovenská literatúra

2008

14.

821.162.4-32

Všetky lásky sveta / Milan Ferko. – Bratislava : Faber, 2008. – 184 s.

ISBN 978-80-89019-21-2

slovenské poviedky – próza – slovenská literatúra

Historická próza

1970

15.

821.162.4-3

Krádež svätoštefanskej koruny : zápisky komornej / Milan Ferko ; obál. P. Blažo. – Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1970. – 413 s. – (Slovenská próza)
historické romány – próza – slovenská literatúra

1975

16.

821.162.4-3

Svätopluk I. / Milan Ferko. – Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1975. – 234 s.
– (Nová próza)
(viaz.)
historické romány – próza – slovenská literatúra
Veľká Morava, stor. 9

17.

821.162.4-3

Svätopluk II. / Milan Ferko. – Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1975. – 390 s.
– (Nová próza)
(viaz.)
historické romány – próza – slovenská literatúra
Veľká Morava, stor. 9

18.

821.162.4-3

Svätopluk III. / Milan Ferko. – Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1975. – 218 s.
– (Nová próza)
(viaz.)
historické romány – próza – slovenská literatúra
Veľká Morava, stor. 9

1978

19.

821.162.4-3

Jánošík I. : pod kuruckou zástavou / Milan Ferko. – Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1978. – 292 s.

(viaz.)

Jánošík, Juraj, 1688-1713 – historické romány – próza – slovenská literatúra

20.

821.162.4-3

Jánošík II. : zbojníckym chodníčkom / Milan Ferko. – Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1978. – 248 s.

(viaz.)

Jánošík, Juraj, 1688-1713 – historické romány – próza – slovenská literatúra

21.

821.162.4-3

Jánošík III. : traste sa kaštiele / Milan Ferko. – Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1978. – 189 s.

(viaz.)

Jánošík, Juraj, 1688-1713 – historické romány – próza – slovenská literatúra

1980

22.

821.162.4-3

Medzi ženou a Rímom : Markus Aurélius / Milan Ferko ; prebal a väzba Gabriela Gottpreisová. – Bratislava : Tatran, 1980. – 354 s. – (Meteor ; zv. 89)

(viaz.)

historické romány – próza – slovenská literatúra

1985

23.

821.162.4-3

Svätopluk a Metod / Milan Ferko ; prebal a väzba E. Kovačevičová. – Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1985. – 353 s.

(viaz.)

historické romány – próza – slovenská literatúra

Veľká Morava, stor. 9

1987

24.

821.162.4-3

Jánošík / Milan Ferko ; ilustr. Ivan Schurmann . – 2. vyd. – Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1987. – 575 s.

(viaz.)

Jánošík, Juraj, 1688-1713 – historické romány – próza – slovenská literatúra

1988

25.

821.162.4-3

Otváranie studničiek / Milan Ferko ; preb. a väzba Pavol Blažo, ilustr. Ľubomír Ferko. – Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1988. – 151 s. – (Nová próza)

(viaz.)

príbehové prózy – spomienkové prózy – próza – slovenská literatúra

1990

26.

821.162.4-3

94(437.6)

Veľkomoravské záhady / Milan Ferko ; prebal a väzba Tibor Hrabovský. – Bratislava : Tatran, 1990. – 191 s. – (Korene ; zv. 30)

ISBN 80-222-0195-2 (brož.)

historické romány

Veľká Morava, stor. 9 – významné osobnosti

27.

821.162.4-3

Staré povesti slovenské / Milan Ferko ; ilustr. Jozef Cesnak. – Bratislava : Mladé letá, 1990. – 293 s.

ISBN 80-06-00214-2 (viaz.)

historické povesti – próza – slovenská literatúra

1991

28.

821.162.4-3

Svätopluk 1. diel / Milan Ferko ; obál. Jozef Baláž. – 2. vyd. – Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1991. – 520 s.
ISBN 80-220-0148-1 (viaz.)
historické romány – próza – slovenská literatúra
Veľká Morava, stor. 9

29.

821.162.4-3

Svätopluk 2. diel : Svätopluk a Metod. Svätoplukovo dedičstvo / Milan Ferko ; doslov Bohuslav Chropovský ; obál. Jozef Baláž. – 2. vyd. – Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1991. – 631 s.
ISBN 80-220-0374-3 (viaz.)
historické romány – próza – slovenská literatúra
Veľká Morava, stor. 9

1993

30.

821.162.4-3

Staré povesti slovenské / Milan Ferko ; ilustr. Jozef Cesnak. – 2. vyd. – Bratislava : Mladé letá, 1993. – 294 s.
ISBN 80-06-00529-X (viaz.)
historické povesti – próza – slovenská literatúra

1994

31.

821.162.4-3

Nové povesti slovenské / Milan Ferko ; ilustr. Jozef Cesnak. – Bratislava : Mladé letá, 1994. – 250 s.
ISBN 80-06-00485-4 (viaz.)
historické povesti – próza – slovenská literatúra

1995

32.

821.162.4-3

94(437.6)

Veľkomoravské záhady / Milan Ferko ; prebal a väzba Tibor Hrabovský. – 2. vyd. – Bratislava : Artisan, 1995. – 190 s.

ISBN 80-222-0195-2 (viaz.)

Veľká Morava, stor. 9 – dejiny – populárno-náučné výklady

1996

33.

821.162.4-3

Medzi ženou a Rímom : Markus Aurélius 2 / Milan Ferko. – Bratislava : Nona, 1996. – 278 s.

ISBN 80-967617-0-6 (viaz.)

historické romány – próza – slovenská literatúra

1999

34.

821.162.4-3

Matúš Čák z Trenčína a Karol Róbert z Anjou / Milan Ferko ; obál. Jozef Baláž. – Trenčín : SO, 1999.

historické romány – próza – slovenská literatúra

Cestopisy

1966

35.

82-992

Paríž a my / Milan Ferko ; obál. V. Herold. – Bratislava : Obzor, 1966. – 144 s. (viaz.)

cestopisy – Paríž (Francúzsko)

1969

36.

82-992

Prežil som Sibír / Milan Ferko ; fotogr., ilustr. Jozef Baláž. – Bratislava : EPOCH, 1969. – 189 s. – [zošrotovaný]

cestopisné reportáže – Sibír (Rusko)

Ostatné diela

1975

37.

Kniha tvoj najlepši priateľ / Milan Ferko ; ilustr. Milan Vavro. – Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1975. – Nestr.
Citáty slávnych o knihách

1994

38.

94(437.6)

Starý národ – mladý štát : prehľad slovenských dejín pre školy / aut. Milan Ferko, Richard Marsina, Ladislav Deák, Imrich Kružliak ; graf. úprava Irena Závodná, obál. Svetozár Mydlo. – Bratislava : Národná banka Slovenska [vyd.], 1994. – 143 s.
ISBN 80-967118-0-6 (brož.)
Slovensko – dejiny

39.

821.162.4-1

Kronika Slovákov : básnicko-výtvarná kompozícia / Ján Okál' ; edit. redakcia a štúdia Milan Ferko ; ilustr. Jozef Gregor Cincík. – Bratislava : Litera, 1994, [1] s. – (Knihnica Slovenských pohľadov ; zv. 1)
ISBN 80-900456-8-5
poézia – exilová literatúra – bibliofilské tlače

1995

40.

929(437.6)

Sto slávnych Slovákov / zost. Milan Ferko. – Martin : Matica slovenská, 1995. – 212 s. – (Osobnosti slovenskej histórie ; zv. 1)
ISBN 80-7090-353-8 (brož.)
významné slovenské osobnosti – profily

1996

41.

323.1(=854=945.11) (082)

Slováci a Maďari / Richard Marsina ... [et al.] ; zost. Milan Ferko. – Martin : Matica slovenská, 1996. – 88 s.
ISBN 80-7090-355-4 (brož.)
Slováci – Maďari – vzťahy - zborníky

42.
323(437.6) (082)
Šesťdesiatjeden krokov k slovenskej identite – zvrchované Slovensko : zborník dokumentov / [zostavili] Milan Ferko, Jaroslav Chovanec, Marián Tkáč. – Bratislava : Kubko-Goral, 1996. – 80 s.
ISBN 80-88858-06-2 (brož.)
Slovensko – zvrchovanosť – zborníky

1997

43.
811.162.4(038)
Krátky slovník nárečia slovenského veľkorovnianskeho podľa Milana Ferka / Milan Ferko. – Bratislava : Print servis, 1997. – 142 s. – (Krátko slovníky najkrajších slovenských nárečí ; zv. 11)
ISBN 80-88755-50-6 (brož.)
slovenčina – nárečia – Veľké Rovné (Slovensko) – zborníky

44.
821.162.4
Pravé slovo v pravý čas / Milan Ferko ; ilustr. Odrej Zimka. – Bratislava : Kubko-Goral, 1997. – 72 s. – (Porozumenie)
ISBN 80-88858-08-9 (brož.)
fejtóny – publicistika – výbery

45.
929.9(437.6)
Štátne symboly Slovenskej republiky a ich používanie / autori textu Peter Kartous, Ladislav Vrtel', Jana Mogeľská ; úvod Milan Ferko ; obál. a graf. úprava Jozef Gális. – Bratislava : Kubko-Goral, 1997. – 56 s. – (Porozumenie)
ISBN 80-88858-19-4 (brož.)
štátne symboly – Slovensko – informačné spravodaje

46.
929(437.6)

Sto slávnych Slovákov / zost. Milan Ferko ; obál. J. Štrbík. – 2. vyd. – Martin : Matica slovenská, 1997. – 212 s.
ISBN 80-7090-393-7 (brož.)
významné slovenské osobnosti – profily

1998

47.
811.162.4:340.131(094.5)
Štátny jazyk v súvislostiach / zost., úvodnú štúdiu a komentáre napísal Milan Ferko. – Bratislava : Print-Servis, 1998. – 88 s.
ISBN 80-88755-90-5 (brož.)
slovenčina – štátny jazyk – zákony – príručky

48.
930.85(437.6)
Cyrilo-metodské sviatky slovenského písomníctva a kultúry / zost. Milan Ferko ; obál. Ľubomír Ferko. – Bratislava : Národné osvetové centrum, 1998. – 62 s.
ISBN 80-7121-159-1 (brož.)
Sv. Cyril, 827-869 – prínos
Sv. Metod, asi 827-869 – prínos
kultúra – cyrilo-metodské tradície

2001

49.
638.1
Človek a včely / Milan Ferko ; obál. Jozef Baláž, ilustr. Daniela Čeporanová. – Bratislava : Vydavateľstvo NOI, 2001. – 108 s.
ISBN 80-85330-94-6 (brož.)
včely – človek – vzťahy – populárno-náučné výklady

2004

50.
323(437.6)
V zápase o zvrchovanosť : výber z publistiky 1989-2003 / Milan Ferko ; obál. Vincent Hložník. – Bratislava : Kubko-Goral, 2004. – 258 s. – (Porozumenie ; zv. 97)

ISBN 80-88858-43-7 (brož.)

Slovensko – národná zvrchovanosť – slovenská štátnosť

2005

51.

821.162.4-32

94(437.6)

929

Kráľovská pomsta a iné politické vraždy a záhadné úmrtia v našich dejinách /

Milan Ferko ; obál. J. Pružinec. – Bratislava : Ofprint, 2005. – 186 s. – ISBN

80-89037-18-6 (brož.)

slovenské príbehy – slovenské osobnosti – Slovensko – dejiny

Dramatická tvorba

1957

52.

782.8

Plná poľná lásky : vojenská opereta v troch dejstvách (5 obrazov) / hudbu

zložil Milan Novák ; libreto napísal Milan Ferko. – Bratislava : [Nová scéna],

1957. - [18] s.

operety

Uviedla Nová scéna Bratislava, 1954, Českobudějovické divadlo, 1956

53.

821.162.4-2

Gorazdova smrť : historická hra / Milan Ferko. – Bratislava : Lita, 1985. – 66.

s.

divadelné hry - historické hry – dráma

1988

54.

821.162.4-2

Pravda Svätoplukova : historická hra / Milan Ferko ; Jozef Szabó. – Bratislava

: Lita, 1988. – 84 s.

divadelné hry - historické hry – dráma

1989

55.

821.162.4-2

Zločin proti láske : historická hra / Milan Ferko ; Jozef Szabó. – Bratislava : Lita, 1989. – 52 s.

ISBN 80-219-0020-2

divadelné hry - historické hry – dráma

1998

56.

821.162.4-2

Historické hry / Milan Ferko ; doslov Andrej Maťašík.- Bratislava : Národné divadelné centrum, 1998. – 378 s. – Obsahuje 6 historických hier ISBN 80-85455-84-6 (brož.)

divadelné hry

Pôvodná rozhlasová tvorba

1954 – 1957

57.

Mlad' republiky : každotýždenné rozhovory o problémoch mládeže s Hanou Kováčikovou a Vladom Durdíkom / Milan Ferko; dramaturgia E. Ivičič.

In: Hlavná redakcia pre deti a mládež. – Bratislava : Československý rozhlas, stanica Bratislava, 1954-1957.

Odvysielané 3.8.1956, 10.8.1956, 17.8.1956, 24.8.1956, 31.8.1956, 7.9.1956, 29.11.1956, 6.12.1956, 13.12.1956, 20.12.1956, 27.12.1956, 10.1.1957, 17.1.1957, 24.1.1957, 31.1.1957, 5.6.1958

rozhlasové relácie - rozhovory

1962

58.

Novoročná raketa – Letí robot do sveta / Milan Ferko ; dramaturgia A. Klímová ; réžia Vladimír Rusko ; hudba Milan Novák.

In: Hlavná redakcia pre deti a mládež. – Bratislava : Československý rozhlas, stanica Bratislava, 1962. –

Premiéra bola odvysielaná 1.1.1962, 8.00-9.00 hod.

Repríza 6.1.1962, 15.15-16.15 hod.

rozhlasové relácie – literárno-hudobné magazíny pre deti

1963

59.

Novoročná raketa detí / Milan Ferko ; dramaturgia A. Klímová ; réžia Olívia Binderová ; hudba Milan Novák.

In: Hlavná redakcia pre deti a mládež. – Bratislava : Československý rozhlas, stanica Bratislava, 1962. –

Premiéra bola odvysielaná 1.1.1963, 8.00-9.00 hod.

rozhlasové relácie – literárno-hudobné magazíny pre deti

1964

60.

Silvester pre babičku, alebo Veľká snehuliacka rozprávka / Milan Ferko ; dramaturgia A. Klímová ; réžia Ľudmila Nováková ; hudba Milan Novák.

In: Hlavná redakcia pre deti a mládež. – Bratislava : Československý rozhlas, stanica Bratislava, 1964. –

Premiéra bola odvysielaná 1.1.1964, 8.00-9.00 hod.

Repríza 18.1.1964, 14.00-15.00

rozhlasové relácie – literárno-hudobné magazíny pre deti

1965

61.

Rozhlasový zvieratník / Milan Ferko ; dramaturgia A. Klímová ; hudobná réžia František Prášil, Leoš Komárek ; hudba Milan Novák.

In: Hlavná redakcia pre deti a mládež. – Bratislava : Československý rozhlas, stanica Bratislava, 1965. –

Premiéra bola odvysielaná 1.1.1965, 8.00-9.00 hod.

Repríza 13.2.1964, 14.00-15.00 hod.

rozhlasové relácie – literárno-hudobné magazíny pre deti

1966

62.

Čarovná ladička / Milan Ferko ; dramaturgia A. Klímová ; réžia Olívia Binderová.

In: Hlavná redakcia pre deti a mládež. – Bratislava : Československý rozhlas, stanica Bratislava, 1966. –

Premiéra bola odvysielaná 1.1.1966, 8.00-9.00 hod.

Repríza 28.10.1967, 8.00-9.00 hod.

rozhlasové hry pre deti a mládež

1967

63.

Spievajúce mandarínky, alebo Všetko naopak / Milan Ferko; dramaturgia A. Klímová ; réžia Olívia Binderová.

In: Hlavná redakcia pre deti a mládež. – Bratislava : Československý rozhlas, stanica Bratislava, 1967. –

Premiéra bola odvysielaná 1.1.1967, 8.00-9.00 hod.

Reprízy: 3.2.1967, 14.05-15.00 hod., 5.1.1968, 14.30-15.30 hod., 28.2.1970, 8.10-9.00 hod.

rozhlasové relácie pre deti

1968

64.

Lietajúce taniere / Milan Ferko ; dramaturgia A. Klímová ; réžia Anton Glézl.

In: Literárno-dramatická redakcia. – Bratislava : Československý rozhlas, stanica Bratislava, 1968. –

Premiéra bola odvysielaná 1.1.1968, 8.00-9.00 hod.

rozhlasové relácie pre deti

1969

65.

V d'alekej krajine Čugande / Milan Ferko ; dramaturgia A. Klímová ; réžia Olívia Binderová.

In: Hlavná redakcia pre deti a mládež. – Bratislava : Československý rozhlas, stanica Bratislava, 1969. –

Premiéra bola odvysielaná 1.1.1969, 8.00-9.00 hod.

rozhlasové relácie pre deti

1970

66.

Kohútik Viťúzik / Milan Ferko ; dramaturgia A. Klímová ; réžia Olívia Binderová.

In: Hlavná redakcia pre deti a mládež. – Bratislava : Československý rozhlas, stanica Bratislava, 1970. –

Premiéra bola odvysielaná 1.1.1970, 8.00-9.00 hod.

Repríza: 31.1.1970, 8.00-9.00 hod.

rozhlasové hry pre deti

1971

67.

Koniec Zuribandu / Milan Ferko ; dramaturgia Emília Drugová ; réžia Juraj Haľama.

In: Hlavná redakcia výchovy a vzdelávania. – Bratislava : Československý rozhlas, stanica Bratislava, 1971. –

Premiéra bola odvysielaná 18.4.1971, 8.00-8.40 hod.

rozhlasové hry pre deti

68.

Rozprávka o Holoprstovi / Milan Ferko ; dramaturgia Emília Drugová ; réžia Olívia Binderová.

In: Hlavná redakcia výchovy a vzdelávania. – Bratislava : Československý rozhlas, stanica Bratislava, 1971. –

Premiéra bola odvysielaná 24.1.1971, 8.00-8.40 hod.

rozhlasové hry pre deti

1977

69.

Novoročná raketa / Milan Ferko ; dramaturgia Albína Hysková ; réžia Olívia Binderová.

In: Hlavná redakcia pre mládež a vzdelávanie. – Bratislava : Československý rozhlas, stanica Bratislava, 1977. –

Premiéra bola odvysielaná 1.1.1977, 8.00-9.00 hod.

rozhlasové relácie pre deti

1978

70.

Posledný kráľ / Milan Ferko ; dramaturgia Emil Fillo ; réžia Ria Páldiová.
In: Hlavná redakcia pre mládež a vzdelávanie. – Bratislava : Československý rozhlas, stanica Bratislava, 1978. –
Premiéra bola odvysielaná 24.6.1978, 14.35-15.30 hod.
Reprízy: 2.8.1980, 14.35-15.30 hod., 4.9.1982, 14.35-15.30 hod., 15.7.1984, 11.00-12.00 hod., 25.3.1989, 14.30-15.25 hod.
rozhlasové humoresky pre deti

1979

71.

Borko / Milan Ferko ; dramaturgia Emília Drugová ; réžia Mikuláš Bugár.
In: Hlavná redakcia pre mládež a vzdelávanie. – Bratislava : Československý rozhlas, stanica Bratislava, 1979. –
Premiéra bola odvysielaná 4.2.1979, 8.00-8.40 hod.
Repríza: 6.11.2004, 8.00-8.39 hod.
rozhlasové rozprávky pre deti

1983

72.

Ako bozkať smiech / Milan Ferko ; dramaturgia Emília Drugová ; réžia Eva Galandová.
In : Hlavná redakcia pre mládež a vzdelávanie. – Bratislava : Československý rozhlas, stanica Bratislava, 1983. –
Premiéra bola odvysielaná 12.6.1983, 16.35-17.35 hod.
Repríza: 24.5.1987, 16.35-17.35 hod.
rozhlasové hry

1984

73.

Pomsta Pribinova / Milan Ferko ; dramaturgia Ján Vdovják ; réžia Mikuláš Bugár.
In: Dramaturgia rozhlasových hier. – Bratislava : Československý rozhlas, stanica Bratislava, 1984. –
Premiéra bola odvysielaná 2.12.1984, 16.35-18.25 hod.

Reprízy: 27.1.1985, 16.35-18.18 hod., 22.2.1987, 16.35-18.18 hod., 22.1.1989, 16.35-18.17 hod., 7.10.1990, 16.35-18.17 hod., 21.1.1994, 20.30-22.12 hod.
rozhlasové historické hry

1985

74.

Obrana Metodova / Milan Ferko ; dramaturgia Ján Vdovják ; réžia Mikuláš Bugár.

In: Dramaturgia rozhlasových hier. – Bratislava : Československý rozhlas, stanica Bratislava, 1985. –

Premiéra bola odvysielaná 7.4.1985, 16.35-18.25 hod.

Reprízy: 3.5.1985, 16.35-18.25 hod., 28.12.1985, 19.00-20.50 hod., 22.3.1987, 16.35-18.25 hod., 18.9.1988, 16.35-18.25 hod., 20.5.1990, 16.35-18.25 hod., 3.7.1992, 20.30-22.00 hod., 3.7.1993, 10.00-11.50 hod., 5.7.1995, 10.35-12.30 hod.

rozhalsové hry

75.

Svadba Svätoplukova / Milan Ferko ; dramaturgia Ján Vdovják ; réžia Mikuláš Bugár.

In: Hlavná redakcia literárno-dramatického vysielania. – Bratislava :

Československý rozhlas, stanica Bratislava, 1985. –

Premiéra bola odvysielaná 25.8.1985, 16.35-18.25 hod.

Reprízy: 17.11.1985, 16.35-18.25 hod., 3.5.1986, 16.35-18.25 hod., 19.4.1987, 16.35-18.25 hod., 24.9.1989, 16.35-18.25 hod., 9.12.2006, 22.04-23.55 hod.

rozhalsové hry

1986

76.

Smrt' Gorazdova / Milan Ferko ; dramaturgia Ján Vdovják ; réžia Mikuláš Bugár.

In: Hlavná redakcia literárno-dramatického vysielania. – Bratislava :

Československý rozhlas, stanica Bratislava, 1986. –

Premiéra bola odvysielaná 24.8.1986, 16.35-18.20 hod.

Reprízy: 17.5.1987, 16.35-18.19 hod., 15.5.1988, 16.35-18.19 hod., 22.10.1989, 16.35-18.19 hod., 4.7.1990, 11.30-13.30 hod., 5.7.1996, 20.05-21.50 hod.

rozhlasové hry

77.

Nádej Mojžírova / Milan Ferko ; dramaturgia Ján Vdovjak ; réžia Mikuláš Bugár.

In: Hlavná redakcia literárno-dramatického vysielania. – Bratislava :

Československý rozhlas, stanica Bratislava, 1986. –

Premiéra bola odvysielaná 7.9.1986, 16.35-18.05 hod.

Reprízy: 14.6.1987, 16.35-18.05 hod., 17.12.1999, 22.30-23.58 hod.

rozhlasové hry

78.

Zelené lásky maturantské, alebo Keby som mal dievča / Milan Ferko ; dramaturgia Emília Drugová ; réžia Ria Páldiová.

In: Hlavná redakcia pre mládež a vzdelávanie, Redakcia literárno-hudobná. –

Bratislava : Československý rozhlas, stanica Bratislava, 1988. –

Premiéra bola odvysielaná 14.2.1988, 16.35-17.35 hod.

rozhlasové hry

Televízne a filmové scenáre

1966

79.

791.43

Koliesko / scenár a predloha Milan Ferko ; réžia D. Plichta. –

Bratislava: Československý film, Koliba, 1966.

filmové scenáre

Scenár k filmu podľa knihy Dobrodružstvá s kolieskom

1972

80.

791.43

Keby som mal pušku / scenár a predloha Milan Ferko ; réžia Štefan Uher. –

Bratislava: Československý film, Koliba, 1972.

filmové scenáre

Scenár k filmu podľa rovnomenného románu.

1980

81.

Svadba bez nevesty / scenár a predloha Milan Ferko ; réžia Pavol Haspra. – Bratislava : Československá televízia, 1980. –
Odvysielané: 1980.
televízne scenáre
Scenár štvordielneho televízneho seriálu podľa rovnomenného románu.

1983

82.
Drotárskym chodníčkom / scenár a predloha Milan Ferko ; réžia F. Chmiel. – Bratislava : Československá televízia, 1983. –
Odvysielané: 1983.
televízne scenáre
Scenár trojdielnej televíznej inscenácie podľa románu Bohatier v býčej koži.

1989

83.
Solúnski bratia / scenár Milan Ferko. – Bratislava : Československá televízia, 1989. –
Odvysielané 22.–24.5.1989.
televízne scenáre
Dvojdielna televízna inscenácia.

Prekladateľská tvorba Milana Ferka diel z cudzích jazykov

1951

84.
821.161.1-1
Víťazstvo / J. Trutneva ; z rus. orig. prel. Milan Ferko ; ilustr. N. Ščeglov . – Bratislava : Smena, 1951. – [16] s.
ruská poézia – básne pre deti – preklady

1952

85.
821.161.1-1
Deťom / Sergej Michalkov ; z rus. orig. prel. Milan Ferko. – Bratislava : Smena, 1952. – 186 s. – (Knižnica národnej školy ; zv. 14)

ruská poézia – básne pre deti – preklady

86.

821.161.1

Sláva : veršovaná hra / Viktor Gusev ; z rus. orig. prel. Milan Ferko. – Bratislava : SDLZ, 1952. – 79 s.

ruská dráma – preklady

1958

87.

821.161.1-1

Môj spev : výber z poézie / Demjan Bednyj ; z rus. orig. prel. Ľubomír Feldek, Ján Stacho, Jozef Mihalkovič, Milan Ferko. – Bratislava : SVKL, 1958. – 203 s. – (Sovietska tvorba ; zv. 21)

ruská poézia – lyrické básne – preklady

1959

88.

821.161.1-1

Vasilij Ťorkin : kniha o vojakovi / Alexander Tvardovskij ; z rus. orig. prel. Milan Ferko. – Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1959. – 246 s. – (Svetová poézia)

ruské poémy – preklady

1960

89.

821.163.2-1

Nech svitne deň : antológia bulharskej poézie 20. stor. / z bulh. orig. prel. Milan Ferko. – Bratislava : SVKL, 1960. – 284 s. – (Prameň ; zv. 49)

bulharská poézia – preklady

1961

90.

821.135.1-1

Moja Itaka / Mihai Beniuc ; z rum. orig. prel. Milan Ferko. – Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1961. – 113 s. – (Svetová poézia).

(viaz.)

rumunská poézia – preklady

1962

91.

821.163.2-1

Piesne o človeku / Nikola Vapcarov ; z bulh. orig. prel. Milan Ferko, Pavol Horov ; ilustr. Albín Brunovský. – Bratislava : Tatran, 1962. – 86 s. – (Poézia ; zv. 9)

(viaz.)

bulharská poézia – reflexívne básne – preklady

1963

92.

821.163.2

Improvizácia : estrádno-satirická revue / Valeri Petrov ; podľa predlohy V. Petrova a R. Ralina z bulh. orig. voľne preložil Milan Ferko. – Bratislava : Diliza, 1964. – 48 s.

bulharská literatúra – estrády – preklady

1964

93.

821.163.41-1

Tu bývajú básne : výber z básní / Dragan Lukić ; zo srb. orig. prel. Milan Ferko. – Bratislava : Mladé letá, 1964. - [52] s.

srb. poézia – básne pre deti – preklady

1967

94.

821.133.1-3

[Histoires du lion, de l'éléphant, du chat et de quoi encore?. Slovensky].

O slonovi a všeličom inom / Claude Aveline ; z franc. orig. prel. Milan Ferko ; ilustr. Jiří Krásl. – Bratislava : Mladé letá, 1967. – 50 s.- (Poslušné písničky)

(viaz.)

francúz. literatúra – rozprávky – preklady

95.

821.161.1-1

[Malyši. Slovensky]. Mlád'atá / Alexej Michajlovič Laptev ; z rus. orig. Malyši
prel. Milan Ferko. – Moskva : Progres, 1967. - [18] s.

ruská poézia – básne pre deti – preklady

1968

96.

821.163.41-3

[Pričam ti priču. Slovensky]. Rozprávky pre Gordanu / Dušan Radović ; zo
srb. orig. prel. Milan Ferko ; ilustr. Jozef Baláž. – Bratislava : Mladé letá,
1968. – 72 s.

(viaz.)

srbská literatúra – autorské rozprávky – preklady

97.

821.163.41-3

[Razbojnik Kadja i princezna Nadja. Slovensky]. Zbojník Bora a princezná
Zora / Dušan Radović ; zo srb. orig. prel. Milan Ferko ; ilustr. Djordje
Milanović. – Bratislava : Mladé letá, 1968. - [20] s.

(viaz.)

srbská literatúra – autorské rozprávky – preklady

1969

98.

821.163.41-3

[Hiljadu reči o tri reči. Slovensky]. Tisíc slov o troch slovách / Dragan Lukić ;
zo srb. orig. prel. Milan Ferko ; ilustr. Marko Krsmanović. – Bratislava :
Mladé letá, 1969. – 18 s.

(viaz.)

srbská literatúra – autorské rozprávky – preklady

99.

821.161.1-3

[Maša a medved'. Slovensky]. Máša a medved' : ruská ľudová rozprávka
v podaní Michaila Bulatova / Michail Alexandrovič Bulatov ; z rus. orig. Maša
a medved' prel. Milan Ferko ; ilustr. E. Račov. – Moskva : Progress, 1969. -
[12] s.

ruská literatúra – ľudové rozprávky – preklady

100.

821.162..3-2

Zlatovláška : bábková hra v 4 dejstvách / Josef Kainar ; z rovnomen. čes. orig. prel. Milan Ferko. – Bratislava : Diliza, 1969. – 45 s.
české bábkové hry – preklady

101.

821.161.1-1

[Sobranije prozvedenij. Slovensky]. [Izbrannyje stichotvorenia. Slovensky].
Deň modrých medveďov / Velimir Chlebnikov ; z rus. orig. prel. Milan Ferko.
– Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1969. – 141 s. – (Otvorené okná ; zv. 27)
(viaz.)
ruská poézia – básne – preklady

1971

102.

821.161.1

Obliekame bábiku / I. J. Michajlova ; z rus. orig. prel. Milan Ferko ; ilustr. L. Majorová. – Moskva : Progress, 1971. – nestr.
ruská literatúra – preklady

1972

103.

821.161.1

Veselí zajkovia / Sergej Michalkov ; z rus. orig. prel. Milan Ferko ... [et al.] ;
ilustr. Ondrej Zimka. – Bratislava : Mladé letá, 1972. – 71 s. – (Klub mladých
čitateľov)
(viaz.)
ruská literatúra – bájky – básne – preklady

1976

104.

821.163.41-3

Začmudené príhody / Dragutin Horkić ; zo srb. orig. prel. Milan Ferko ; ilustr.
J.Lukić. – Obzor : Novi Sad, 1976. – 86 s.

1983

105.

821.163.2-1

Navždy tu zostanem / Christo Smirnenski ; z bulh. orig. prel. Milan Ferko ; ilustr. Alexej Vojtášek. – Bratislava : Tatran, 1983. – 92 s. – (Poézia ; zv. 56) (viaz.)

bulharská poézia – preklady

1985

106.

821.161.1-1

Samostrel lásky / Velimir Chlebnikov ; z rus. orig. prel. Milan Ferko ; ilustr. D. Nágel. – Bratislava : Tatran, 1985. – 212 s. – (Poézia ; zv. 61)

ruská poézia – lyrické básne – preklady

107.

Príbeh vojaka / Charles F. Ramuz ; z franc. orig. prel. Milan Ferko ; hudba Igor Stravinskij. – Bratislava : SF, 1985

divadelné hry – zhudobnené rozprávky – preklady

Preklady diel Milana Ferka do cudzích jazykov

1962

108.

821.162.4-1

[Deň plný slnka. Ukrajinsky]. Soniačnyj deň / Milan Ferko ; [zo slov. orig. Deň plný slnka prel. do ukrajínčiny I. Macinsky]. – Prešov : SPN, 1962. – Nestr.

básne pre deti – leporelá – preklady

109.

821.162.4-1

[Na Mars a späť. Ukrajinsky]. Naša podorož na Mars / Milan Ferko ; [zo slov. orig. Na Mars a späť prel. do ukrajínčiny Bogdan Čalyj] ; ilustr. M. Černuchová. – Kyjev : DVDL, 1962. – 57 s.

1965

110.

821.162.4-3

[Kúzník a zvieratká. Anglicky]. The magician's animals / Milan Ferko ; ilustr. Luděk Maňásek. – Londýn : Golden Books, 1965. – Nestr.
literatúra pre deti – leporelá – preklady

111.

821.162.4-3

[Kúzník a zvieratká. Maďarsky]. A varázsló és állatai / Milan Ferko ; [zo slov. orig. Kúzník a zvieratká prel. do maď. A. Hideghéty] ; ilustr. Luděk Maňásek. – Bratislava : Mladé letá, 1965. – Nestr.
literatúra pre deti – leporelá – preklady

1966

112.

821.162.4-1

[Snehový strom. Nemecky]. Der zauberscherben / Milan Ferko ; [zo slov. orig. Snehový strom prel. do nem. E. Švorčíková] ; ilustr. Viera Gergeľová. – Praha : Artia, 1966. – 96 s.
veršované rozprávky – preklady

113.

821.162.4

[Prvý film. Česky]. První film / Milan Ferko ; do češtiny prel. J. Urbánková ; ilustr. G. Dubská. – Praha : SNDK, 1966. – 44 s.
literatúra pre deti – výber – preklady

114.

821.162.4-3

[Dobrodružstvá s kolieskom. Srbsky]. Avanture s točkićem / Milan Ferko ; [zo slo. Orig. dobrodružstvá s kolieskom do srb. prel. Dušica Lukićová] ; ilustr. Ž. Kovačević. – Beograd : Prosveta, 1966. – 108 s.
rozprávkové príbehy – preklady

1967

115.

821.162.4-1

[Tajomstvo hračiek. Ukrajinsky]. Tajemnica igrašok / Milan Ferko ; [zo slo. orig. Tajomstvo hračiek do ukraj. prel. Volodimir Ladižec ; ilustr. J. Baláž. – Kyjev : Veselka, 1967. – 41 s.
básne pre deti – preklady

116.

821.162.4-1

[Snehový strom. Rusky]. Snežnoje derevo / Milan Ferko ; [zo slov. orig. Snehový strom do ruštiny prel. Jurij Levitanskij] ; ilustr. Vadim Sidur. – Moskva : Detskaja literatura, 1967. – 64 s.
veršované rozprávky – preklady

1968

117.

821.162.4-3

[Pirátski králi a kráľovskí piráti. Maďarsky]. Kalózkirályok és királyi kálózok / Milan Ferko ; [zo slo. orig. do maďarčiny prel. László Bártfai] ; ilustr. Oswald Klapper. – Bratislava : Madách Könyvkiadó, 1968. – 240 s. – viaz.
dobrodružné novely – príbehy – preklady

1969

118.

821.162.4-3

[Dobrodružstvá s kolieskom. Slovinsky]. Pustolovščine z obročem / Milan Ferko ; [zo slo. orig. Dobrodružstvá s kolieskom do slovinčiny prel. K. Špur, Katja Špurová] ; ilustr. M. Vidic. – Maribor : Obzorja, 1969. – 58 s.
rozprávkové príbehy – preklady

119.

821.162.4-3

[Dobrodružstvá s kolieskom. Česky]. Dobrodružství s kolečkem / Milan Ferko ; [zo slov. orig. Dobrodružstvá s kolieskom do češtiny prel. Marie Biebllová] ; ilustr. Z. Krejčí. – Praha : Albatros, 1969. – 84 s.
rozprávkové príbehy – preklady

120.

821.162.4-3

[Pirátski králi a kráľovskí piráti. Česky]. Pirátští králové a královští piráti / Milan Ferko ; [zo slov. orig. Pirátski králi a kráľovskí piráti do češtiny prel. Ondřej Sekora. – Praha : Albatros, 1969. – 78 s. – (Karavana ; sv. 26) dobrodružné novely – príbehy – preklady]

1971

121.

821.162.4-3

[Pirátske dobrodružstvá. Maďarsky]. Kalózok és rajongóg / Milan Ferko ; [zo slov. orig. Pirátske dobrodružstvá do maďarčiny prel. László Bártfai] ; ilustr. Osvald Klapper. – Bratislava : Madách Könyvkiadó, 1971. – 368 s. poviedky – slovenská próza – preklady]

1978

122.

821.162.4-3

[Keby som mal pušku. Česky]. Kdybych měl pušku / Milan Ferko ; [zo slov. orig. Keby som mal pušku do češtiny prel. Olga Hostovská] ; fotogr. romány – slovenská próza – preklady]

123.

821.162.4-3

[Keby som mal pušku. Maďarsky]. Ha nekem puskám volna / Milan Ferko ; [zo slov. orig. Keby som mal pušku do maďarčiny prel. Piroška F. Kovátsová]. – Bratislava : Madách, 1978. – 168 s. romány – slovenská próza – preklady]

1982

124.

821.162.4-3

[Pirátske dobrodružstvá. Česky]. Pirátská dobrodružství / Milan Ferko ; [zo slov. orig. Pirátske dobrodružstvá do češtiny prel. Zuzana Bělinová, Alena Benešová] ; ilustr. František Kalenský. – Praha : Albatros, 1982. – 96 s. – (Karavana ; sv. 148) poviedky – slovenská próza – preklady]

1983

125.

821.162.4-3

[Keby som mal dievča. Česky]. Kdybych já měl děvče / Milan Ferko ; [zo slov. orig. Keby som mal dievča do češtiny prel. Emil Charous]. – Praha : Mladá Fronta, 1983. – 270 s.

chlapčenské romány – slovenská próza – preklady

1997

126.

821.162.4-3

[Šalabingo. Srbsky]. Šalabingo / Milan Ferko ; [zo slov. orig. Šalabingo do srb. prel. Dušica Lukićová] ; ilustr. Martin Kellenberger. – Belehrad : Dečija gradska biblioteka, 1997. – 74 s.

autorské rozprávky – preklady

127.

929.9(437.6)

[Štátne symboly Slovenskej republiky. Anglicky]. The state symbols of the Slovak republic / Peter Kartous, Ladislav Vrtel', Jana Mogelská ; úvod nap. Milan Ferko ; [zo slov. orig. Štátne symboly Slovenskej republiky do angl. prel. Martin C. Styan]. – Bratislava : Kubko Goral, 1997. – 55 s. – ISBN 80-88858-24-0. – (brož.)

štátne symboly – Slovensko – informačné spravodaje – preklady

1998

128.

94(437.6)

[Starý národ – mladý štát. Anglicky]. Old nation – young state / Milan Ferko, Richard Marsina, Ladislav Deák, Imrich Kružliak ; [zo slov. orig. Starý národ – mladý štát do angl. prel. Martin Styan]. – Bratislava : Print-Servis, 1998. – 184 s. – ISBN 80-88755-83-2 (brož.)

Slovensko – dejiny – preklady

2006

129.

821.162.4-3

[Jánošík pod Rákociho zástavou. Maďarsky]. Jánosik Rákoczi zászlaja alatt / Milan Ferko ; [zo slov. orig. prel. Rudolf Franyó]. – Pilisszentlászló : Franyó Rudolf, 2006. – 230 s.

historické romány – Jánošík, Juraj, 1688-1713 – preklady

2007

130.

821.162.4-3

[Matúš Čák Trenčiansky. Maďarsky]. Csák Máté / Milan Ferko ; [zo slov. orig. Matúš Čák Trenčiansky do maď. prel. Rudolf Franyó]. – Pilisszentlászló : Franyó Rudolf, 2007. – 243 s.

historické romány – Čák-Trenčiansky, Matúš, 1252-1321 – preklady

2008

131.

821.162.4-3

[Krádež svätoštefanskej koruny. Maďarsky]. Szent István koronájának elrablása / Milan Ferko ; [zo slov. orig. Krádež svätoštefanskej koruny do maď. prel. Rudolf Franyó]. – Pilisszentlászló : Franyó Rudolf, 2008. – 413. s.

historické romány – preklady

2009

132.

821.162.4-32

94(437.6)

929

[Kráľovská pomsta a iné politické vraždy a záhadné úmrtia v našich dejinách. Maďarsky]. Király bosszú és egyéb politikai gyilkosságok, rejtélyes halálok történelmünkben / Milan Ferko ; [zo slov. orig. Kráľovská pomsta a iné politické vraždy a záhadné úmrtia v našich dejinách do maď. prel. Rudolf Franyó]. – Pilisszentlászló : Franyó Rudolf, 2009. – 196 s.

slovenské príbehy – slovenské osobnosti – Slovensko – dejiny – preklady

Tvorba pre deti a mládež

Poézia pre deti a mládež

1955

133.

821.162.4-1

Veselo, pionieri / Milan Ferko ; ilustr. Mária Želibská. – Bratislava : Slovenské nakladateľstvo detskej knihy, 1955. – 43 s.

básne pre deti

1960

134.

821.162.4-1

Čarovné bubliny / Milan Ferko ; ilustr. Albín Brunovský. – Bratislava : Mladé letá, 1960. – 10 s. – (Kamaráti)

básne pre deti

135.

821.162.4-1

Na Mars a späť / Milan Ferko ; ilustr. Vincent Hložník. – Bratislava : Mladé letá, 1960. – 57 s.

básne pre deti

136.

821.162.4-1

Spievajúci máj : zborník poézie k 15. výročiu oslobodenia / zost. Milan Ferko ; ilustr. Gabriel Štrba. – Bratislava : Mladé letá, 1960. – 140 s.

(viaz.)

básne pre deti a mládež

1962

137.

821.162.4-1

Deň plný slnka / Milan Ferko ; ilustr. Jozef Baláž. – Bratislava : Mladé letá, 1962. – 10 s.

básne pre deti

1963

138.

821.162.4-1

Neslávny výlet / Milan Ferko ; ilustr. L. Vimr. – Bratislava : Mladé letá, 1963.
– 12. s.

básne pre deti – leporelá

139.

821.162.4-1

Ružová rozprávka / Milan Ferko ; ilustr. D. Landlová. – Bratislava : Smena, 1963. – [12] s.

básne pre deti

140.

821.162.4-1

Snehový strom / Milan Ferko ; ilustr. Viera Gergeľová. – Bratislava : Mladé letá, 1963. – 93 s.

(viaz.)

veršované rozprávky

141.

821.162.4-1

Tajomstvo hračiek / Milan Ferko ; Jozef Baláž. – Bratislava : Mladé letá, 1963.
– 48 s.

(viaz.)

básne pre deti

1964

142.

821.162.4-1

Bola raz rozprávka / Milan Ferko ; ilustr. Miloš Nesvadba. – Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1964. – 77 s. – (Kridla)

(viaz.)

slovenské autorské rozprávky

143.

821.162.4-1

Robí robot robotu / Milan Ferko ; ilustr. Miroslav Cipár. – Bratislava : Mladé letá, 1964. – 64 s.
básne pre deti

1969

144.
821.162.4-1
Ďaleká plavba / Milan Ferko ; ilustr. Ján Brychta. – Bratislava : Mladé letá, 1969. – 59 s. – (Klub mladých čitateľov)
(viaz.)
básne pre deti

1971

145.
821.162.4-1
Džimbala-bala-bala / Milan Ferko ; ilustr. Ondrej Zimka. – Bratislava : Mladé letá, 1971. – 83 s.
(viaz.)
básne pre deti

2004

146.
821.162.4-1
Krásna hra / Milan Ferko ; ilustr. Andrej Augustín. – Bratislava : Mladé letá, 2004. – 70 s.
ISBN 80-10-00651-3 (viaz.)
básne pre deti – výber

Próza pre deti a mládež

1963

147.
821.162.4-3
Dobrodružstvá s kolieskom / Milan Ferko ; ilustr. Viera Gergeľová. – Bratislava : Mladé letá, 1963. – 71 s. – [sfilmované v roku 1966 pod názvom Koliesko]

(viaz.)

rozprávkové príbehy – slovenská próza

1965

148.

821.162.4-3

Kúzelník a zvieratká / Milan Ferko ; ilustr. Luděk Maňásek. – Bratislava :

Mladé letá, 1965. – [20] s.

leporelá – slovenská próza

1967

149.

821.162.4-3

Inti kori paran : príloha ku knihe Karla Maya Poklad na striebornom jazere /

Milan Ferko. – Bratislava : Mladé letá, 1967. – 24 s.

publicistika

150.

821.162.4-3

Tvoji bratia, Vinnetou / Milan Ferko ; ilustr. Teodor Schnitzer. – Bratislava :

Mladé letá, 1967. – 115 s.

(viaz.)

eseje

1968

151.

821.162.4-3

Indiáni sa hrajú na Indiánov : príloha ku knihe Karla Maya Znova na

striebornom jazere / Milan Ferko. – Bratislava : Mladé letá, 1968. – 24 s.

populárne eseje

152.

821.162.4-3

Pirátski králi a kráľovskí piráti / Milan Ferko ; ilustr. Osvald A. Klapper. –

Bratislava : Mladé letá, 1968. – 209 s.

(viaz.)

dobrodružné novely – príbehy

1969

153.

821.162.4-3

Keby som mal pušku / Milan Ferko ; ilustr. Jozef Baláž. – Bratislava : Mladé letá, 1969. – 189 s. – [sfilmované v roku 1972, režisér Štefan Uher]

(viaz.)

vojnové romány – chlapčenské romány – slovenská próza

1970

154.

821.162.4-3

Pirátske dobrodružtvá / Milan Ferko ; ilustr. Osvald A. Klapper. – Bratislava : Mladé letá, 1970. – 279 s.

(viaz.)

dobrodružné poviedky – slovenská próza

1971

155.

821.162.4-3

Rinaldo Rinaldini čiže odvážne kúsiky a pohnuté osudy slávneho zbojníckeho náčelníka / Milan Ferko ; ilustr. František Šesták. – Bratislava : Mladé letá, 1971. – 269 s. – (Klub mladých čitateľov)

(viaz.)

dobrodružné romány – slovenská próza

1974

156.

821.162.4-3

Keby som mal dievča / Milan Ferko ; ilustr. Jozef Baláž. – Bratislava : Mladé letá, 1974. – 351 s. – [sfilmované v roku 1976, režisér Štefan Uher]

(viaz.)

chlapčenské romány – slovenská próza

1978

157.

821.162.4-3

Kam vtáci na noc odkladajú srdce / Milan Ferko ; ilustr. Dagmar Berková. – Bratislava, 1978. – 143 s.

(viaz.)

slovenské moderné rozprávky

1979

158.

821.162.4-3

Rinaldo Rinaldini. 1. zv. / Milan Ferko ; ilustr. František Šesták. – 2. vyd. – Bratislava : Mladé letá, 1979. – 559 s.

(viaz.)

dobrodružné romány

159.

821.162.4-3

Rinaldo Rinaldini. 2. zv. / Milan Ferko ; ilustr. František Šesták. – 2. vyd. – Bratislava : Mladé letá, 1979. – 298 s.

(viaz.)

dobrodružné romány

1981

160.

821.162.4-3

Bohatier v býčej koži / Milan Ferko ; ilustr. Karol Ondreička. – Bratislava : Mladé letá, 1981. – 224 s.

(viaz.)

historické romány

1984

161.

821.162.4-3

Pod čiernou vlajkou : zo života a dejín pirátov / Milan Ferko ; prebal a väzba P. Blažo , ilustr. Jozef Baláž. – Bratislava : Obzor, 1984. – 254 s.

dobrodružné príbehy

162.

821.162.4-3

Keby som mal pušku / Milan Ferko ; ilustr. Jozef Baláž. – 2. vyd. – Bratislava : Mladé letá, 1984. – 160 s.

(viaz.)

romány pre deti a mládež

1988

163.

821.162.4-3

Keby som mal dievča / Milan Ferko ; ilustr. Jozef Baláž. – Bratislava : Mladé letá, 1988. – 319 s.

(viaz.)

romány pre deti a mládež

1990

164.

821.162.4-3

Pirátski králi a kráľovskí piráti 1. diel : Caesarov sľub. Bludný Viking / Milan Ferko ; ilustr. Ľubomír Ferko. – Bratislava : Perfekt, 1990. – 80 s. ISBN 80-85261-02-2 (brož.)

dobrodružné novely

1991

165.

821.162.4-3

Pirátski králi a kráľovskí piráti 2. diel : Barbarossa. Zlatá kytica / Milan Ferko ; ilustr. Ľubomír Ferko. – Bratislava : Perfekt, 1991. – 80 s.

ISBN 80-85261-04-9 (brož.)

dobrodružné novely

1997

166.

821.162.4-3

Šalabingo / Milan Ferko ; ilustr. Martin Kellenberger. – Bratislava :

Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, 1997. – 64 s.

ISBN 80-88735-62-9 (viaz.)
autorské rozprávky

Článková bibliografia

Publicistické články

1967

167.
82-92
Ferko, Milan
Slovesnosť? : úvaha / Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. – Roč. 83, č. 1
(1967), s. 1-3.
publicistické články

168.
82-92
Ferko, Milan
Hrach na stenu : úvodník / Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. – Roč. 83, č. 3
(1967), s. 1-4.
publicistické články

169.
821.162.4
Ferko, Milan
Presuny v slovenskej literatúre / Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. – Roč.
83, č. 5 (1967), s. 1-3.
slovenská literatúra – publicistické články

170.
82-92
Ferko, Milan
Vidiek : úvodník / Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. – Roč. 83, č. 7 (1967),
s. 1-3.
publicistické články

171.
82-92

Ferko, Milan

Vývoj : úvodník / Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. – Roč. 83, č. 8 (1967), s. 1-3.

publicistické články

172.

82-92

Ferko, Milan

Hviezdy : úvodník / Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. – Roč. 83, č. 9 (1967), s. 7.

publicistické články

173.

82-92

Ferko, Milan

Statočnosť : úvodník / Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. – Roč. 83, č. 12 (1967), s. 1-3.

publicistické články

1968

174.

821.162.4-1

Ferko, Milan

Presuny poézie : poézia pre deti a mládež / Milan Ferko. In: Zlatý máj. – Roč. 10, č. 6 (1968), s. 387-388.

poézia pre deti a mládež – publicistické články

1990

175.

323.1(437.6)

Reč a pamäť národa / Milan Ferko. In: Literárna tvorba. – Roč. 3, č. 47 (1990), s. 12.

Slováci – Maďari – vzťahy – publicistické články

1991

176.

342(437.6)

Ferko, Milan

Prečo Deklarácia? / Milan Ferko. In: Slovenské národné noviny. - Roč. 2, č. 12 (1991), s. 1, 3.

zvrchovanosť Slovenska - Deklarácia o štátnej suverenite Slovenskej republiky - publicistické články

177.

342(437.6)

Ferko, Milan

Ak Slovensko chce byť Slovenskom 1 / Milan Ferko. – Fotogr.,obr. In: Literárny týždenník. - Roč. 4, č. 37 (1991), s. 10-11.

Česká a slovenská federatívna republika - Ústava Slovenskej republiky - publicistické články

178.

342(437.6)

Ferko, Milan

Ak Slovensko chce byť Slovenskom 2 / Milan Ferko. – Fotogr.,obr. In: Literárny týždenník. - Roč. 4, č. 38 (1991), s. 10.

Česká a slovenská federatívna republika - Ústava Slovenskej republiky - publicistické články

179.

342(437.6)

Ferko, Milan

Ak Slovensko chce byť Slovenskom 3 / Milan Ferko. – Fotogr. In: Literárny týždenník. - Roč. 4, č. 39 (1991), s. 10.

Česká a slovenská federatívna republika - Ústava Slovenskej republiky - publicistické články

1992

180.

342(437.6)

Ferko, Milan

Ak Slovensko chce byť Slovenskom 4 / Milan Ferko. In: Literárny týždenník. - Roč. 5, č. 1-2 (1992), s. 3.

Česká a slovenská federatívna republika - Ústava Slovenskej republiky - publicistické články

181.
342(437.6)
Ferko, Milan
Ak Slovensko chce byť Slovenskom 5 / Milan Ferko. - Obr. In: Literárny
týždenník. - Roč. 5, č. 3 (1992), s. 4.
Česká a slovenská federatívna republika - Ústava Slovenskej republiky -
publicistické články

182.
342(437.6)
Ferko, Milan
Ak Slovensko chce byť Slovenskom 6 / Milan Ferko. – Fotogr. In: Literárny
týždenník. - Roč. 5, č. 22 (1992), s. 3.
Česká a slovenská federatívna republika - Ústava Slovenskej republiky -
publicistické články

183.
342(437.6)
Ferko, Milan
Ak Slovensko chce byť Slovenskom 7 / Milan Ferko. – Fotogr. In: Literárny
týždenník. - Roč. 5, č. 27 (1992), s. 12.
Česká a slovenská federatívna republika - Ústava Slovenskej republiky -
publicistické články

184.
323.24(437.6)
Ferko, Milan
Čo zostalo z anjela? / Milan Ferko. In: Národná obroda. - Roč. 3, č. 91 (16. 4.
1992), s. 3.
Slovenská republika - zvrchovanosť Slovenska - publicistické články

1993

185.
811.162.4
Ferko, Milan
Nomen omen [a iné] / Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. – Roč. 4+109, Č. 7
(1993), s. 102-106.
slovenčina – jazyková kultúra - publicistické články

186.
82:050
Ferko, Milan
Slovenské pohľady doma / Milan Ferko. In: Literárna tvorba. – Roč. 6, č. 6 (1993), s. 1.
Slovenské pohľady (časopis) – publicistické články

187.
82:050
Ferko, Milan
Spolupatričnosť... [inc.] / Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. - Roč. 4+109, č. 8 (1993), s. 1-7.
Slovenské pohľady (časopis) - publicistické články

188.
94(437.6)"19"
Ferko, Milan
Z dejín súčasnosti / Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. - Roč. 4+109, č. 8 (1993), s. 139-140.
Slovenské pohľady (časopis) - publicistické články

1995

189.
82:929
Ferko, Milan
O Miroslavovi Válkovi / Milan Ferko. - Fotogr. In: Slovenské pohľady. - Roč. 4+111, č. 4 (1995), s. 110-113.
Válek, Miroslav 1927-1991 - publicistické články

190.
82:929
Ferko, Milan
Pozdravný list SSS Alexandrovi Halvoníkovi / Milan Ferko, Michal Chuda. - Fotogr. In: Literárny týždenník. - Roč. 8, č. 15 (1995), s. 2.
Halvoník, Alexander 1945- - pozdravné listy

191.
002(437.6)(091):09(437.6)
Ferko, Milan

Poklad národa : O stave ochrany a dopĺňania Fondu národného písomníctva / Milan Ferko. - Fotogr. In: Slovenská republika. - Roč. 2, č. 193 (19. 8. 1995). - [[Príl.] Kultúra '95. - Č. 4 (1995), s. 5.]
slovenské písomníctvo - Fond národného písomníctva - publicistické články

192.

008(437.6):061.3

Ferko, Milan

Kultúrna politika Slovenska, osobitne knižníc a miesto bibliobusov v nej / Milan Ferko. In: Knižnice a informácie. - Roč. 27, č. 8-9 (1995).. - [Príl.: Príloha časopisu Knižnice a informácie. - Roč. 27, č. 8-9 (1995), s. 1-6.]
kultúra – kultúrna politika – knižnice – bibliobusy - publicistické články

193.

008(437.6)

Ferko, Milan

Kultúrne dedičstvo nemožno chrániť iba represiou a preosieváním cez národné síto : Milan Ferko: Slovenské kultúrne dedičstvo tvoria vrcholné diela a nie brak a pornografia / Milan Ferko, Alica Činčárová. - Fotogr. In: Národná obroda. - Roč. 6, č. 210 (11. 9. 1995), s. 11.
slovenské kultúrne dedičstvo - Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky (Bratislava, Slovensko) - publicistické články

194.

82:050

Ferko, Milan

O mladej tvorbe : z pamätníka pamätníka / Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. – Roč. 4, č. 1 (1995), s. 135-136.
Mladá tvorba (časopis) – publicistické články

195.

342.725(437.6):811.162.4

Ferko, Milan

Právo slovenčiny : poučme sa od ostatných európskych národov / Milan Ferko. In: Slovenská republika. - Roč. 2, č. 255 (4. 11. 1995), s. 5.
právo - štátny jazyk - Slovenská republika - publicistické články

196.

800.72:342.725(437.6)

Ferko, Milan

Slovenčina - jazyk štátu a jeho občanov / Milan Ferko. - Fotogr. 1. In: Slovenská republika. - Roč. 2, č. 291 (16. 12. 1995).. - [[Príl.] Národnostné noviny. - Č. 15 (1995), s. I.]
slovenčina - jazyk štátny - publicistické články

1996

197.
340.131:342.725(437.6)
Fenko, Milan
Milan Ferko, generálny riaditeľ sekcie štátneho jazyka a národného písomníctva MK SR: Jazykového zákona sa netreba báť / Milan Ferko, Marcela Košťálová. - Fotogr. In: Pravda. - Roč. 6, č. 1 (2. 1. 1996), s. 1, 4.
jazyk štátny – slovenčina - publicistické články

198.
82:061.2
Fenko, Milan
Súvaha / Milan Ferko. In: Literárny týždenník. - Roč. 9, č. 2 (1996), s. 1.
Spolok slovenských spisovateľov - publicistické články

199.
342.725(437.6)
Fenko, Milan
Na počiatku bolo slovo / Milan Ferko. - Fotogr. 1. In: Slovenská republika. - Roč. 4, č. 151 (29. 6. 1996). - [[Príl.] Kultúra. - Č. 14 (1996), s. I.]
slovenčina - jazyk štátny – publicistické články

200.
908.510
Fenko, Milan
Činy Činy 1 : Skúsenosti a zážitky z dvoch ciest / Milan Ferko. - Fotogr. 3. In: Slovenská republika. - Roč. 4, č. 188 (13. 8. 1996), s. 7.
reportáže - publicistické články - Čína

201.
908.510
Fenko, Milan
Činy Činy 2 : Skúsenosti a zážitky z dvoch ciest / Milan Ferko. - Fotogr. 2. In: Slovenská republika. - Roč. 4, č. 189 (14. 8. 1996), s. 6.

reportáže - publicistické články - Čína

202.

940.1(=945.11)"08"

Ferko, Milan

Dobytie vlasti? Únik pred záhubou! : Zamlčovať pravdu je to isté ako uznávať lož / Milan Ferko. - Fotogr. 1, obr. 1. In: Slovenská republika. - Roč. 4, č. 182 (6. 8. 1996), s. 7.

Maďari - Karpatská kotlina - publicistické články

203.

82:061.2

Ferko, Milan

Slovo po roku / Milan Ferko. - Fotogr. 2. In: Literárny týždenník. - Roč. 9, č. 23 (1996), s. 1, 3.

Spolok slovenských spisovateľov (Bratislava, Slovensko) - publicistické články

204.

354.34(437.6):342.725(437.6):002(437.6)

Ferko, Milan

Sekcia štátneho jazyka a národného písomníctva / Milan Ferko. - Fotogr. 1. In: Slovenská republika. - Roč. 4, č. 291 (14. 12. 1996).. - [[Príl.] Kultúra '96. - Č. 20 (1996), s. IV.]

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky (Bratislava, Slovensko) - publicistické články

1997

205.

340.131:342.725(437.6)

Ferko, Milan

Pilier našej štátnosti / Milan Ferko. In: Slovenská republika. - Roč. 5, č. 136 (14. 6. 1997).. - [[Príl.] Kultúra '97. - Č. 26 (1997), s. I.]

slovenčina - štátny jazyk – jazyková kultúra - publicistické články

206.

340.161:342.725(437.6)

Ferko, Milan

Duchovný pilier našej štátnosti : záujem o jazykovú kultúru sa sústavne

zvyšuje / Milan Ferko, Štefan Balák. - Fotogr. 1. In: Slovenská republika. - Roč. 5, č. 245 (24. 10. 1997), s. 3.
slovenčina – štátny jazyk – jazyková kultúra - publicistické články

1998

207.
943.76"08/09"
Fenko, Milan
Rozdeľujúca minulosť : zamyslenie nad knihami / Milan Ferko. - Fotogr. In: Literárny týždenník. - Roč. 11, č. 11 (1998), s. 12-13.
Slováci - pomenovania - prehľady - názvy – dejiny - publicistické články

208.
940.2(=81)"1848":061.3
Fenko, Milan
Slovanský zjazd v roku 1848 a podujatia k výročiu / Milan Ferko. In: Slovenská republika. - Roč. 6, č. 86 (15.4.1998), s. 4.
Slovanský zjazd (1848 : Praha, Česko) - publicistické články

209.
002(437.6):061.1(100)
Fenko, Milan
Naša zbierka kníh v Pamäti sveta : slovenský projekt vzácných dokumentov súčasťou všeľudského dedičstva / Milan Ferko. In: Slovenská republika. - Roč. 6, č. 86 (15.4.1998), s. 11.
UNESCO - Pamäť sveta (program) - Slovensko - dokumenty - záchrana – projekty - publicistické články

210.
342.725(4):340.134
Fenko, Milan
Od nás žiadajú, čo sami nemajú / Milan Ferko. - Fotogr. In: Slovenská republika. - Roč. 6, č. 195 (22.8.1998).. - [[Príl.] Kultúra '98. - Č. 39 (1998), s. 12/IV.]
štátny jazyk - jazyky národnostných menšín - zákonodarstvo - Európa - publicistické články

1999

211.

936.7

Ferko, Milan

Slovieni, Slovāni, Sloveni / Milan Ferko. In: Slovenská republika. -

Roč. 7, č. 210 (11.9.1999), s. 8-9.

Slovania - staroslovienčina - etymológia názvu - Slovensko – dejiny -
publicistické články

2001

212.

323(437.6)

Ferko, Milan

Slovensko malé - korist' veľká / Milan Ferko. - Fotogr. In: Literárny
týždenník. - Roč. 14, č. 11 (2001), s. 4-5.

Matica slovenská - Slovenská národná knižnica (Martin, Slovensko) -
Slovenská akadémia vied (Bratislava, Slovensko) - politické strany – vnútorná
politika - demokracia - sloboda tlače - cenzúra - Slovensko - publicistické
články

213.

943.76(048)

Ferko, Milan

Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov : smutné premeny Prameňov / Milan
Ferko. - Fotogr. In: Literárny týždenník. - Roč. 14, č. 34 (2001), s. 4-5.
úvahy - publicistické články

214.

82:05(437.6)

Ferko, Milan

Mladí, tvoriví, talentovaní, úspešní / Milan Ferko. In: Literárny týždenník.
- Roč. 14, č. 46 (2001), s. 1, 4-5.

Mladá tvorba (časopis) – slovenská literatúra - dejiny - publicistické články

2002

215.

321.011(437.6)

Ferko, Milan

Desať rokov Slovenskej republiky : splnené nádeje, premárnené príležitosti, výhľady do budúcnosti / Milan Ferko ... [et al.]. - Fotogr. In: Literárny týždenník. - Roč. 15, č. 47-48 (2002), s. 3-5.
Slovenská republika - zvrchovanosť - publicistické články

2008

216.
943.76
Feko, Milan,
Ako sa prznia naše dejiny / Milan Ferko In: Literárny (dvoj)týždenník . - Roč. 21, č. 5-6 (2008), s. 8 .
dejiny - Slovensko - publicistické články

2009

217.
821.162.4
Feko, Milan
Hľadanie raja / Milan Ferko. In: Literárny (dvoj)týždenník. – Roč. 22, č. 41-42 (2009), s. 11 a 14.
slovenská literatúra

Články o Milanovi Ferkovi

1968

218.
929:821.162.4
Poliak, Ján
Od veršov k próze : Milan Ferko / Ján Poliak. In: Čitateľ. – Roč. 17, č. 10 (1968), s. 360-361.
Feko, Milan, 1929- – slovenskí spisovatelia – slovenská literatúra

1969

219.
929:821.162.4
Hujík, Viktor

Pomník detstvu i rodákovi / Viktor Hujík. In: Cieľ. – Roč. 22, č. 49 (1969), s. 3.

Ferko, Milan, 1929- – slovenskí spisovatelia – slovenská literatúra

1977

220.

929:821.162.4

Hujík, Viktor

Vnúťorná radosť z tvorby / Viktor Hujík. In: Cieľ. – Roč. 30, č. 21 (1977), s. 4-5.

Ferko, Milan, 1929- – slovenskí spisovatelia – tvorba pre deti a mládež

1978

221.

821.162.4:929

(jf)

Kniha a tvorca / [autor] (jf), Milan Ferko. In: Ľud. - Roč. 31, č. 239 (10. 10. 1978), s. 5.

slovenská literatúra

1980

222.

791.43.097

Císar, Alexander

Veselá je dedina...: na okraj seriálu Svadba bez nevesty / Alexander Císar.

In: Práca. - Roč. 35, č. 305 (27. 12. 1980), s. 6.

televízne filmy

1982

223.

821.162.4:929

(jf)

Kniha a tvorca / [autor] (jf), Milan Ferko. - Fot. 1. In: Ľud. - Roč. 35, č. 260 (9. 11. 1982), s. 5.

slovenská literatúra

1983

224.

821.163.2:929

(jf)

Vo vydavateľstve Tatran... / [autor] (jf), Milan Ferko. - Fot. 1. In: Ľud. – Roč. 36, č. 150 (28. 6. 1983), s. 5.

bulharská literatúra – umelecké preklady

225.

821.162.4:792.096

-ed-

Ako bozkať smiech / [autor] -ed-. In: Rozhlas. - Č. 24 (1983), s. /18/.

slovenská literatúra – rozhlasové hry

226.

821.162.4:7.097:791.44

-jk-

Drotárskym chodníkom / [autor] -jk- ; Ladislav Pákozdy. - Fot. 1. In: Televízia. -Roč. 18, č. 49 (1983), s. 9.

slovenská literatúra - televízne hry

227.

821.162.4:7.097:791.44

I.R.

Po stopách drotárov / [autor] I.R. ; Milan Ferko, Franek Chmiel. In: Večerník. - Roč. 28, č. 246 (14. 12. 1983), s. 5.

slovenská literatúra – televízne filmy

228.

821.162.4:7.097:791.44

Mjartanová, Jana

Po drotárskych chodníkoch : tri bratislavské televízne pondelky / Jana Mjartanová ; Milan Ferko, Franek Chmiel. In: Ľud. - Roč. 36, č. 297 (16. 12. 1983), s. 5.

slovenská literatúra – televízne filmy

1984

229.

821.162.4:929

Fuchs, Juraj

Vo vydavateľstve Obzor... /inc./ / Juraj Fuchs, Milan Ferko. In: Ľud. - Roč. 37, č. 80 (3. 4. 1984), s. 5.

slovenská literatúra - literatúra pre deti a mládež

230.

821.162.4:7.096

Brat, Roman

Svätopluk a Metod : nový román slovenského spisovateľa / Roman Brat. In: Rozhlas. - Č. 28 (1984), s. 20.

slovenská literatúra – Slovenský rozhlas (Bratislava, Slovensko)

1985

231.

821.162.4:7.096

Žilková, Marta

Dva prístupy k historickej téme / Marta Žilková ; Milan Ferko, Peter Gregor. In: Pravda. - Roč. 66, č. 96 (24. 4. 1985), s. 5.

slovenská literatúra – Slovenský rozhlas (Bratislava, Slovensko)

232.

821.162.4:929

(jf)

Vo vydavateľstve Slovenský spisovateľ... / [autor] (jf), Milan Ferko. - Obr. 1. In: Ľud. - Roč. 38, č. 72 (26. 3. 1985), s. 5.

slovenská literatúra - literatúra pre deti a mládež

233.

821.162.4:7.096

Žilková, Marta

Dva pohľady na Pribinovu Nitru / Marta Žilková, Tibor Žilka. In: Slovenské pohľady. - Roč. 101, č. 6 (1985), s. 149-152.

slovenská literatúra – rozhlasové hry

234.

821.162.4:792.2

-mpo-

Svätopluk mýtov (čiastočne) zbavený / [autor] -mpo- ; Milan Ferko. In: Večerník. – Roč. 30, č. 249 (19. 12. 1985), s. 5.
slovenská literatúra – Slovenské národné divadlo (Bratislava, Slovensko)

1986

235.
821.162.4:792.2
F-a
Pokus o rehabilitáciu Svätopluka : Obohatenie slovenskej dramatickej spisby / [autor] F-a ; Milan Ferko. - Obr. 1. In: Hlas ľudu. - Roč. 32, č. 1 (2. 1. 1986), s. 3.
slovenská literatúra - Slovenské národné divadlo (Bratislava, Slovensko)

236.
821.162.4:792.2
Mačugová, Gizela
Ľudský portrét kráľovský : Svätopluk pred súdom svojich potomkov / Gizela Mačugová ; Milan Ferko, Pavol Haspra. In: Ľud. - Roč. 39, č. 3 (4. 1. 1986), s. 4.
slovenská literatúra - Slovenské národné divadlo (Bratislava, Slovensko)

237.
821.162.4:792.2
Mrlian, Rudolf
Od minulosti k prítomnosti / Rudolf Mrlian ; Milan Ferko, Pavol Haspra. In: Pravda. - Roč. 67, č. 17 (21. 1. 1986).
slovenská literatúra - Slovenské národné divadlo (Bratislava, Slovensko)

238.
821.162.4:792.2
Čavojský, Ladislav
Pravda, či zrada? / Ladislav Čavojský ; Pavol Haspra. - Obr. 2. In: Film a divadlo. - Roč. 30, č. 10 (1986), s. 13.
slovenská literatúra - Slovenské národné divadlo (Bratislava, Slovensko)

239.
821.162.4:7.096
Vdovják, Ján
Smrť Gorazdova / Ján Vdovják. In: Rozhlas. - Č. 34 (1986), s. 18.

slovenská literatúra – rozhlasové hry - Slovenský rozhlas (Bratislava, Slovensko)

240.

821.162.4:7.096

(jv)

Milan Ferko: nádej Mojmirova / [autor] (jv). In: Rozhlas. - Č. 36 (1986), s. 18.

slovenská literatúra – rozhlasové hry - Slovenský rozhlas (Bratislava, Slovensko)

241.

821.162.4:7.096

Borčín, E.

Obrazy z dejín Veľkej Moravy : na okraj rozhlasového vysielania / E. Borčín ;

Milan Ferko, Mikuláš Bugár. In: Práca. - Roč. 41, č. 213 (10. 9. 1986), s. 6.

slovenská literatúra – rozhlasové hry - Slovenský rozhlas (Bratislava, Slovensko)

242.

821.162.4

Horák, Gejza

M. Ferko: Keby som mal pušku / Gejza Horák. In: Ľud. - Roč. 39, č. 285 (3.

12. 1986), s. 4.

slovenská literatúra - vojnové romány – chlapčenské romány

1988

243.

821.162.4:7.096

Hudík, Pavol

Staré povesti slovenské / Pavol Hudík ; Milan Ferko. In: Rozhlas. - Č. 13

(1988), s. /24/.

slovenská literatúra - Slovenský rozhlas (Bratislava, Slovensko)

244.

821.162.4:929

(jf)

Vo vydavateľstve Slovenský spisovateľ /inc./ / [autor] (jf), Milan Ferko. In:

Ľud. - Roč. 41, č. 144 (21. 6. 1988), s. 5.

slovenská literatúra

245.

821.162.4:82-1/-9

Nemcová, Jana

Od dobrodružstva k poznaniu / Jana Nemcová ; Milan Ferko. In: Zlatý máj. – Roč. 32, č. 9 (1988), s. 539-543.

slovenská literatúra – dobrodružná literatúra

1989

246.

821.162.4:7.097

Vrbická, Eva

Posolstvo solúnskych bratov : videli sme na televíznej obrazovke / Eva

Vrbická. In: Práca. - Roč. 44, č. 121 (25. 5. 1989), s. 6.

slovenská literatúra – televízne filmy

247.

821.162.4:7.097

-jk-

Žriedlo národnej histórie : solúnski bratia / [autor] -jk- ; Ria Vaňová, Milan

Ferko. - Fot. 3. In: Televízia. - Roč. 24, č. 21 (1989), s. 11.

slovenská literatúra – televízne hry

248.

821.162.4:929

Hudík, Pavol

Koľko podôb má láska? : dve knihy o večnej téme / Pavol Hudík, Milan Ferko.

In: Nové knihy. - Č. 23 (1989), s. 8.

slovenská literatúra

249.

821.162.4:7.097

Mikulová, Zuzana

Idea je samospasiteľná / Zuzana Mikulová ; Milan Ferko. In: Pravda. - Roč.

70, č. 128 (2. 6. 1989), s. 5.

slovenská literatúra – televízne filmy – Slovenská televízia (Bratislava, Slovensko)

250.

821.162.4:7.097

Mjartanová, Jana

Prvý krok / Jana Mjartanová ; Milan Ferko, Pavol Haspra. In: Dialóg. - Roč. 1, č. 12 (1989), s. 4.

slovenská literatúra – Slovenská televízia (Bratislava, Slovensko)

251.

821.162.4: 7.097

I.R.

Ilustrácia histórie : solúnski bratia na televíznej obrazovke / [autor] I.R. ; Pavol Haspra, Milan Ferko. In: Večerník. - Roč. 34, č. 105 (31. 5. 1989), s. 5.

slovenská literatúra - Slovenská televízia (Bratislava, Slovensko)

252.

821.162.4:929

Pavučáková, Nataša

Každý knižke treba dať čo jej patrí / Nataša Pavučáková, Milan Ferko. - Fot. 1. In: Zlatý máj. - Roč. 33, č. 7 (1989), s. 405-411.

literárna tvorba - názory na literatúru

253.

821.162.4:7.096

-po-

Svätoplukovo dedičstvo / [autor] -po- ; Milan Ferko. - Fot. 1. In: Rozhlas. - Č. 50 (1989), s. 19.

slovenská literatúra - Slovenský rozhlas (Bratislava, Slovensko)

254.

821.162.4:929

Seizmograf záujmov a myšlienok / Milan Ferko. - Fot. 1. In: Hlas ľudu. - Roč. 35, č. 288 (7. 12. 1989), s. 6.

slovenská literatúra - profily - Ferko, Milan

255.

821.162.4:929

(bn)

Bohato rozvrstvená tvorba : Milan Ferko sa dožíva šesťdesiatky / [autor] (bn) ; Milan Ferko. In: Práca. - Roč. 44, č. 294 (14. 12. 1989), s. 8.

slovenská literatúra - profily - Ferko, Milan

256.

821.162.4:929

Rosenbaum, Karol

Talent, pracovitosť, zodpovednosť : k jubileu Milana Ferka / Karol

Rosenbaum. - Fot. 1. In: Pravda. - Roč. 70, č. 294 (14. 12. 1989), s. 5.

slovenská literatúra

1990

257.

821.162.4

-er-

Profesionál / [autor] -er- ; Milan Ferko. - Fot. 1. In: Kultúrny život. - Roč. 24, č. 7 (1990), s. 7.

literárna tvorba - spoločenské postoje - polemiky

1991

258.

821.162.4:7.097

Kodoňová, Miloslava

Solúnski bratia v marxistickom podaní / Miloslava Kodoňová ; Milan Ferko.

In: Slovenský denník. - Roč. 2, č. 161 (13. 7. 1991), s. 10.

slovenská literatúra – televízne filmy - Slovenská televízia (Bratislava, Slovensko)

1992

259.

821.162.4

Okál', Ján

Niet vo mne trpkosti, ani ľutovania : z korešpondencie Jána Okál'a s Milanom Ferkom / Ján Okál', Milan Ferko. In: Literárny týždenník. - Roč. 5, č. 33 (1992), s. 6-9.

slovenská literatúra – Okál', Ján 1915-1990 - Ferko, Milan 1929- - korešpondencia

1993

260.

821.162.4:792.2

Maťašík, Andrej

Veľkomoravský bedeker : Ferkova Pravda Svätoplukova v Žiline / Andrej Maťašík ; Réžia Ľuboš Midriak. In: Národná obroda. - Roč. 4, č. 45 (24. 2. 1993), s. 7.

divadelné hry - Mestské divadlo (Žilina, Slovensko) - recenzie

261.

821.162.4:792.2

Podmaková, Dagmar

Problematická pravda / Dagmar Podmaková ; Réžia Ľuboš Midriak. - Obr. 1. In: Javisko. - Roč. 25, č. 3 (1993), s. 6.

divadelné hry - Mestské divadlo (Žilina, Slovensko) - recenzie

262.

821.162.4:792.2

Čahojová, Božena

Osídla pravdy / Božena Čahojová. In: Literárny týždenník. - Roč. 6, č. 8 (1993), s. 15.

divadelné hry - Mestské divadlo (Žilina, Slovensko) - recenzie

263. 821.162.4:929

Winkler, Tomáš

Milan Ferko / Tomáš Winkler. - Fotogr. 1. In: Slovenské národné noviny. - ISSN 0862-8823. - Roč. 4 (8), č. 50 (1993), s. 4.

slovenská literatúra - Ferko, Milan, 1929- - profily

1994

264.

821.162.4:929

Števček, Pavol

Fenomén Ferko / Pavol Števček. - Fotogr. 1. In: Slovenské pohľady. - Roč. 4+110, č. 12 (1994), s. 82-83.

literárna tvorba - úvahy

265.

821.162.4:82-93

Šimonová, Brigita

Povstanie ako časopriestor Ferkovho románu Keby som mal pušku / Brigita

Šimonová. - lit. v pozn. In: Literatúra a Slovenské národné povstanie. - Banská

Bystrica : Literárne a hudobné múzeum, 1994. - ISBN 80-85548-07-0. - S. 72-75.

slovenská literatúra - romány- analýzy

266.

821.162.4:929

Winkler, Tomáš

Milan Ferko jubilujúci / Tomáš Winkler. In: Slovenské národné noviny. -

ISSN 0862-8823. - Roč. 5 (9), č. 50 (1994), s. 2.

slovenská literatúra

1995

267.

821.162.4:929

Červeňák, Andrej

Seminár o Milanovi Ferkovi / Andrej Červeňák. In: Literárny týždenník. - Roč. 8, č. 7 (1995), s. 2.

slovenská literatúra – vedecké semináre

268.

821.162.4:929

Rezník, Jaroslav

Seminár o diele Milana Ferka / Jaroslav Rezník. In: Slovenské pohľady. - Roč. 4+111, č. 3 (1995), s. 115-116.

slovenská literatúra – vedecké semináre

269.

821.162.4

Števček, Pavol

FFF - fakt, fabulácia, fantázia : K 65. narodeninám Milana Ferka / Pavol Števček. - Fotogr. 1. In: Literárny týždenník. - Roč. 8, č. 10 (1995), s. 3.

slovenská literatúra – literárna tvorba - štúdie

270.

821.162.4

Sliacky, Ondrej

Kontextová dimenzia tvorby Milana Ferka pre deti a mládež / Ondrej Sliacky.

In: Bibiana. - Roč. 3, č. 2 (1995), s. 17-21.

slovenská literatúra - tvorba literárna pre deti - prehľady

271.

821.162.4

Kopál, Ján

Výrazové osobitosti detskej poézie Milana Ferku / Ján Kopál. In: Slovenské pohľady. - Roč. 4+111, č. 7-8 (1995), s. 125-131.

slovenská literatúra – básnická tvorba pre deti - štúdie

272.

821.162.4

Obert, Viliam

Staré povesti slovenské a nové povesti slovenské v didaktickej reflexii / Viliam Obert. - Pozn. 5. In: Knižnice a informácie. - Roč. 27, č. 11 (1995), s. 439-442.

slovenská literatúra – historické povesti - didaktická reflexia - úvahy

273.

821.162.4:82-1

Kopál, Ján

Nad poetikou detskej poézie Milana Ferku : interpretačné poznámky / Ján Kopál. In: Žánrové hodnoty literatúry pre deti a mládež 2. - Nitra : Vysoká škola pedagogická, 1995. - ISBN 80-88738-93-8. - S. 87-97.

slovenská literatúra – poézia – básnická tvorba pre deti - analýzy

274.

821.162.4:82-3

Nemcová, Jana

Dobrodružný žáner v interpretácii : (Milan Ferko: Rinaldo Rinaldini) / Jana

Nemcová. In: Žánrové hodnoty literatúry pre deti a mládež 2. - Nitra : Vysoká škola pedagogická, 1995. - ISBN 80-88738-93-8. - S. 63-78.

slovenská literatúra - dobrodružná próza – analýzy

1998

275.

821.162.4:82-3

Zajac, Peter, 1946-

[Staré povesti slovenské]. Literarizácia slovenských mýtov na konci dvadsiateho storočia / Peter Zajac. - Bibliogr. odkazy. In: Slovenská literatúra. - Roč. 45, č. 5 (1998), s. 340-348.

slovenská literatúra - mýty – literárne spracovanie - Slovensko - dejiny

1999

276.

929

Gajdoš, Milan

[Sto slávnych Slovákov]. Sto slávnych Slovákov : poznámka ku knihe M. Ferku stále aktuálna / Milan Gajdoš. In: Bojovník. - 0323-2018. - Roč. 44, č. 9 (1999), s. 10.

slovenská literatúra

277.

821.162.4:82-9

Obert, Viliam

Tajomnosť a radosnosť ako objavovanie sveta : Milan Ferko jubiluje / Viliam Obert. In: Bibiana. - Roč. 6, č. 3-4 (1999), s. 70.

slovenská literatúra

2003

278.

821.162.4

M.Š.

Princíp hry v tvorbe Milana Ferka / [autor] M.Š. In: Literárny týždenník. - Roč. 16, č. 40 (2003), s. 9.

slovenská literatúra - tvorba – hravosť – hry

279.

82:929:821.162.4

Sliacky, Ondrej

Trojruža 2003 Milanovi Ferkovi ; laudatio / Ondrej Sliacky. In: Literárny týždenník. - Roč. 16, č. 40 (2003), s. 10.

slovenská literatúra - ocenenia - Trojruža (literárna cena) - udelenie

280.

82:929:821.162.4

(zs)

Ferko, Milan / [autor] (zs). In: Bibiana. - 1335-7263. - Roč. 10, č. 2-3 (2003), s. 51-52.

slovenská literatúra - tvorba pre deti a mládež - analýzy

2004

281.

82:929:821.162.4

Sliacky, Ondrej

Trojruža 2003 Milanovi Ferkovi / Ondrej Sliacky.

In: Bibiana. - Roč. 11, č. 2 (2004), s. 39-40.

slovenská literatúra - ocenenia - Trojruža (literárna cena) - udelenie

2009

282.

82:929:821.162.4

Čomaj, Ján

Milan Ferko osemdesiatročný / Ján Čomaj, Andrej Maťašík, Anton Hykisch.

In: Slovenské pohľady. – Roč. 4. + 125, č. 12 (2009), s. 15-21.

slovenská literatúra - profily

Recenzie

1964

283.

Noge, Július

Opatrnosť nemôže byť na škodu / Július Noge. – In: Zlatý máj. – Roč. 8, č. (1964), s. 264 – 266.

Rec: Snehový strom / Milan Ferko. – Bratislava : Mladé letá, 1963. – 93 s. veršované rozprávky – recenzie

284.

821.162.4-3

(v)

Úspešne pre deti / [autor] (v). In: Slovenské pohľady. – Roč. 80, č. 3 (1964), s. 139-140.

Rec: Dobrodružstvá s kolieskom / Milan Ferko. – Bratislava : Mladé letá, 1963. – 71 s.

rozprávkové príbehy – recenzie

1967

285.
82-09:82-992
Koška, Ján
Paríž a my / Ján Koška. In: Slovenské pohľady. – Roč.83, č. 1 (1967), s. 143-145.
Rec: Paríž a my / Milan Ferko. – Bratislava : Obzor, 1966. – 144 s.
cestopisy – Paríž (Francúzsko) – recenzie

286.
82-09:82-992
Hujík, Viktor
Pútavý cestopis / Viktor Hujík. In: Učiteľské noviny. – Č. 11 (1967), s. 6.
Rec: Paríž a my / Milan Ferko. – Bratislava : Obzor, 1966. – 144 s.
cestopisy – Paríž (Francúzsko) – recenzie

287.
82-09:82-992
Kadlečík, Ivan
Keď išiel Slovák do sveta / Ivan Kadlečík. In: Kultúrny život. – Roč. 22, č. 8 (1967), s. 5.
Rec: Paríž a my / Milan Ferko. – Bratislava : Obzor, 1966. – 144 s.
cestopisy – Paríž (Francúzsko) – recenzie

288.
821.162.4-1
Vaško, Imrich
Hľadanie rovnováhy / Imrich Vaško. In: Mladá tvorba. – Č. 4 (1967), s. 55.
Rec: Rovnováha / Milan Ferko. – Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1966. – 81 s.
lyrické básne – recenzie

1969

289.
82-09:821.162.4
Hujík, Viktor
Pomník detstvu i rodákovi / Viktor Hujík. In: Cieľ. – Roč. 10(22), č. 49 (1969), s. 3.
Rec: Keby som mal pušku / Milan Ferko. – Bratislava : Mladé letá, 1969.

290.

82-09:821.162.4

Koutný, Juraj

O Povstani nekonvenčne / Juraj Koutný. In: Nové slovo. – Roč. 11, č. 35 (1969), s. 14.

Rec: Keby som mal pušku / Milan Ferko. – Bratislava : Mladé letá, 1969.
slovenská literatúra – recenzie

291.

82-09:821.162.4

Sliacky, Ondrej

Pirátska realita / Ondrej Sliacky. In: Slovenské pohľady. – Roč. 85, č. 139 (1969), s. 139.

Rec: Pirátski králi a kráľovskí piráti / Milan Ferko. – Bratislava : Mladé letá, 1968. – 209 s.

dobrodružné novely – príbehy – recenzie

1970

292.

82-09:821.162.4

Petrík, Vladimír

Evokácia mladosti / Vladimír Petrík. In: Slovenské pohľady. – Roč. 86, č. 1 (1970), s. 128-129.

Rec: Keby som mal pušku / Milan Ferko. – Bratislava : Mladé letá, 1969.
slovenská literatúra – recenzie

293.

82-09:821.162.4

Majerník, Ján

Mýtus detstva / Ján Majerník. In: Mladá tvorba. – Roč. 15, č. 3 (1970), s. 55-56.

Rec: Keby som mal pušku / Milan Ferko. – Bratislava : Mladé letá, 1969.
slovenská literatúra – recenzie

1971

294.

82-09:821.162.4

Obert, Viliam

Pravda histórie a historický román / Viliam Obert. In: Slovenské pohľady. – Roč. 87, č. 8 (1971), s. 136-138.

Rec: Krádež svätoštefanskej koruny : zápisky komornej / Milan Ferko. –

Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1970. – 413 s.

slovenská literatúra – recenzie

1975

295.

82-09:821.162.4

Veľký, Jozef

Román generácie / Jozef Veľký. In: Smena na nedeľu. – Roč. 10(28), č. 31 (1975), s. 31.

Rec: Keby som mal dievča / Milan Ferko. – Bratislava : Mladé letá, 1974.

slovenská literatúra – recenzie

296.

82-09:821.162.4

(am)

Román o mladosti / [autor] (am). In: Cieľ. – Roč. 28, č. 10 (1975), s. 5.

Rec: Keby som mal dievča / Milan Ferko. – Bratislava : Mladé letá, 1974.

slovenská literatúra – recenzie

297.

82-09:821.162.4

Petrík, Vladimír

Premena jedného chlapca / Vladimír Petrík. In: Nové slovo. – Roč. 17, č. 9 (1975), s. 15.

Rec: Keby som mal dievča / Milan Ferko. – Bratislava : Mladé letá, 1974.

slovenská literatúra – recenzie

298.

82-09:821.162.4

(ob)

Román o prvom kniežati / [autor] (ob). In: Ľud. – Roč. 27 (27.10. 1975), s. 5.

Rec: Svätopluk / Milan Ferko. – Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1975.

slovenská literatúra – recenzie

1976

299.

82-09:821.162.4

(am)

Román o Svätoplukovi : história najslávnejšieho českého a slovenského štátu zbavená legend / [autor] (am). In: Cieľ. – Roč. 29, č. 6 (1976), s. 6.

Rec: Svätopluk / Milan Ferko. – Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1975.
slovenská literatúra – recenzie

1978

300.

82-09:821.162.4

(bt)

Román o Jánošíkovi : Naša recenzia / [autor] (bt) ; Milan Ferko. In: Hlas ľudu. – Roč. 24, č. 297 (2. 9. 1978), s. 4.

Rec: Jánošík / Milan Ferko. – Bratislava : Slovenský spisovateľ
Jánošík, Juraj 1688-1713 – historické romány - recenzie

301.

82-09:821.162.4

Havranová, Ivana

Ponor do detskej duše / Ivana Havranová ; Milan Ferko. In: Nové slovo. – Roč. 20, č. 17 (1978), s. 23.

Rec: Kam vtáci na noc odkladajú srdce / Milan Ferko. – Bratislava : Mladé letá, 1978.

literatúra pre deti a mládež - recenzie

1979

302.

82-09:821.162.4

Kopál, Ján

Kam vtáci na noc odkladajú srdce / Ján Kopál ; Milan Ferko. In: Zlatý máj. – Roč. 23, č. 2 (1979), s. 116-117.

Rec: Kam vtáci na noc odkladajú srdce / Milan Ferko. – Bratislava : Mladé letá, 1978.

autorské rozprávky - literatúra pre deti a mládež - recenzie

303.

82-09:821.162.4

Petrík, Vladimír

Milan Ferko: Jánošík 1-3 / Vladimír Petrík ; Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. - Roč. 95, č. 9 (1979), s. 132-135.

Rec: Jánošík 1.-3. / Milan Ferko. - Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1977. historické romány - recenzie

304.

82-09:821.162.4

Jurčo, Ján

Milan Ferko: Svadba bez nevesty / Ján Jurčo ; Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. - Roč. 95, č. 12 (1979), s. 133-135.

Rec: Svadba bez nevesty / Milan Ferko. - Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1979.

spoločenské romány – dedinské romány - recenzie

1980

305.

82-09:821.162.4

Hujík, Viktor

Plnokrvné príbehy o pomstiteľovi / Viktor Hujík. In: Cieľ. – Roč. 33, č. 21 (1980), s. 5.

Rec: Rinaldo Rinaldini čiže odvážne kúsky a pohnuté osudy slávneho zbojníckeho náčelníka / Milan Ferko. – Bratislava : Mladé letá, 1971. slovenská literatúra – recenzie

306.

82-09:821.162.4

Borčín, E.

Z dávnej minulosti : Dva nové slovenské historické romány / E. Borčín ; Milan Ferko. In: Práca. - Roč. 35, č. 161 (10. 7. 1980), s. 6.

Rec: Medzi ženou a Rímom / Milan Ferko. - Bratislava : Tatran, 1980. historické romány - recenzie

1981

307.

82-09:821.162.4

Hujík, Viktor

Recenzia týždňa / Viktor Hujík ; Milan Ferko. In: Ľud. - Roč. 34, č. 272 (17. 11. 1981), s. 5.

Rec: Bohatier v býčej koži / Milan Ferko. - Bratislava : Mladé letá, 1981.
sociálne romány - literatúra pre deti a mládež – recenzie

308.

82-09:821.162.4

mt

Príbeh takmer baladický / [autor] (mt) ; Milan Ferko. In: Nové knihy. - Č. 43 (1981), s. 6.

Rec: Bohatier v býčej koži / Milan Ferko. - Bratislava : Mladé letá, 1981.
sociálne romány - literatúra pre deti a mládež - recenzie

1982

309.

82-09:821.162.4

Truhlář, Břetislav

Vrúcnosť a pochopenie / Břetislav Truhlář ; Milan Ferko. In: Nové slovo. - Roč. 24, č. 7 (1982), s. 20.

Rec: Bohatier v býčej koži / Milan Ferko. - Bratislava : Mladé letá, 1981.
sociálne romány - literatúra pre deti a mládež - recenzie

310.

82-09:821.162.4

Dedinský, Móríc Mittelmann, 1914-1989

Milan Ferko: Medzi ženou a Rímom / Moric Mitelmann Dedinský ; Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. - Roč. 98, č. 1 (1982), s. 132-133.

Rec: Medzi ženou a Rímom / Milan Ferko. - Bratislava : Tatran, 1980.
historické romány – recenzie

311.

82-09:821.162.4

Hujík, Viktor

Netradičná knižka / Viktor Hujík ; Milan Ferko. In: Romboid. - Roč. 17, č. 3 (1982), s. 84-86.

Rec: Bohatier v býčej koži / Milan Ferko. - Bratislava : Mladé letá, 1981.
sociálne romány – literatúra pre deti a mládež – recenzie

1983

312.

82-09:821.162.4

Kochol, Viktor

Svadby bez svadobníkov / Viktor Kochol ; Milan Ferko. In: Romboid. - Roč. 18, č. 4 (1983), s. 89-91.

Rec: Svadba bez ženicha / Milan Ferko. - Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1982.

spoločenské romány – dedinské romány – recenzie

1984

313.

82-09:821.162.4

Jurčo, Ján

Milan Ferko: Svadba bez ženicha / Ján Jurčo ; Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. - Roč. 100, č. 1 (1984), s. 133-135.

Rec: Svadba bez ženicha / Milan Ferko. - Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1982.

spoločenské romány – dedinské romány – recenzie

1985

314.

82-09:821.162.4

PV

Tisícstoročný oblúk dejín / [autor] PV ; Milan Ferko. In: Nové knihy. - Č. 20 (1985), s. /1/-2.

Rec: Svätopluk a Metod / Milan Ferko. - Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1985.

historické romány – recenzie

1988

315.

82-09:821.162.4

(ob)

Ďalší tvorivý rozmer : Milan Ferko: Otváranie studničiek / [autor] (ob); Milan Ferko. In: Sloboda. - Roč. 43, č. 19 (1988), s. 4.

Rec: Otváranie studničiek / Milan Ferko. - Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1988.

príbehové prózy – spomienkové prózy – recenzie

316.

82-09:821.162.4

Melicher, Jozef, 1929-

Z čistých prameňov studničiek / Jozef Melicher ; Milan Ferko. In: Nové knihy. - Č. 27 (1988), s. 1.

Rec: Otváranie studničiek / Milan Ferko. - Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1988.

príbehové prózy – spomienkové prózy – recenzie

317.

82-09:821.162.4

Veľký, Jozef

Novosť záberu / Jozef Veľký. In: Pravda. - Roč. 69, č. 212 (8. 9. 1988), s. 5.

Rec: Otváranie studničiek / Milan Ferko. - Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1988.

príbehové prózy – spomienkové prózy – recenzie

318.

82-09:821.162.4

Kotian, Robert

Takže ako? / Robert Kotian ; Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. - Roč. 104, č. 9 (1988), s. 127-129.

Rec: Otváranie studničiek / Milan Ferko. - Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1988.

príbehové prózy – spomienkové prózy – recenzie

319.

82-09:821.162.4

Vilikovský, Pavel

Cesta k prameňom / Pavel Vilikovský ; Milan Ferko. In: Romboid. - Č. 12 (1988), s. 68-69.

Rec: Otváranie studničiek / Milan Ferko. - Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1988.

príbehové prózy – spomienkové prózy – recenzie

1989

320.

82-09:821.162.4

Špaček, Jozef

Milan Ferko: Otváranie studničiek / Jozef Špaček ; Milan Ferko. In: Romboid. - Roč. 24, č. 3 (1989), s. 125.

Rec: Otváranie studničiek / Milan Ferko. - Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1988.

príbehové prózy – spomienkové prózy – recenzie

321.

82-09:821.162.4

Hujík, Viktor

Láska nastorako / Viktor Hujík ; Milan Ferko In: Ľud. - Roč. 42, č. 85 (11. 4. 1989), s. 5.

Rec: Prvá láska nastorako / Milan Ferko. - Bratislava : Tatran, 1989.

literárne žánre – poetika – štylistika – recenzie

322.

82-09:821.162.4

Liba, Peter

Objemná faktická láska / Peter Liba ; Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. - Roč. 105, č. 6 (1989), s. 132-134.

Rec: Láska na Slovensku / Milan Ferko. - Bratislava : Smena, 1988.

literatúra faktu – recenzie

323.

82-09:821.162.4

Liba, Peter

Návodné štylizácie / Peter Liba ; Milan Ferko. - Fot. In: Literárny týždenník. - Roč. 2, č. 34 (1989), s. 4.

Rec: Prvá láska nastorako / Milan Ferko. - Bratislava : Tatran, 1989.

literárne žánre – poetika – štylistika – recenzie

1990

324.

82-09:821.162.4:94(437.6):929

ave

Kto chce? : O knihe Milana Ferku Veľkomoravské záhady, ale nielen o nej / [autor] (ave) ; Milan Ferko. In: Večerník. - Roč. 35, č. 94 (16. 5. 1990), s. 4.

Rec: Veľkomoravské záhady / Milan Ferko. - Bratislava : Tatran, 1990.

dejiny – osobnosti – Veľká Morava – recenzie

325.

82-09:821.162.4:94(437.6):929

Borčín, Emil

Otázniky a paradoxy Veľkej Moravy : na okraj publicistickej knihy Milana Ferka / Emil Borčín ; Milan Ferko In: Práca. - Roč. 45, č. 173 (26. 7. 1990), s. 6.

Rec: Veľkomoravské záhady / Milan Ferko. - Bratislava : Tatran, 1990.

dejiny – osobnosti – Veľká Morava – recenzie

326.

82-09:821.162.4:94(437.6):929

Štrelinger, Peter

Každý národ má svoje záhady / Peter Štrelinger ; Milan Ferko. In: Slovenské národné noviny. - Č. 3 (1990), s. 10.

Rec: Veľkomoravské záhady / Milan Ferko. - Bratislava : Tatran, 1990.

dejiny – osobnosti – Veľká Morava – recenzie

327.

82-09:821.162.4:94(437.6):929

Janus, Henrich

Milan Ferko: Veľkomoravské základy / Henrich Janus ; Milan Ferko. In: Osvetová práca. - Roč. 40, č. 19 (1990), s. 46.

Rec: Veľkomoravské záhady / Milan Ferko. - Bratislava : Tatran, 1990.

Dejiny – osobnosti – Veľká Morava – recenzie

328.

82-09:821.162.4

Šíkula, Bystrík

Knihy s príznačným názvom / Bystrík Šíkula ; Milan Ferko. - Obr. 1. In: Smena. - Roč. 43, č. 295 (17. 12. 1990), s. 5.

Rec: Staré povesti slovenské / Milan Ferko. - Bratislava : Mladé letá, 1990.

historické povesti – recenzie

329.

82-09:821.162.4:94(437.6):929

Petrík, Vladimír

Veľká Morava podľa Milana Ferka / Vladimír Petrík ; Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. - Roč. 106, č. 12 (1990), s. 134-136.

Rec: Veľkomoravské záhady / Milan Ferko. - Bratislava : Tatran, 1990.
Dejiny – osobnosti – Veľká Morava – recenzie

1991

330.

82-09:821.162.4:94(437.6):929

Steinhübel, Ján

Spisovateľská fantázia a šarlatánstvo / Ján Steinhübel ; Milan Ferko. In: Slovenský denník. - Roč. 2, č. 26 (31. 1. 1991), s. 4.

Rec: Veľkomoravské záhady / Milan Ferko. - Bratislava : Tatran, 1990.
dejiny – osobnosti – Veľká Morava – recenzie

331.

82-09:821.162.4

Obert, Viliam

Povesti z našich koreňov / Viliam Obert ; Milan Ferko. In: Nové knihy. - Č. 1-2 (1991), s. 6.

Rec: Staré povesti slovenské / Milan Ferko. - Bratislava : Mladé letá, 1990.
historické povesti – recenzie

332.

82-09:821.162.4

Pavlovič, Jozef

Aká je pravda o Svoradovi a Beňadikovi? / Jozef Pavlovič ; Milan Ferko. In: Slovenský denník. - Roč. 2, č. 32 (7. 2. 1991), s. 5.

Rec: Staré povesti slovenské / Milan Ferko. - Bratislava : Mladé letá, 1990.
Andrej Svorad sv., 980-1034 - Benedikt sv., ?-?1037 – historické povesti – recenzie

333.

82-09:821.162.4

Sulík, Ivan, 1943-

Vstupovanie do povesti / Ivan Sulík ; Milan Ferko. - Fotogr., obr. In: Literárny týždenník. - Roč. 4, č. 9 (1991), s. 4-5.

Rec: Staré povesti slovenské / Milan Ferko. - Bratislava : Mladé letá, 1990.
Andrej Svorad sv., 980-1034 - Benedikt sv., ?-?1037 – historické povesti – recenzie

334.

82-09:821.162.4:94(437.6):929

Liba, Peter

Publicisticky o Veľkej Morave / Peter Liba ; Milan Ferko - Fotogr., obr. In: Literárny týždenník. - Roč. 4, č. 9 (1991), s. 4.

Rec: Veľkomoravské záhady / Milan Ferko. - Bratislava : Tatran, 1990.

dejiny – osobnosti – Veľká Morava – recenzie

335.

82-09:821.162.4

Bančej, Maroš M., 1960-

Straty a nálezy orientačných bodov : (poznámky na povest'). / Maroš Bančej ; Milan Ferko. In: Zlatý máj. - Roč. 35, č. 3 (1991), s. 151-154.

Rec: Staré povesti slovenské / Milan Ferko. - Bratislava : Mladé letá, 1990.

historické povesti – recenzie

336.

82-09:821.162.4

Bílik, René

Nepekne a neslušné.. / René Bílik ; Milan Ferko. In: Kultúrny život. - Roč. 25, č. 16 (1991), s. 9.

Rec: Staré povesti slovenské / Milan Ferko. - Bratislava : Mladé letá, 1990.

historické povesti – recenzie

337.

82-09:821.162.4:94(437.6):929

Janus, Henrich

Milan Ferko: Veľkomoravské záhady / Henrich Janus ; Milan Ferko . In: Vlastivedný časopis. - Roč. 40, č. 1 (1991), s. 47-48.

Rec: Veľkomoravské záhady / Milan Ferko. - Bratislava : Tatran, 1990.

dejiny – osobnosti – Veľká Morava – recenzie

338.

82-09:821.162.4

Hudec, Ivan

Staré povesti po novom / Ivan Hudec ; Milan Ferko. In: Slovenské národné noviny. - Roč. 2, č. 19 (1991), s. 7.

Rec: Staré povesti slovenské / Milan Ferko. - Bratislava : Mladé letá, 1990.

historické povesti – recenzie

339.

82-09:821.162.4

Pavlovič, Jozef

Aká je pravda o Svoradovi a Beňadikovi? / Jozef Pavlovič ; Milan Ferko. In: Slovenský denník. - Roč. 2, č. 26 (31. 1. 1991), s. 5.

Rec: Staré povesti slovenské / Milan Ferko. - Bratislava : Mladé letá, 1990.
Andrej Svorad sv., 980-1034 - Benedikt sv., ?-?1037 – historické povesti – recenzie

340.

82-09:821.162.4

Sulík, Ivan

O jednom type autorskej povesti : (Milan Ferko: Staré povesti slovenské) / Ivan Sulík ; Milan Ferko. In: Slovenský jazyk a literatúra v škole. - Roč. 38, č. 10 (1991/1992), s. 450-454.

Rec: Staré povesti slovenské / Milan Ferko. - Bratislava : Mladé letá, 1990.
historické povesti – recenzie

1993

341.

82-09:821.162.4:94(437.6)

Uhlár, Vlado

Milan Ferko: Svätopluk / Vlado Uhlár ; Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. - Č. 3 (1993), s. 150-151.

Rec: Svätopluk 1-3 / Milan Ferko. - Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1975.
romány historické – recenzie

342.

82-09:821.162.4

Vrbová, Ivana

Staré povesti slovenské / Ivana Vrbová ; Milan Ferko. - Obr. 1. In: Národná osveta. - Roč. 3, č. 20 (1993), s. 34.

Rec: Staré povesti slovenské / Milan Ferko. - Bratislava : Mladé letá, 1993.
historické povesti – recenzie

343.

82-09:821.162.4:94(437.6)

Sulík, Ivan

Návraty k úsvitu / Ivan Sulík ; Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. - Roč. 4+109, č. 9 (1993), s. 150-151.

Rec: Svätopluk 1., 2 / Milan Ferko. - Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1992.

344.

82-09:821.162.4

Liba, Peter

Návrat k druhej dimenzii / Peter Liba ; Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. - Roč. 4+109, č. 11 (1993), s. 140-142.

Rec: Staré povesti slovenské / Milan Ferko. - Bratislava : Mladé letá, 1993.
historické povesti – recenzie

345.

82-09:821.162.4

Francisci, Michal

Staré povesti slovenské / Michal Francisci ; Milan Ferko. - Obr. In: Slovenské národné noviny. - Roč. 4 (8), č. 38 (1993), s. 10.

Rec: Staré povesti slovenské / Milan Ferko. - Martin : Neografia, 1993.
historické povesti – recenzie

346.

82-09:821.162.4

Rezník, Jaroslav

S úprimným zaujatím / Jaroslav Rezník ; Milan Ferko. - Fotogr. 2. In: Literárny týždenník. - Roč. 6, č. 45 (1993), s. 4.

Rec: Staré povesti slovenské / Milan Ferko. - Bratislava : Mladé letá, 1990.
historické povesti – recenzie

347.

82-09:821.162.4

Liba, Peter

Návrat k druhej dimenzii / Peter Liba ; Milan Ferko. In: Bibiana. - Roč. 1, č. 1 (1993), s. 25-26.

Rec: Staré povesti slovenské / Milan Ferko. - Bratislava : Mladé letá, 1993.
historické povesti – recenzie

1994

348.

82-09:821.162.4:94(437.6)

Janota, Dušan M.

Zrozumiteľné dejiny Slovákov / Dušan M. Janota ; Milan Ferko ; Ladislav Deák ; Imrich Kružliak ; Richard Marsina. In: Slovenské pohľady. - Roč. 4+110, č. 10 (1994), s. 143-144.

Rec: Starý národ - mladý štát / Ladislav Deák, Milan Ferko, Imrich Kružliak, Richard Marsina. - Bratislava : Litera, 1994.

dejiny – Slovensko – recenzie

349.

82-09:821.162.4:94(437.6)

Jablonický, Viliam

Krok k sebapoznávaniu / Viliam Jablonický ; Milan Ferko ; Ladislav Deák ; Imrich Kružliak ; Richard Marsina. In: Slovenské národné noviny. - Roč. 5 (9), č. 39 (1994), s. 8.

Rec: Starý národ - mladý štát / Ladislav Deák, Milan Ferko, Imrich Kružliak, Richard Marsina. - Bratislava : Litera, 1994.

dejiny – Slovensko – recenzie

350.

82-09:821.162.4:94(437.6)

Choma, Branislav

Obdivuhodný román / Branislav Choma ; Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. - Roč. 4+110, č. 12 (1994), s. 151-155.

Rec: Svätopluk 1, 2 / Milan Ferko. - Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1991. historické romány – recenzie

1995

351.

82-09:821.162.4

Apfel, Viliam

Milan Ferko: Nové povesti slovenské / Viliam Apfel ; Milan Ferko. In: Slovenská republika. - Roč. 2, č. 41 (18. 2. 1995), s. 5.

Rec: Nové povesti slovenské / Milan Ferko. - Bratislava : Mladé letá, 1994. historické povesti – recenzie

352.

82-09:821.162.4

Obert, Viliam

Dejiny biedy, pádov a rozpätí / Viliam Obert ; Milan Ferko. In: Bibiana. - Roč. 3, č. 2 (1995), s. 22-23.

Rec: Nové povesti slovenské / Milan Ferko. - Bratislava : Mladé letá, 1994.
historické povesti – recenzie

353.

82-09:821.162:929(437.6)

Kružliak, Imrich

Prelomová kniha / Imrich Kružliak ; Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. - Roč. 4+111, č. 11 (1995), s. 153.

Rec: Sto slávnych Slovákov / Milan Ferko. - Martin : Matica slovenská, 1995.
Slováci – významné slovenské osobnosti – recenzie

354.

82-09:821.162:929(437.6)

Winkler, Tomáš

Zbytočné dvíhanie prstov / Tomáš Winkler ; Milan Ferko. In: Literárny týždenník. - Roč. 8, č. 50 (1995), s. 5.

Rec: Sto slávnych Slovákov / Milan Ferko. - Martin : Matica slovenská, 1995.
Slováci – významné slovenské osobnosti – recenzie

355.

82-09:821.162:929(437.6)

Kačala, Emil

Kauza Sto slávnych Slovákov : alebo jednostranný prístup recenzenta / Emil Kačala ; Milan Ferko. In: Literárny týždenník. - Roč. 8, č. 50 (1995), s. 5.

Rec: Sto slávnych Slovákov / Milan Ferko. - Martin : Matica slovenská, 1995.
Slováci – významné slovenské osobnosti – recenzie

356.

28:943.76

Ferko, Milan

Veľké dielo / Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. - Roč. 4+111, č. 2 (1995), s. 139-141.

Rec: Cirkev v dejinách Slovenska / Ján Chryzostom Korec. - Bratislava : Lúč, 1994

kresťanská cirkev – dejiny – Slovensko – recenzie

1996

357.

82-09:821.162:929(437.6)

Barica, Ján

Nezbytočné dvíhanie prstov / Ján Barica ; Milan Ferko. In: Literárny týždenník. - Roč. 9, č. 2 (1996), s. 13.

Rec: Sto slávnych Slovákov / Milan Ferko. - Martin : Matica slovenská, 1995. Slováci – významné slovenské osobnosti – recenzie

358.

82-09:821.162:929(437.6)

Minárik, Jozef

Ako sme sa stali Slovákami (navyše slávnymi) / Jozef Minárik ; Milan Ferko. In: Literárny týždenník. - Roč. 9, č. 2 (1996), s. 13.

Rec: Sto slávnych Slovákov / Milan Ferko. - Martin : Matica slovenská, 1995. Slováci – významné slovenské osobnosti – recenzie

1997

359.

82-09:821.162.4

Laurenčíková, Lucia

Netradičná učebnica / Lucia Laurenčíková ; Milan Ferko. In: Slovenské národné noviny. - Roč. 8 (12), č. 5 (1997), s. 12.

Rec: Prvá láska nastorako / Milan Ferko. - Martin : Matica slovenská, 1996. literárne žánre – poetika – štylistika – recenzie

360.

82-09:821.162.4

Litecký, František

Príliš poriadny plch / František Litecký ; Milan Ferko. In: Knižná revue. - Roč. 7, č. 19 (1997), s. 5.

Rec: Šalabingo / Milan Ferko. - Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, 1997. autorské rozprávky – recenzie

361.

82-09:821.162.4

Š.M.

Nuda nastorako / Š.M. ; Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. - Roč. 4+113, č. 11 (1997), s. 118.

Rec: Prvá láska nastorako / Milan Ferko. - Martin : Matica slovenská, 1996. literárne žánre – poetika – štylistika – recenzie

362.

82-09:821.162.4

Dragulová-Faktorová, Danuša

S kamarátom proti strachu / Danuša Dragulová-Faktorová ; Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. - Roč. 4+113, č. 11 (1997), s. 118-119.

Rec: Šalabingo / Milan Ferko. - Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, 1997.

autorské rozprávky – recenzie

2002

363.

82-09:821.162.4

Moravčík, Štefan, 1943-

Svet, ktorý vonia včelám / Štefan Moravčík ; Milan Ferko. In: Literárny týždenník. - Roč. 15, č. 32 (2002), s. 10.

Rec: Človek a včely / Milan Ferko. - Bratislava : Vydavateľstvo NOI, 2001.

Včely – človek – vzťahy – populárno-náučné výklady – recenzie

364.

82-09:821.162.4

Kšišňan, Igor

Na posiedke s včelami / Igor Kšišňan ; Milan Ferko. In: Literárny týždenník. - Roč. 15, č. 24 (2002), s. 10.

Rec: Včely a ľudia / Milan Ferko. - Bratislava : Vydavateľstvo NOI, 2001.

Včely – človek – vzťahy – populárno-náučné výklady – recenzie

Rozhovory

1975

365.

821.162.4-3

(jj)

Ferko Milan : rozhovor s autorom historického románu Svätopluk / [zhováral sa] (jj). In: Ľud. - Roč. 27 (9.10. 1975), s. 5.

Milan Ferko – spisovatelia slovenskí – slovenská literatúra – rozhovory

1976

366.

821.162.4

Zeman, Miroslav

Inšpiruje ma rodný kraj / [zhováral sa] Miroslav Zeman. In: Smer. – Roč. 28, č. 198 (1976), s. 13.

Ferko, Mila, 1929- – spisovatelia slovenskí – slovenská literatúra – rozhovory

1987

367.

821.162.4:929

Žabkay, Vladimír

Svätopluk v Prahe : U básnika, textára, publicistu, prekladateľa, prozaika a dramatika Milana Ferku / Vladimír Žabkay, Milan Ferko ; Vladimír Žabkay. In: Sloboda. - Roč. 42, č. 6 (1987), s. 9.

slovenská literatúra - rozhovory

1988

368.

821.162.4:028

Mattielighová, Michele

História pod lupou : Stretnutie so spisovateľom Milanom Ferkom / Michele Mattielighová ; Milan Ferko. In: Večerník. - Roč. 33, č. 61 (28. 3. 1988), s. /5/. literárna tvorba – autorské večery – stretnutia

369.

821.162.4:929

(več)

Tristoročný Jánošík : Zhovárame sa so spisovateľom Milanom Ferkom / [autor] (več), Milan Ferko. In: Večerník. - Roč. 33, č. 16 (25. 1. 1988), s. /5/. slovenská literatúra - rozhovory

1989

370.

821.162.4:929

Đurinová-Pavulačková, Nataša

Kto neupevňuje korene, tomu vyschne koruna.. / Nataša Đurinová-Pavulačková, Milan Ferko ; Drahomír Šulla. - Fot. 1. In: Nové slovo. - Roč. 31, č. 48 (1989), s. 13.

slovenská literatúra - rozhovory

371.

821.162.4:929

Nižnánsky, Jozef

Priestor pre slobodnú sebarealizáciu / Jozef Nižnánsky, Milan Ferko. - Obr. 1. In: Večerník. - Roč. 34, č. 242 (8. 12. 1989), s. 6-7.

slovenská literatúra - rozhovory

372.

821.162.4:929

Jurík, Ľuboš

Národ žije a rastie sebauvedomovaním : hovoríme so spisovateľom Milanom Ferkom / Ľuboš Jurík, Milan Ferko ; Pavel Kastl. - Fot. 1. In: Literárny týždenník. - Roč. 2, č. 20 (1989), s. 1 a 11.

slovenská literatúra - národné dejiny - rozhovory

373.

821.162.4:929

Đurinová-Pavulačková, Nataša

Kto neupevňuje korene, tomu vyschne koruna.. / Nataša Đurinová-Pavulačková, Milan Ferko ; Drahomír Šulla. - Fot. 1. In: Nové slovo. - Roč. 31, č. 48 (1989), s. 13.

slovenská literatúra - rozhovory

374.

821.162.4:929

Pavulačková, Nataša

Najprv som čarbal po múroch : rozhovor so spisovateľom Milanom Ferkom / Milan Ferko ; Nataša Pavulačková. - Obr. 1. In: Slniečko. - Roč. 44, č. 3 (1989), s. 30.

slovenská literatúra - rozhovory

1990

375.

821.162.4:929

Šimulčíková, Jana

S plným nasadením : päť otázok spisovateľovi Milanovi Ferkovi / Milan Ferko, Jana Šimulčíková. - Fot. 1. In: Pravda. - Roč. 71, č. 115 (18. 5. 1990). slovenská literatúra - rozhovory

1991

376.

821.162.4:929

Mikolaj, Dušan

Zbavme sa pocitu malosti / Milan Ferko, Dušan Mikolaj. - Obr. 1. Fot. 1. In: Slovensko. - Roč. 15, č. 5 (1991), s. 6-7. slovenská literatúra - rozhovory

1992

377.

821.162.4:94(437.6)"08"

Holka, Peter

Vzrušujúce rozmotávanie uzlov : Veľkomoravská ríša - veľká téma spisovateľa Milana Ferka / Milan Ferko, Peter Holka. - Fot. 3. Obr. 1. In: Nedeľná Pravda. - Roč. 1, č. 14 (1992), s. 7. slovenská literatúra – dejiny - rozhovory

1993

378.

821.162.4:929

Bančej, Milan

Gravitácia zvrchovanosti : rozhovor pre Zmenu so spisovateľom, historikom, publicistom a šéfredaktorom Slovenských pohľadov / Milan Ferko, Maroš Bančej. In: Zmena. - Roč. 5, č. 210 (9. 9. 1993), s. 14. slovenská literatúra - rozhovory

1995

379.

82.162.4:929

Borčín, Emil

Sme národ bez povedomia? : za priestupky voči materinskému jazyku sa chystajú aj postihy / Milan Ferko, Emil Borčín. - Fotogr. 1. In: Práca. - Roč. 50, č. 71 (25. 3. 1995), s. 8.
rozhovory

1996

380.
82.162.4
Košťálová, Marcela
Generálny riaditeľ sekcie štátneho jazyka Milan Ferko v rozhovore pre Pravdu: na televíziu budeme prísni / Milan Ferko, Marcela Košťálová. - Fotogr. 1. In: Pravda. - Roč. 6, č. 60 (12. 3. 1996), s. 1 a 3.
rozhovory

1998

381.
342.725(437.6)
Ťažký, Peter
Jazykový zákon a slovenská realita : zhovárame sa s generálnym riaditeľom Sekcie štátneho jazyka a písomníctva Ministerstva kultúry SR Milanom Ferkom / Peter Ťažký. - Fotogr. In: Extra. - Roč. 7, č. 9 (1998), s. 8.
štátny jazykm – Slovensko – rozhovory

1999

382.
82.162.4
Balák, Štefan
Dramatické hry histórie : so spisovateľom Milanom Ferkom o pravdivosti či nepravdivosti legiend a mýtov / [zhováral sa] Štefan Balák. - Fotogr. In: Slovenská republika víkend. - Roč. 6, č. 15/87 (1999), s. 5.
slovenská literatúra – rozhovory

383.
82.162.4:929
I.K.
Vyhnali z neba anjelov : rozhovor s jubilujúcim Milanom Ferkom / [zhováral sa] I.K. In: Literárny týždenník. - Roč. 12, č. 47 (1999), s. 3.

slovenská literatúra – rozhovory

384.

82.162.4:929

Kováčik, Marián

Jeho rodným domovom nie je veža zo slonoviny / Marián Kováčik, Milan

Ferko. - Fotogr. In: Slovenská republika. - 1335-4698. - Roč. 7, č. 287

(13.12.1999), s. 13.

slovenská literatúra – rozhovory

385.

82.162.4:929

Moravčík, Štefan

O vesmírnom výsmechu, porubjakovskej sekere, platencoch o žľaboch :

(jubilejný rozhovor so spisovateľom Milanom Ferkom pri príležitosti jeho

mladistvej, čerstvej 70-ky) / pripravil Štefan Moravčík. - Fotogr. In:

Slovenské pohľady. - Roč. 4+115, č. 12 (1999), s. 51-57.

slovenská literatúra – rozhovory

2000

386.

82.162.4:929

Kaliský-Hronský, Roman

Fer(k)omón zvaný Slovenská republika : rozhovor so spisovateľom Milanom

Ferkom / [zhováral sa] Roman Kaliský-Hronský. - Fotogr. In: Slovenská

republika. - 1335-4698. - Roč. 8, č. 53 (4.3.2000), s. 9.

rozhovory

2004

387.

82.162.4:929

Vrbická, Eva

S literárnym talentom v rodokmeni : hovoríme so spisovateľom Milanom

Ferkom / zhovárala sa Eva Vrbická. In: Slovenské pohľady . - Roč. IV+120, č.

12 (2004), s. 83-90.

slovenská literatúra - rozhovory

2009

388.

82.162.4:929

Kerný, Dušan

Obzri sa – nie v hneve / [zhováral sa] Dušan Kerný. In: Slovenské národné noviny. – Roč. 20(24), č. 47 (2009), s. 3.

slovenská literatúra – rozhovory

Tvorba a preklady Milana Ferka v periodikách a zborníkoch

1952

389.

821.162.4-1

Ferko, Milan, 1929-

Tankisti mierových polí : básne / Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. – Roč. 68, č. 10-11 (1952), s. 799-803.

slovenská poézia

1964

390.

821.162.4-1

Ferko, Milan, 1929-

Sláva : báseň / Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. – Roč. 80, č. 8 (1964), s. 12.

slovenská poézia

1965-1966

391.

821.162.4-1

Ferko, Milan, 1929-

Ako dobrý človek : verše / Milan Ferko. In: Zornička. – Roč. 18, č. 8 (1965-1966), s. 10.

slovenská poézia – básne pre deti

392.

821.162.4-1

Ferko, Milan, 1929-

Uspávanka : báseň / Milan Ferko. In: Malý repertoár. – Č. 7 (1966), s. 314.

slovenská poézia – básne pre deti

393.

821.162.4-1

Ferko, Milan, 1929-

Štafeta : báseň / Milan Ferko. In: Malý repertoár. – Č. 5 (1966), s. 227.

slovenská poézia

394.

821.162.4-3

Ferko, Milan, 1929-

Môj tieň a ja : poviedka / Milan Ferko. In: Pionierske noviny. – Roč. 16, č. 28 (1966), s. 8.

slovenské poviedky

395.

821.162.4-3

Ferko, Milan, 1929-

Môj tieň a ja : poviedka / Milan Ferko. In: Pionierske noviny. – Roč. 16, č. 29 (1966), s. 8.

slovenské poviedky

1967

396.

821.162.4-1

Ferko, Milan, 1929-

Chlapec a pieseň : verše / Milan Ferko. In: Zornička. – Roč. 19, č. 12 (1966-1967), s. 8-9.

slovenská poézia – básne pre deti a mládež

821.162.4-1

Ferko, Milan, 1929-

Jaglica : báseň / Milan Ferko. In: Sloboda. – Roč. 22, č. 9 (1967), s. 4.

slovenská poézia

397.

821.162.4-1

Ferko, Milan, 1929-

Ako sa bozkávať : báseň / Milan Ferko. – In: Malý repertoár. – Č. 2 (1967), s. 44.

slovenská poézia

1968

398.

821.162.4-1

Ferko, Milan, 1929-

Východ : báseň / Milan Ferko. In: Nové slovo. – Roč. 10, č. 29-30 (1968), s. 16.

slovenská poézia

399.

821.162.4-3

Ferko, Milan, 1929-

Moja prvá láska : fejtón / Milan Ferko. In: Mladá tvorba. – Roč. 13, č. 7 (1968), s. 48-49.

slovenská próza – fejtóny

400.

821.162.4-1

Ferko, Milan, 1929-

Zlá výchova : verše / Milan Ferko. In: Ohník. – Roč. 21, č. 13 (1968-1969), s. 12.

slovenská poézia – básne pre deti a mládež

1969

401.

821.162.4-1

Ferko, Milan, 1929-

Hra : báseň / Milan Ferko. In: Slniečko. – Roč. 1 (23), č. 1 (1969), s. 15.

slovenská poézia – básne pre deti a mládež

402.

821.162.4-1

Ferko, Milan, 1929-

Zábudlivosť : báseň / Milan Ferko. In: Slniečko. – Roč. 1 (23), č. 3 (1969), s. 26.

slovenská poézia – básne pre deti a mládež

403.

821.162.4-3

Ferko, Milan, 1929-

Zázračné sklíčka : poviedka / Milan Ferko. In: Slniečko. – Roč. 1 (23), č. 3 (1969), s. 20-22

slovenské poviedky

1970

404.

821.162.4-1

Ferko, Milan, 1929-

Ženy : báseň / Milan Ferko. In: Smena na nedeľu. – Roč. 5 (23), č. 9 (1970), s. 1.

slovenská poézia

405.

821.162.4-1

Ferko, Milan, 1929-

Novoročné želanie : báseň / Milan Ferko. In: Priateľ. – Roč. 2, č. 4 (1970), s. 2.

slovenská poézia

1971 - 1972

406.

821.162.4-1

Ferko, Milan, 1929-

Úbohý paša : verše / Milan Ferko. In: Ohník. – Roč. 23, č. 12 (1970-1971), s. 3.

slovenská poézia – básne pre deti a mládež

407.

821.162.4-1

Ferko, Milan, 1929-

Milka a mýlka : verše / Milan Ferko. In: Slniečko. – Roč. 3, č. 7 (1971), s. 11.

slovenská poézia – básne pre deti a mládež

408.

821.162.4-1

Ferko, Milan, 1929-

Romanca : báseň / Milan Ferko. In: Slniečko. – Roč. 3, č. 5 (1971), s. 20.
slovenská poézia – básne pre deti a mládež

409.

821.162.4-1

Ferko, Milan, 1929-

Tajomstvo hračiek : báseň / Milan Ferko. In: Zornička. – Roč. 24, č. 5 (1971-1972), s. 13.

slovenská poézia – básne pre deti a mládež

1978

410.

885.4-3

Ferko, Milan

Jánošík / Milan Ferko ; Jozef Baláž. In: Život. - Roč. 28, č. 4-5 (1978), s. 42-43.

Jánošík, Juraj 1688-1713 – romány historické

1982

411.

82-1:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Žene / Milan Ferko. In: Slovenka. - Roč. 34, č. 15 (1982), s. 22.
reflexívne básne

412.

82-93:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Rozprávka o repe / Milan Ferko ; Irana Tarasová. In: Včielka. - Roč. 24, č. 19 (1982), s. 12.

autorské rozprávky - literatúra pre deti a mládež

413.

82-93:821.162.4

Pipulienka, pipka... / Milan Ferko, Zoltán Salamon. In: Včielka. - Roč. 25, č. 6 (1982), s. 9.

rečňovanky - literatúra pre deti a mládež

1983

414.

784.67.087.611:786.2

Ferko, Milan, 1929-

Snehuliak : pieseň letí, hľadá deti / M. Novák ; Miloš Novák, Milan Ferko. In: Detský rok. - Bratislava : Opus, 1983. - S. 44-45.

vokálna tvorba – umelé piesne – piesne pre deti

415.

784.67.087.611:786.2

Ferko, Milan, 1929-

Dobrá žiačka : (Dokolečka, dokola.) / Milan Novák ; Milan Ferko. In: Detský rok. - Bratislava : Opus, 1983. - S. 36-37.

vokálna tvorba – umelé piesne – piesne pre deti

416.

82-93:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Kedy kvitne mesto / Milan Ferko ; Nad'a Rappensbergerová. In: Včielka. - Roč. 25, č. 16 (1983), s. 5.

príležitostné básne - literatúra pre deti a mládež

1984

417.

784.67.087.611:786.2

Ferko, Milan, 1929-

Detský karneval : (Zázračné koleso.) / Milan Novák ; Milan Ferko. In: Spievajže si, spievaj. - Bratislava : Opus, 1984. - S. 36.

vokálna tvorba – umelé piesne – piesne pre deti

418.

82-93:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Čistá voda, vodenka / Milan Ferko. In: Predškolská výchova. - Roč. 38, č. 12 (1984), s. 26.

rečňovanky – literatúra pre deti a mládež

419.

82-93:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Poslední vojáci / Milan Ferko. In: Pionier. - Roč. 15, č. 2 (1984), s. 10.

básne – literatúra pre deti a mládež

1985-1986

420.

784.67:82-93:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Dar pre mamičku / Milan Ferko. In: Ohník. - Roč. 37, č. 13 (1985), s. 14.

detské piesne

421.

82-1:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Poslední vojáci / Milan Ferko. In: Pionier. - Roč. 16, č. 1 (1985), s. 10.

básne o mieri – literatúra pre deti a mládež

422.

784.67.087.611:786.2

Ferko, Milan, 1929-

Detský karneval / M. Ferko ; Milan Ferko. - Noty. In: Ohník. - Roč. 38, č. 12 (1985/1986), s. 15.

detské piesne

1987

423.

82-1:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Robotrest / Milan Ferko. In: Slniečko. - Roč. 20, č. 1 (1987), s. 13-15.

reflexívne básne

1988-1989

424.

82-3:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Heligonka / Milan Ferko ; Tomáš Krčméry. In: Slovenka. - Roč. 40, č. 1 (1988), s. 22-23.

psychologické prózy

425.

82-3:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Svadby / Milan Ferko. In: Nedel'ná Pravda. - Roč. 21, č. 12 (1988), s. 13.

psychologické prózy

426.

82-1:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Džim, džim, džim / Milan Ferko, Oľga Bajusová. In: Zornička. - Roč. 40, č. 16 (1988), s. 8-9.

ľudové rečňovanky – ľudové humoristické básne

427.

82-3:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Traja bratia / Milan Ferko ; Zuzana Nemčíková. In: Slniečko. - Roč. 20, č. 9 (1988), s. 22-25.

historické povesti

428.

82-3:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Jednorozec / Milan Ferko ; Ondrej Zimka. In: Slniečko. - Roč. 43, č. 1 (1988), s. 10-13.

historické povesti

429.

82-1:821.162.4

Levitanskij, Jurij

Čakanie / Jurij Levitanskij ; prel. Milan Ferko. In: Smena na nedel'nu. - Roč. 23, č. 44 (1988), s. 5.

reflexívne básne

430.

82-1:821.162.4

Roždestvenskij, Robert

List profesorovi S. N. Fiodorovovi / Robert Roždestvenskij ; prel. Milan Ferko. In: Pravda. - Roč. 69, č. 279 (26. 11. 1988), s. 3.
občianske básne

431.

82-3:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Ako sa ženíl Pribina / Milan Ferko ; Martin Kellenberger. In: Slniečko. - Roč. 43, č. 4 (1988), s. 11-14.
historické povesti

432.

784.67

Ferko, Milan, 1929-

Keby všetky deti sveta / Milan Ferko. In: Ohník. - Roč. 41, č. 16 (1988/1989), s. 14.
vokálna tvorba - piesne pre deti

433.

784.67:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Keby všetky deti sveta / Milan Ferko. In: Ohník. - Roč. 41, č. 16 (1988/1989), s. 14. – Noty
detské piesne

434.

82-1: 821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Kedy kvitne mesto / Milan Ferko ; Zdena Vojtková. In: Včielka. - Roč. 31, č. 17 (1988/1989), s. 2.
príležitostné básne

435.

82-3:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Stvorenie azbuky / Milan Ferko ; Zlatica Hlaváčová. In: Slniečko. - Roč. 43, č. 6 (1989), s. 6-9.
historické prózy

436.

82-1: 821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

V kraji, čo nemá mena / Milan Ferko, Kristína Šimková. In: Zornička. - Roč. 41, č. 12 (1989), s. 8-9.

humoristické básne

437.

82-1: 821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Osmy marec / Milan Ferko. In: Hlas ľudu. - Roč. 35, č. 58 (9. 3. 1989), s. 6.

reflexívne básne

438.

82-3:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Vytúžená minca / Milan Ferko. In: Bratislava. - Roč. 16, č. 1 (1989), s. 50-51.

historické povesti

439.

82-1: 821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Keď umieral kráľ Svätopluk / Milan Ferko ; Vladimír Kardelis. In: Slniečko. - Roč. 43, č. 8 (1989), s. 12-15.

historické povesti

440.

82-1: 821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Prorockto / Milan Ferko. In: Roľnícke noviny. - Roč. 44, č. 176 (28. 7. 1989), s. 1.

reflexívne básne

441.

82-3:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Janiš a Dušica / Milan Ferko ; Ján Dressler. In: Slniečko. - Roč. 44, č. 1 (1989), s. 12-15.

ľudové povesti

442.

82-1:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Rovnováha. Jaglica / Milan Ferko. In: Hlas ľudu. - Roč. 35, č. 288 (7. 12. 1989), s. 6.

reflexívne básne

443.

82-3:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Princezná Semidraga / Milan Ferko ; Karol Zemanovič. - Ilustr. 1. In: Nedeľná Pravda. - Roč. 22, č. 50 (1989), s. 12-13.

historické romány

1990-1991

444.

82-1

Ferko, Milan, 1929-

Namiesto pozdravu : (V. Hortovej) / Milan Ferko. In: Pravda. - Roč. 71, č. 56 (7. 3. 1990), s. 11.

dedikačné básne

445.

82-1:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Krásna hra / Milan Ferko ; Johana Ambušová. In: Zornička. - Roč. 42, č. 12 (1990), s. 4-5.

humoristické básne

446.

784.4

Ferko, Milan, 1929-

Čo sa mi len nestalo / Milan Ferko, N. Jankovičová-Rappensbergerová. In: Zornička. - Roč. 42, č. 15 (1990), s. 1.

ľudové piesne – humoristické piesne

447.

784.4

Ferko, Milan, 1929-

Keď som ja bol malý chlapec : Z anglickej ľudovej poézie / Milan Ferko,
Naďa Rappensbergerová-Jankovičová. In: Zornička. - Roč. 42, č. 15 (1990), s.
8-9.

ľudové piesne – humoristické piesne

448.

82-3:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Postružiny / Milan Ferko ; Ľuba Končeková-Veselá, Vincent Hložník. In:
Slniečko. - Roč. 44, č. 10 (1990), s. 1-5.

biografické poviedky

449.

82-3:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Dievčatá, devy - Devín / Milan Ferko. In: Ohník. - Roč. 43, č. 11 (1990/1991),
s. 6-7.

historické povesti

450.

82-3:821.162.4

Ferko, Milan

Chlap ako sa patrí / Milan Ferko. - Fot. 1. In: Literárny týždenník. - Roč. 4, č.
28 (1991), s. 6.

psychologické poviedky

451.

82-3:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Korunovácia / Milan Ferko. - Obr. 2. In: Slovenské národné noviny. - Roč. 2,
č. 34 (1991).

historické romány

452.

784.67.087.681:786.2

Szeghyová, Iris

Chýrna svadba / Iris Szeghyová ; Aut. textu Milan Ferko. In: Bolo to tak?. -
Bratislava : Slovenský hudobný fond, 1991. - S. 1-7.

zborová tvorba – žartovné piesne

1992

453.

784

Ferko, Milan, 1929-

Dvojčatá / Milan Ferko ; Z. Baštová. - Fot. 1. In: Rozhlas a televízia. - Roč. 53, č. 19 (1992), s. 32.

populárne piesne

454.

82-1:821.162.4

Chlebnikov, Velimir

Zariekanie smiechom. V deň modrých medved'ov.../inc./. Keď umierajú kone.../inc./ / Velimir Chlebnikov ; Milan Ferko. In: Dotyky. - Roč. 4, č. 4 (1992), s. 3.

reflexívne básne

455.

82-3:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Pohreb / Milan Ferko ; Ilustr. Ľubomír Ferko. In: Nedeľná Pravda. - Roč. 1, č. 32 (1992), s. 8.

sociálne poviedky

1993

456.

82-3:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Fčelári : alebo ako v tmavej miestnosti chytiť čiernu mačku, ktorej tam niet / Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. - Č. 2 (1993), s. 30-43.

divadelné hry

457.

82-3:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Chvála slovenčiny / Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. - Č. 7 (1993), s. 38-42.

historické povesti

458.

82-1:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Odkaz : Sonetový veniec / Milan Ferko. - Fotogr. 1. In: Slovenské pohľady. - Roč. 4+109, č. 12 (1993), s. 65-72.
reflexívne básne - sonety

1994

459.

82-1:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Podľa koho žiť / Milan Ferko. In: Listy. - Roč. 7, č. 9 (1994), s. 4.
reflexívne básne

460.

82-1:821.162.4

Ferko, Milan

Svätoplukovi synovia : Historická hra / Milan Ferko. In: Slovenské pohľady. - Roč. 4+110, č. 3 (1994), s. 61-103.
divadelné hry

1995

461.

82-3:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Prečo Turci nedobyli Bratislavu / Milan Ferko. - Fotogr. 1. In: Práca. - Roč. 50, č. 52 (3. 3. 1995), s. 8.
historické povesti

462.

82-1:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Chceš mať v máji Nový rok? / Milan Ferko ; ilustr. Dagmar Hložeková. In: Slniečko. – Roč. 49, č. 9 (1995), s. 6-7.
humoristické básne

463.

82-3:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-
Chvála slovenčiny / Milan Ferko. In: Bibiana. - Roč. 3, č. 2 (1995), s. 24-27.
biografické poviedky

464.

82-1:821.162.4

Ramuz, Charles Ferdinand

Príbeh vojaka : čítaný, hraný a tancovaný / Charles Ferdinand Ramuz ; prekl.
Milan Ferko. - Fotogr. 1. In: Slovenské pohľady. - Roč. 4+111, č. 2 (1995), s.
26-40.
divadelné hry

1997

465.

82-3:821.162.4

Ferko, Milan

Matúš Čák z Trenčína a Karol Róbert z Anjou / Milan Ferko. - Fotogr. 1. In:
Literárny týždenník. - Roč. 10, č. 49 (1997), s. 4-5.
romány historické – romány biografické

1998

466.

82-1:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Báseň bez konca / Milan Ferko ; ilustr. Jitka Součková. - Ilustr. In: Zornička. -
Roč. 50 (60), č. 6 (1998), s. 17.
slovenské rečňovanky

1999

467.

82-1:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Darček / Milan Ferko. In: Zornička. - Roč. 51/61, č. 7 (1999), s. 4.
humoristické básne

2000

468.

82-3:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

BSP / Milan Ferko. - Fotogr. In: Literárny týždenník. - Roč. 13, č. 12 (2000), s. 6.

spoločenské poviedky

2002

469.

82-1:821.162.4

Ferko, Milan, 1929-

Raj / Milan Ferko. - Datované 24.X.1965. In: Slovenské pohľady. – Roč. 4+118, č. 7-8 (2002), s. 24-25.

reflexívne básne

Fotografická príloha

Z osobného archívu autora

Milan Ferko na besede s poslucháčmi rozhlasovej relácie Mlad' republiky, 1958

G.Ferková a M.Ferko v Tatrách, 1975

Milan Ferko otvára kultúrny program Odomykanie Dunaja na Devíne, 1992

Odborný seminár Milan Ferko a jeho miesto v slovenskej literatúre, konaný dňa 10.12.2009 v Krajskej knižnici v Žiline

**Realizované s finančnou podporou
Ministerstva kultúry Slovenskej republiky**
